

٣ ساعات و ٢٢ دهقیقهی بهره‌به‌یان

نووسەر:
ئهممه‌د شاملوو

وه‌رگیر
موسین شیربه‌گی

۳ سە عات و ۲۲ دەقىقەى بەرەبەيان (كۆچىرۆك)

ئەحمەد شاملوو (نوسەر)

حوسىن شىرەبەگى (وەرگىر)

تايپى كوردىكا (①) (۶۲۴۳۴۲۵-۰۴۸۲) (پىتچن)

رووبەرگ:

ئەژمار:

سالى چاپ:

نۆرەى چاپ:

بلاوگراوہى:

شابک:

«پیشه کی»

من له جهستهی «ئیمه» دا هاتمه دونیاوه

له جهستهی خاوه ن شکوی مروّقا

تا له به هاری سهوزه دا سهرقالی سهیرانی په لکه زیرینهی په پووله بم

سه رندهری بوغری و غرووری چیا که م و سامناکی زه ریا بیسم

تا ئه رک و په یمانی خۆم بناسم و

به قهرا توانا و دهرفه تی خۆم

بایه خ و مه عنا به جیهان بیه خشم

کارستانیکی له م چه شنه ش

له دهره وهی توانای

درهخت و بالنده و هه لدير و تاڅگه دایه

من له جهستهی «ئیمه» دا هاتمه دونیاوه

له جهستهی شکومه ندی مروّقا

شاملوو

نيوه روک

- پيشه کي : ۴
- سه بارهت به شاملوو: ۵
- ئهو ژنه ي پشت دهرگا مه فره قينه که ۹
- گه پانه وه ۳۰
- ون بووي ناو سه ده کان ۳۹
- پياوان و بوريا کان ۴۴
- ۳ ساعات و ۲۲ ده قيقه ي به ره به يان ۴۷
- دهرگا کان و ... ديواري گه وره ي چين ۵۶
- ره گورپيشه ي راستيه ک له چند ئه فسانه دا ۶۱
- يه که م ئه زمونه کاني ژين له گه ل مه رگدا ۷۳
- له سالاني رابردوودا ۸۸
- هه لوا بو ئه وانه ي زيندوون ۱۰۳

سه بارهت به شاملوو:

ئیمه له شیعی شاملوودا بېر اېبر (واژه) یان وشه نابین، له شیعی شاملوودا هر وشه یه ک خوی له خویدا و له رسته دا بوونه وهریکی گیاندار و زیندوو، به هموو ههست و سۆز و کف و کول و گهرم و گوری و تایبه تمهندی گیانله بهری زینده وه.

له شیعی شاملوودا دوو تایبه تمهندی سه ره کی ده وریکی یه کجار گرینگ و تهوتو ده گیرن که ده توانن بینه نمونه و تیور و بیرو که یه کی ته ده بی و هونه ری. ته دوو تایبه تمهندی یه کیان به رپرسایه تی و ئیلتزام به فورم و جوانی و داهینانی نوخو ازانه و ته کنیکی و هونه رییه و دووه میشان هر له پیوهندی چر و پر و بی پسانه وه له گهل یه که میناندا یه، ته ویش به رپرسایه تی و ئیلتزامی کومه لایه تی و نیوه رو که. کوی ته دووانه پیکه وه و له هر به ره می کدا - ته ویش هه ردوو کیان له ته شقی جوانی و واتادا - زامنی سه ر که وتوو یی و بگره هه تاهه تایی و هه رمان بوونی ده ق و به ره مه. ئیمه ده بی شاملوو به وردی و به رپرسانه وه خوینن، له ده قی شاملوو دا پونگ بخوینه وه، مه له وان و ته نی: له م زه ریایه دا «بین» بخوینه وه و ته وسا له گهل ژین و ژیانی روژانه شیدا چ له نزیکه وه و چ به خویندنه وه و موتالا ئاشنا بین تا به ته واو مه عنا بومان ده ر که وی: شاملوو ته و که سه یه که ده توانی و ده بی سه رمه شق و نمونه و پیشه وایه ک بی بو

شاعيران و نووسەران و ھونەرمەندان بە تايبەت و بۆ ھەمووى مرؤف بە گشتى.

شاملوو ئەو كەسە يە كە نيزىك بە بيست سال ناوزەد و كانديدای خەلاتى نۆيىل بوو، بەلام سەبارەت بە ھەوى دەيىنى دادوەرانى ئەم خەلاتە زۆر جار ان خەلاتە كە يان نەك لە رووى بايەخى ھونەريەو بەلكوو بە ھۆكار گەلى سياسىيەو دەبەخشن بەم و ئەويك كە بگرە زۆريش داھينەريكى گەورەى ھونەرى نەبن، شاملوو رەخنەى توند و تيژى لەم دادوەرانە دەگرت و ھيرشى قورس و قايم و سەرەكى دەکردنە سەر و دید و گوشەنيگايە كى نيگاتىوى سەبارەت بەوان دەردەبەرى. ھەر بەم ھۆكارەو خەلاتە كە يان نەدەدایە و چاوەرۋانى ئەو بوون شاملوو ئەم گوشەنيگا و بىر و برۋايە دەربارەى ئەوان بگۆرئ تا ئەوانيش لە گەلیدا مېھرەبان ببنەو و خەلاتە كەى بدەنى. بەلام بەرپرسايەتى كۆمەلایەتى و ھونەرى و ويژدانى ھونەرى و ويژدانى بەرزى شاملووى مرؤف و مرؤف خۆشەويست ئەم سازشت و بادانەو ھەيەى ھەرگيز نە کرد و تەلای ويژدانى لە گەل تەلای نۆيىلدا نە گۆرپەو.

لە سەرەتای ئەم كورته وتارەدا ئاماژەمان بەو كە شىعەرى شاملوو نەك رستە و وشە، بەلكوو بوونەو ھەرى زیندە و ژيانى گەرم و گۆرە بە ھەموو كەف و كول و ھەست و سۆزى بوونەو ھەرى زیندەو، رەنگە چىرۆكى شاملوو ھەموويان لەم ئاستەدا - لە ئاستى شىعەرى شاملوودا - نەبن، بەلام لە گشت چىرۆكى شاملووشدا ھەمان ئەوينى بەرھەم و دەقى رازاوو ھونەرى و ئالتوونى دەبينرى و ئەم چىرۆكانەش خاوەن بايەخى بەرزى ھونەرين.

لهم چیرۆکانه دا به تایبته نوێخوازی و داهینان یان خولقاندنی کەش و ههوا یه کی نوێ و تازه - زۆر تازه تر - له کەش و ههوا ی چیرۆکی ئێرانی و رۆژههلاتیدا بهرچاو ده کهوێ. زۆر بهی ئەم چیرۆکانه ۵۰-۴۵ سال له مهو بهر نووسراون. یان سالانیک نووسراون که ئەم کەش و ههوا یه له چیرۆکی ئێرانی و رۆژههلاتیدا نه بووه. تازه بوونی کەش و ههوا و تازه بوونی زبان و داهینان و دهربرینی ئەم دهقانه به زبانی چیرۆکی و هونهری له بایه خه کانی سه ره کی چیرۆکی شاملوون.

کەش و ههوا ی جادوویی و ئەفسووناوی یان به گشتی بلین ئەده بی ریالیزی جادوویی له سالانی ۱۹۸۰وه و وێرایی هاتنه بازاری رۆمانی «سه د سال ته نیایی» گابرییل گارسیا مارکیز ده بیته باو و دهنگ دانه وهی ئەم چه شنه ئەده به ده ته قیته وه و زۆر بهی نووسه رانی ئەو رووپایی و رۆژههلاتی و به تایبته ئێرانی لاسای ده که نه وه. که چی ۲۵ - ۳۰ سال بهر له وه هم شاملوو و هم غولام حوسین ساعیدی چیرۆک نووس و شانۆنامه نووسی ئێرانی له به ره مه کانیاندا کەش و ههوا ی جادوو یان خولقاندوو ه. وه کوو کو چیرۆکی «ترس و له رز» و «تازی به بارانی به یه ل» و «ترس و خو فنه بی ناو و نیشانه کان» ی ساعیدی و کو چیرۆکی «له ژیر خیه ته تی گر گرتووی شه ودا» و «دهر گا کان و . . . دیواری گه و ره ی چین» ی شاملوو. ئیمه ی کورد به تایبته پێویسته سه ره و ده ری باشی داب و نه ریت و خو رپافه و ژیا نی کو مه لایه تی کونه و نوێی خو مان بکه ین و هات و که لکه له ی نووسینی چیرۆک و رۆمانی ریالیزی جادوویی له ناخماندا سه ری هه لدا، جادوویی نووسینی ئیمه نه ک ته قلیدیانه و نار ه سه ن، به لکوو کوردانه و ره سه ن بی.

سەبارەت بە شاملوو ----- ٨ ----- و: حوسین شېر بە گى

بە كورتى؛ لە ھەموو شتى باشتەر خودى چىرۆ كە كانى شاملوون كە دەبنە ھۆكارى ديوناس بوونمان لە گەل شاملوودا و لە گەل كەش و ھەوای چىرۆكى ئەودا.

بە پيوستى دەزانم سوپاسى زۆرى ئەو ھونەر مەندە بكەم كە بۆيە كەم جار و ھەكوو يە كەم كەس شىعەرى شاملووى زۆر بە جوانى و ھونەرى ھەر گىپرايە سەر زبانی كوردى و بلاوى كردنەو. ھىوادارم رۆژىك كۆى شىعەرى شاملوو لە لايەن كاك ناسرەو ھەيان لە لايەن دۆستانى دىكەمانەو ھەيئە مالىپەرى زبانی كوردىيەو.

حوسین شېر بە گى

ئەو ژنہی پښت دەرگا مەفرەقینەکە

بە بیگومان چما بلیم نازانم ھۆکاری ئەم رووداوەیە چییە، ئیوہ وا بیر دەکەنەوہ شکستە نەفسیم کردووہ. جا ھەر بەم ھۆکارەوہیە کە تیدە کۆشم تەواوی رووداوە کە - ھەر وە کوو چۆن ئەم رووداوەم بەسەر ھات - وە یادی خۆمی بینمەوہ و بینووسم. ئیوہش کە خویندتانەوہ برپاریکی لە سەر دەدەن. . . . شی دەکەنەوہ و بوخۆتان شتیکی لی ساخ دەکەنەوہ. ھەر بەمجۆرە یە کە ھیوادارم خۆشم بتوانم راستییە ک لەم بابەتە ئالۆزە دەرکیشم. . . لە سەر ئەم قەرارە ھیوادارم خۆشم بتوانم لە کاری خۆم - لەو رووداوەی کە بەسەرم ھات - سەرەو دەرە یە ک بەکەم. . . وای دانین جیوہی ئاویئە یە کیان لە بری شوینەوہ داتاشیبی. ئەمەم جاریکی دیکەش وتووہ. دائیمە ئەمە دەلیم. لە بەر ئەوہی بە داخەوہ لەم دونیایەدا کە منی تیا ئەژیم ھیچ شتیکی بە ئەندازە ی ئاویئە یە ک کە لە بری شویندا جیوہ کیان داتاشیبی، زیاتر لە من ناچی. . . ئەمە ھەمیشە دەلیم، چونکە تا قە وینایە ک کە دەتوانم لە رۆحی نەخۆشی خۆم ھەبی، ھەر ئەمە یە کە وتم. . . وای دانین جیوہی ئاویئە یە کیان لە بری شوینەوہ داتاشیبی و بە سۆنگە ی ئەمەوہ نەتوانیت ئەو شتە ی تیدا دەر دە کەوی، ساخ و کامل بینوینتەوہ.

دەلین چی؟ ئەو شتە ی ھیشتا منی وە کوو ئاویئە یە ک راگرتووہ، خۆراگرتنی رۆحی من و خۆراگرتنی جیوہی منە، نە ک کولبوونی ئەم

چەقۇ بېبەزەبىيەى كە ھەلكەوت يان چارەنوس يان ھەر قسەيە كى قۇرى
دىكەى ناو بى . . . دەيجا . . . لە خەودا يان لە بىداريدا (راست نازانم لە
خەودا بووم يان بەخەبەر بووم. كەسى ئەم رووداوەى لە بۇ نەقل كرددووم
يان خودى خۆم پالەوانى دل بەگومان و درەنگ برۈا كردهى ئەم
رووداوەم) لە ھەر دۆخىكدا، ئەم رووداوەيەى كە بۇ ئىوہى دە گىرۈمەوہ. و
نازانم لە خەودا ديومە، يان لە جىھانى ھۆشيارى ئىوہدا قارەمانى
خەوالووى ئەمە بووم، يان كەسى ئەوہى لە كەش و ھەوايە كى نيوان
ھۆشيارى و مەستىدا بۇى گىرۈمەتەوہ نازانم، نازانم . . . خۆ وتم: رۆحى
مىيان داتاشيوہ، جيوہ كانى ئەم ئاوينەيان داتاشيوہ. كاتى بينيان ناتوانن
پەلەى تىھاون، جيوہ كەيان داتاشى.

دەسا چما لەو شتانەدا كە ئىوہ ناوى راستەقىنەى لىدەنن، لەنيو وردكە و
پردكەى لە حالى لەنيوچوونى ئاوينەى مندا، نەك وینەيە كى راستەقىنە،
وینەيە كى تەموثرأوى و بى پىوہندى، وینەيە كى شكأوى پىرژ و بلاو لەبەر
چاوتاندا دەردە كەوئى، جىگەى سەرسورمان و بە ئەفسوون چوون نىيە.
جىگەى ھىچ سەرسورمان و ئەفسوونبوونى نىيە.

ئەوہ يە كەم شەو نەبوو كە من لەم پەسىوہ بەردىنەيەدا دەژيام - لە
شويتىكى ونبووى ئەم دارستانە چرۈپىرەدا كە بنەدار و دەوہن و دروو و
تووتر كە كەى رىگەى پشووكىشان و ھەناسەى بەشەر تەنگ و بارىك
دە كەنەوہ- شەوى ھەوہلم نەبوو. ئاخە لەويدا ژىن و ژيان ئەوہندە بە
ئاسوودەيى و بەبى دژوارى تىدەپەرى كە حەسىبى مانگەكان، حەسىبى
رۆژەكان و تەنانەت حەسىبى سەعاتەكانىش لە دەست دەرچوو بوو. نىمچە
مۆمىكى گەچىنەم ھەبوو كە نەمدەويست گىرى دەم. شەوانە لە تارىكىدا

دهمام و فيكرم ده كرده وه. له تاريخان يارمه تيم ده خواست و به ناو خوځما شوږ ده بوومه وه. . . بوچي وا نه كه م؟ روژ و رووناكايي ده رفه تي تيفكرينيان پي نه ده دام. نيگام به ره و نه و شتانه ده كيشران كه تيشكي روژ پي نيشاني ده دام و به به ره له خوځ خافل دهمام، له خوځ دوور ده كه و تمه وه و به ره نه هيني و ناديار، به ره و ده ره وه، به ره و نه و شته ي ئيدي "من" نه بوو راکيش ده بووم و هر تيفكرين ده يتواني نه و شته به هه بووني ناخي منه وه بلکيني. له خوځ خافل ده بووم. . . له خوځ دوور ده كه و تمه وه، دوور ده كه و تمه وه و دوور ده كه و تمه وه، ناخ. . . روژ كوټايي ده هات!

هر شهو بوو كه چاوه كانم له گه ران و هه لسووران و له كوئينه وه ي تاريخي راده ويستان و به ره و خوځ ده گه رانه وه. به ره و خوځ ده گه رانه وه و منيان به ناخي خوځما ده كيشا خواره وه.

به م هويه وه زور له ميژ بوو مؤمه گه چينه كه ي من - نه وه نده ي له مؤمه گه چينه بچكوټانه كه ي من مابووه - چه شني شتيكي بيكه لك له قه راخ جيوبانه كه م و له ناو مؤمدانه برؤنزيه كه دا مابووه. بيچ له م مؤمه گه چينه يه، له نيو په سيوه كه مدا ته ورداسي كيشم هه بوو. ساماني من له ژياندا هم ته و ره بوو. هم ته و ره - سامنا كه - دلويه خويټيك له سهر ده مه كه ي ئيشك هه لاتبوو و به هيچ كلوجي نه ده سراوه.

چهند كه رت هه ولم دابوو به ئاسيد و سمباده، به كاغه زپه رداخ، ته ناهت به و ده وا يانه ي له نه و سانه كان و له كتبه هه ره كو نه كاني جادوو بازي دا ده مدؤز يينه وه، نه و خويته له ده مي ته و ره كه بسر مه وه، به لام نه متواني بوو. . . ژني خان - كه وا بير ده كه مه وه قه ره واشي نه نكم بوو -

رۆژىك كە من ھەموو كاتى خۆم لە سەر سېرپىنەوھى ئەم دۆپە خوینە
گە پىچارە بە فېرۆ دابوو . لە پشت پەردەى ژوورە كەوھە ھاتە ژوورى و بە
تەوس و توانجەوھە وتى: «لە خۆرا خۆت دە كوژى ھا! تۆ سامانە كەت ھەر
ئەمەيە. ھەر ئەم تەورە بەو دۆپە خوینەى سەر دەمە كەيەوھە. گيانە دەبا پىت
بلىم، كارى دونيا ئەو ھەندەش لە خۆرا نىيە: كاتى باوكى خوالىخوشبووى تۆ
كەوتە گومانەوھە كە ناكا تۆى بى غىرەت لە تۆوى ئەو ھەتوھە ژنانىلەيەى
جيرانمان بى كە وا شەوانە ئارەقى سەگى^۱ بە قوزەلقورت دە كا و لە نىو
كۆلاندە گۆرانى بىتامى ئەوین و ئەویندارى دەلى، ئىمە و تەواوى خەلكى
گەرەك بە سەرىدا ھاتىن و پىمان وت: بابە، مىرزا رەسوول، ئەم
رووداويە ئاواھا كە تۆ دەلى و نىيە، بەلام چما بە قسەى كردىن؟ . . .
ھەر وھا قەستەسەر بە شوپىتەوھە بوو تاكوو كەرەتېك سەر و چاوى
ھەمووانى بە دوور دىت، خەرىك بوو دەست بنىتە بۆقەتەى ملت و لە بەر
رق و بوغزى خۆى ئەم كەللە تاشرەوھە قارووانەيەت ھەلكەنى، كەچى
دايكت وە كوو واشە گەشتى و بەم تەورە، بە بىدەنگى سارى كەردەوھە . . .
لە پاشاندا بە چووتە بردمانە نىو دالانى مالى، بە قەندشكىن و خاكەناز، بە
ترس و لەرزەوھە شتىكى وەكى گۆرمان ھەلكەند و تەرمە كەيمان ھەر وا
بە دانىشتەوھە و بە بى غوسل ھاويشتە ئەو نىوھەوھە . دەك رەببى گۆرە كەت
پر لە ئاگر بى كەوا ھەموو ئاگرى لە بن سەرى تۆدایە! . لە گەلكوو زبانت
گرت، ھەوھل شتى كە فېر بووى ئەم شىعرە بوو، كە دەچوويە دالانى مالى
و دەمت دەگرت و دەتوت:

¹ - ئارەقى ھەرە تال كە ئالكۆلى زۆر بى.

خودا بمکوژی بمرم هه لووچه، له کوی بمنیژن له ژیر دالوونچه
له پاش نهو روژه، پیم خوش بوو کویر بم و ژنی خان نه بینم . . . به لام
سامانی من بووه ئەم تهوره، دلم دایه . . . هه ر ئەم تهوره، هه ر بهم دلۆپه
خوینهی سهر دهمه که یه وه. وتم: "سامانی من" - به لام نا، ده بایه بموتایه
"میژووی من"، "چاره نووسی من"، چونکه له وه به دوا، به بیته وهی
بگه ریمه وه و سهر ره فهی مالی یان سهر دیوار یان هه ر شوینیکی دیکه
ته ماشا بکه م، که بۆی ده چوو تهوره که م له وی دانابی، ده مزانی تهوره که،
چه شنی چاره نووسیکی تیژ و ره ها، له گویره ی ئەمریک، وه کی
حوکمیکی نه مر له وییه . . . هه ر به و تیژییه وه له وییه و هه بوونی هه یه، و دلم
له بهر ئاسانه ی ئەم کۆشکه پیچه لاپلووچ و پر دالان و پر ته لاره دا که
هیچ روون نییه خاوه نه راستینه که ی کییه، وه کوو دلی سه گیکی چکولانه
کوته کوتی بوو . . . ده مزانی تهوره که ی من له وییه، به دلۆپه خوینیکی
قاوه ییه وه که له سهر دهمه که یدا ژهنگی هیناوه - هه ر ئەوهندهش بو من
بهس بوو. من "هه بووم" تهوره که ی منیش "هه بوو". "ده بایه" ش هه بایه.
هه ر وه کوو روژی له روژان کاتی کابرایه ک لاقی چه قاندبوو که
ده بایه بیجگه له و که سیکی دیکه باوکی من نه بایه، ویستبووی به کوشتنی
من تیشکانی خوی قه ره بوو کاته وه، هه ر ئەم تهوره بوو که هه لکشابوو و
داهاتبوو و به بیدهنگ نیشانی دابوو که من "ده بی هه بم". ئەوه بوو کاتی
مه نزم گویرته وه و هاتمه ئەم په سیوه به ردینه یه ی نیوه راستی ئەم
دارستانه وه، تهوره که شم وه کوو شتیکی پیوستی، وه کوو نه فرینیکی باب و
بایران، وه کوو چاره نووسی گالته جارپی خۆم له گه ل خۆمدا هینا و یه که م

کارىكى که کردم بزماریکم به دیواره کهدا داکوتا و تەوەرە کهمم له
حاندی گوشەى نیوان دەمه کهى و دەسکه کهیدا به دیواره وەهەلواسى.
سەبارەت بەو بنەمۆمه گچکەیه شتیکم وت، بەلام لەوهدا که ئەوهم له
کوئوہ هینابوو، له یادم نییه . . . سەبارەت بە تەورە کەش وتم. هەر وەها
سەبارەت بەو دلۆپە قاوہییەى سەر دەمه کهى که نه به ئاسید و
کاغەزپەرداخ و نه به هیچ شتیکی دیکە نەمتوانیوہ بیسپرمەوہ . . . بەلام
سەبارەت بە جیوبانە کهم هیچم نەوت. جیوبانە کهم سە کوئە کى نیوہ پراست
قوول بوو له شانى راستى پەسیوہ کهدا، که لەو سەرى خودى پەسیوہ کهدا
سازیان کردبوو. مەبەستم لەوہیە، هەر له نیو بەردی کدا که پەسیوہ کهیان
تیدا هەلکەندبوو، سازیان کردبوو. دەتوت لەوہ پیش له پیش هەلکەندنى
بەردى پەسیوہ کهدا - ئەویشیان هەر لەویدا له بەرچاو گرتبوو. سە کوئە کى
نیوہ پراست قوول بوو که قوولاییه کهیان بە کوئوش پەر کردبوو. بپریک
سەرەوخوار بوو، من له هەوہل سەرنجدانى لایانسانەى پەسیوہ کهدا، بۆم
دەرکەوت کاتى ئینسان لەم جیوبانەدا راکشى، دەلیى بەرەو قىبلە
رایانکیشاوہ . . . بەلام ئەمەم پى سەیر و سەمەرە نەبوو: هەر ئەو پیرەژنەى
که وتم بۆى گىرامەوہ که ئەو کاتەى له دایک بووم، لاقە کانم بەرەو قىبلە
بوون . . . تەنانەت لەوہش سەیر و سەمەرە تر! - بۆى گىرابوومەوہ:
”نەنە گيان! ئەو شەوہى دەستى باوکى خوالیخۆشبوت و خانمە
چکۆلیان نایە دەستى یە کدییهوہ، دایکى ئاغات له ژوورى حەوزخانەدا
دوو چەپۆکى بە سەرى خۆیدا دا و وتى: دونیا قورپى بە سەربى، ژوورى
سەر عەمارە ئاوہ کەتان - که روو بە قىبلە یە - کردۆتە ژوورى بووک و
زاوا؟ - وتم: ئەم قسانە چىیە خانم، خراپە له لای خوداوہ نییه، بەرەو قىبلە

باشتره. شانس و بهختی باشتره. - وتی: نا نا! باش نییه، چما له یادت نییه
قهره جه فالگره که چی دهوت؟“

من له ژنی «خان»م پرسى: بۆچی قهره جه فالگره که چی وتبوو؟ ژنی
خان له هه وه لپرا نهیده ویست بیلی، بهلام من باوه کوو پیم خوش بوو
کویربایه م و نه مدیتبایه - نه وه ندهم لاق چه قاند هه تا ئاخری له روومدا داما
و وتی: ”نه نه گیان! خوا به بهشی هیچ کافرکی نه کا! قهره جه که به دایکی
ئاغای وتبوو نه گهر جیوبانی زاوایه تی کوره کهت به ره و قبیله راخه ن، به بی
سى و دوو، نه وه کهت له گهل ژنیکی مردوودا زه ماوه ند ده کا!“ من بق له
قاقام دا. بهلام ژنی خان، په رده ی نیوان قامکی شهست و قامکی دووه می
دوو که رهت له ملاو نه ولاره گاز لیگرت و له پاشان تفی کرده سهر
عه رزی و خو لقی تال کرد و له ژووره که چوو ده ری.

نه وه ی بوو هه ر نه مه بوو. نه مه راسته من هیچ کاتی باوه رم به
چاره نووس و قسه ی فالگر نه بووه. بهلام به وه یدا که بینیم سه کو به ردینه ی
جیوبانه کهم راست به ره و قبیله یه، باوه کوو نه م بابه ته بۆم سهر سور هینه ر
نه بوو، دیسانیش سهر م سورما. له وه ده چوو که به راستی کاتی له دایکبوون
لاقه کانم به ره و قبیله بووبن، یان جیوبانی دایکمیان له شهوی شایی و
زه ماوه نده که یدا له ژووری سهر عه ماراوه که دا به ره و قبیله راخستووبی، یان
بۆخۆم ته واوی عومری خۆم له ژووره به ره و قبیله که ندا و له نیو جیوبانه
به ره و قبیله کانداه و توو بیتم.

چاو کهن، ناکری نه مانه نیو بنین ”تهلقین“ یان شتگه لیکى گه پجار و
گالته ئامیزی ئاوه ها. من کاتی بیرم له وانه کردۆته وه که سالانی سال به

سەر روودانى ئەمانەدا تىپەر بوو بەيئەوہى تەنانەت دەقیقەيە کیش سەبارەت بە يە کىکیان فیکرم کردیئەوہ کەچی ئیستا ھەر بەرەو قىبلە بوونى ئەم سە کۆ بەردینەيە دەبینم، لە ناکاودا ھەموو ئەم بابەتانەم وەياد ھاتۆتەوہ: کە خۆشم بەرەو قىبلە لە دایک بووم، يان شەوى بوو کىنى دایکم جیوبانى خانمە چکۆلیان بەرەو قىبلە راخستووە، لە ژوورى سەر ەماراوە کەدا و بەرەو قىبلە، وىپراى ھەمووی ئەمانە دەلیی ئەوا بوخۆم ھەموو تەمەنى خۆم لە ژوورە بەرەو قىبلە کاندە، لە نیو جیوبانە بەرەو قىبلە کاندە لە خەودا بووم.

شتیکى دیکە: لە پەسیوہ بەردینە کەمدا، کاترمیپریکی بلندی پىچکەدارى قەدیمی لى بوو کە تەلە کورت و بلندە کانى لە سەر سەعات دوو و سیزدە دەققە خەوتبوون.

نازانم بوچی ئیستا وەيادم ھاتەوہ باسى سەعاتە کە بنووسم، لە حالیکدا باسى چارەنووسى رەشى خۆم دە کرد، من گومانم نییە چارەنووسى رەشى من و حیکایەتى دلتهزینی ژيانى من شەیتان نووسیویەتى. لە راستیدا دەلیی ژینی نیو ئەم پەسیوہشم ھەر بە وتەى شەیتان قەبوول کردووە. . . ؛ من سىبەرى ھەلخەلەتینەى ئەو و نەشئەى راکیشەرى بەھیزی ھەبوونى ئەوم لە تەواوی شەوانى ژيانى خۆمدا ھەست کردووە. لە گەل ئەودا تەنیام و لە گەل ئەودا لە دەست تەنیایی رزگار دەبم، - تالبوونى چارەنووسە کەم، ھەموو شتیکی لە دەورانە ورمدا ژەھراوی کردووە. من زەمانى خۆم دەرمانداو دە کەم. لاواندەوہى من دیتران مەسخ دە کات. ھەموو شتی نەخۆشم دە کا و ھیچ شتی ھیدیم ناکاتەوہ. بو ھەلاتن لە

دهست ته نیایی سهر به هه موو کون و قوژبنیکدا ده کهم .. ته نیا ... تاک .
ته نها .. تاک .. گه مژه کان، گوی بگرن، ئەمه دهنگی دلی منه، دهنگی
چاره نووسی من. حه بی هیدیکه ره وه ره موودهم^۱ ده کا و ره نجی له
ره نجه کانی خووم زیاد ده کهم .. ئەم بابه ته م شهویک به شهیتان وت.
شهیتان پیکه نی و وتی: ”ره نجیک هه یه ده بی ئاوه لای که ی. له راستیدا تو
کارت هه ره ئه وه یه. له م جیهانه دا، ئه رکی سهره کی له دایکبوونی تو ئەمه یه،
له خوړا هه ول مه ده له ژیر ئەم کاره رابکه ی.“ دهنگی ریک و راست و
زه ق بوو، دهنگدانه وه ی نه بوو، دهنگی چاره نووس بوو!

راست سه عات دوو و سیزده دقیقه بوو. له دهنگی دینگ و دانگی
کاژیره بلنده پیچکه داره قه دیمیه که، که له سووچی په سیوه که دا بوو و
ته له ژهنگاوییه کانی له سهر دوو و سیزده دقیقه خه وتبوون، له خه و
راپه ریم. دهنگی کاژیره که، وشک و به زه بر بوو. راست وه کوو دهنگه
پساوه کانی ته سیخ، له سهره و خواری بیده نگیدا تلی ده خوارد و له په رده ی
گویچکه کانی من ده که وت: دیگ گ گ .. دانگ گ گ .. دیگ
گ گ .. دانگ گ گ .. هه ستام. و له سهر سه کو که، له سهر ئه و
جیوبانه ی له کا پر کرابوو ده دانیشتم. ته ماشام کرد رهنگی رووناکی مانگه
شهویکی بی نسی په سیوه که ی رووناک دا گیراوه. له کاژیره که ورد
بوومه وه، بینیم راست سه عات دوو و سیزده دقیقه بووه هه ستم به
نه شه یه کی پر تام و چیژ له ده ماره کانمدا کرد. بیجگه له خوین شتیکی
دیکه ش له ده ماره کانمدا بوو. خه یالم ده کرده وه شتیکی وه کوو ژه هر

¹ - موعتاد، خوو و خده گرتن به تلیاک و بهنگ و حه شیش

لیپاویلیپی کردوووم. که یف و خوُشی دهرمانداو بوونم له دونیای تاسه و خولیاکانی خوُمدا ده‌چِشت ٺه‌م چِژهم له دینگ‌ودانگی سه‌عاته که‌شدا که ده‌گه‌یشته گویم، هه‌ست پیِ ده‌کرد، له رووناکییه‌کی سردراوه‌دا که سیبه‌ری نه‌ده‌خسته سهر هیشتیکی، هه‌ستم پیِ ده‌کرد، له تینوویه‌تی بن گه‌روومدا، له ته‌نیا سیبه‌ریکی که له ژووره‌که‌مدا ده‌جوول‌اوه و من به ٺاسایی ده‌مزانی نسپی شه‌یتانه، ته‌نانه‌ت ٺه‌م چِژ و که‌یفهم له‌وه‌شدا هه‌ست ده‌کرد که باکم له هه‌بوونی شه‌یتان له ژووره‌که‌مدا نه‌بوو.

سنووری سیبه‌ری شه‌یتان له رووناکی ژووره‌که‌مدا ده‌سردراوه و دیسانه‌که‌ش په‌یدا ده‌بووه. کاژیره‌که به ته‌واوه‌تی ده‌نگی خوُیه‌وه دینگ‌دانگی دانا‌بوو. منیش نه‌شئهی پر خورووی ٺه‌و که‌یفهم ده‌چه‌شت که به ژیر پیستی له‌شمدا رای ده‌کرد. شه‌یتانیش به منی وت: ”ده‌رگایه‌ک هه‌یه ده‌بی بکریتته‌وه.“

زور بلند پیکه‌نیم، به له‌ونیک که شه‌یتانیش له گه‌ل مندا که‌وته پیکه‌نین و له‌مه به‌دوا له بهر پیکه‌نین چاوه‌کانم پر بوون له فرمیسک. شه‌یتان دیسانه‌که‌ش وتی: ”هیچ په‌له‌یه‌که‌مان نییه، به‌لام ٺاخری ده‌بی ٺه‌و ده‌رکه ٺاوه‌لا که‌ی، له راستیدا له سهر ٺه‌م جیهانه ده‌بی کاری تو ههر ٺه‌وه بی، له خوُرا هه‌ول مه‌ده خوُتی لی‌حه‌شار ده‌ی.“

چاوم س‌ری، ٺه‌و چاوانه‌ی له بهر پیکه‌نین فرمیسکیان تی‌زابوو، س‌ریمن و وتم: ”ده‌زانم، دل‌م پیوه‌نییه، له بهر ٺه‌وه‌ی زووتر رزگاریم بی‌ت، په‌له‌په‌ل بکه‌م، یان به جاری له ژیری دهرچم و که‌پوت بسووتینم. به‌لام . . . ده‌ترسم! راستیه‌که‌ی ٺه‌وه‌یه ترسی مه‌ترسیه‌کی له‌خوُراییی دایگرتووم. پیم

وابی له خودی خۆت ده‌ترسیم . . . نه‌ک دائیمه، به‌لام جار وبار ئه‌م حاله‌م به‌سه‌ردا دی. به‌لکه‌م ئه‌وه بو خۆتی ده‌ترسینی . . . دل‌م پێوه‌یه ئه‌م ده‌رگایه زووتر ئاوه‌لا بی. پیم خۆشه‌تۆش زووتر له‌م جیهانه‌ برۆیه‌ ده‌ری، ئه‌م جیهانه‌ی وزه‌ی ته‌واو کردووی، هه‌تا منیش بتوانم وه‌شوین کاری خۆم که‌وم . . . شایکه‌ بزانه‌م : ”تاقی که‌وه بزانه‌ ده‌توانی به‌ زه‌بری‌ک که‌لله‌سه‌رم له‌ ئه‌ستۆم جیا که‌یه‌وه؟ ده‌ی ده‌سخۆش . . . تاقی که‌وه بزانه‌ ده‌توانی؟“

ئێستا ئیدی نازانه‌م چه‌نده‌م قسان کرد و تا‌کوو که‌ی قسه‌م کرد . . . به‌لام هه‌ر ئه‌وه‌نده‌م له‌ یاده‌ له‌ نا‌کاودا راوی‌ستانی زه‌نگی کاژیره‌ پایه‌دار و قه‌دیمییه‌ که‌، وه‌خۆمی هینامه‌وه . . . هیشتا پاشماوه‌ی دینگ و دانگه‌ که‌یم له‌ دووره‌وه‌ ده‌گه‌یشته‌ گوی، له‌ ده‌ره‌وه‌ی په‌سیوه‌ به‌ردینه‌ که‌را، ده‌توت که‌سی‌ک ئه‌و کاژیره‌ له‌ گه‌ل خۆیدا ده‌با. ئه‌و کاته‌ش ته‌ماشای ده‌رگا که‌م کرد، وام هه‌ست کرد شتیکی وه‌ کوو سیبه‌ر، وه‌ کوو دوو که‌ل، خه‌ریکه‌ دواین به‌شی له‌شی خۆی به‌ دوا‌ی خۆیدا ده‌کیشیتته‌ ده‌ره‌وه . - هه‌ر وه‌ک ته‌رمه‌ به‌ مۆمیایی کراوه‌کان که‌ به‌ خویندنی ویردی‌ک زیندوو ده‌بنه‌وه و به‌رپێ ده‌که‌ون و شو‌راو‌گه‌ی شيله‌، به‌ شویناندا راکیش ده‌بن. ته‌ماشایه‌کی کاژیره‌ که‌م کرد و له‌و تاریکانه‌دا به‌ ئاسته‌م توانیم ته‌له‌کانی بدینم که‌ له‌ سه‌ر دوو و سیزده‌ ده‌ققه‌دا نوستبوون.

په‌له‌ هه‌وریک به‌ سه‌ر کولاو‌که‌ی بان په‌سیوه‌ که‌دا تیپه‌ر بوو و سی‌ هه‌ساره‌ که‌ وه‌ کوو سی‌ کوچکینی له‌ ئاسماندا بوون، شو‌له‌یه‌کی کز و لاوازیان ده‌رکه‌وت. که‌له‌شیره‌ کیویه‌ک له‌وپه‌ری دارستانه‌وه‌ زیره‌یه‌کی لی‌ هه‌ستا. هه‌وا‌ی په‌سیوه‌ که‌ قورس و غه‌مناک بوو. به‌ هینیکه‌وه‌ که‌

حه تمهن له کانیه کانی سام و مه ترسی رۆحه وه هه لده قولی، به ره و
دهر گا که رامکرد، به لام دهر گا که داخرا بوو. وه یادم هاته وه له پیش نوستندا
دهر گام به وردی داخستبوو. کیلونه یه که یم به متمانه وه کیشابوو.
که پامه وه و پالم دا به دهر گا که وه. ته واوی هیزی له شم له نه ژنۆ کانمه وه
ده کیشرا. ئیدی له ناو په سیوه که دا چ شتی کم نه ده دی. ره شاییه کی خهستی
ره وان ته واوه تی ژووره که ی پر کردبوو. له بهر چاومدا په له په له یه کی
زه ردی خو شپه رنگ که ده و رانده و ره که ی که سکی رووناک بوو، له
بو شاییه کی تاریکدا ده رۆیشته خواری. لاقه کانم له ژیر له شمدا له رینه وه و
له پر دا وه کوو داریکی کاره با بیگری، به سه ر نه ژنۆ کانمدا شکامه وه. بو
چر که یه ک تیکو شام له نگه ری خو م را گرم . . . ئاکامیکی نه بوو! - به
ته واوی له شمه وه به ره و پیشه وه داشکامه وه و بو دۆزینه وه ی شوینی که
خومی پی بگرمه وه، دهسته کانم هیوا پراو برده پیشه وه. .

له وسه ری په سیوه که دا دهر بیجه ی دالانیکی تیدابوو که به په یژه
دارینه یه کی رزیودا ده رۆیشته ژیرخانه که وه، ده بایه نه مه م زووتر له ئیستا
وتبایه، چونکه هه ر نه مانه ن که ورد و درشتی ژیانی من پیکدینن. نه م
ژیرخانه تایه تی که لوپه لی ورد که و پرد که بوو: بنه دار و ده وه نی
جادوو بازی و شتی دیکه . . کیردیکی گه و ره ی ژه نگاوی، که لله سه ری
به شه ریک، قرژالیکی وشکه ه لاتوو و زور شتی دیکه ش. . .

به ره به ره هه موو نه مانه م ژیر و ژوور کردبوو، کتیبیکی په ره په ره له وی
بوو که نه ده خویندراوه، به لکه م به خه تی هیندستانی بوو، یان خه تی
جووله کانه یان ئی چینی . . قوتوو یه کی دریژی لیوو له تابووت ده چوو،

کاتی کاو کوئی نیوه کهیم چه وادا ده ری، دیتم له و ژیره دا په یکه ری به رده مه رپینه ی ژنیکی رووت، هیدی و هیمن، به نارخه یانی چه شنی هه موو شتیکی ئاسایی له وی خه وتوو. له پشدا هاتم بیشکینم، به لکوو له بهر نه وی له هیمنایه تییه که ی رقم هه ستابوو، به لام له دواییدا فیکرم کرده وه کاریکی قوره، چما چاره نووسی من وابوو که ده بی له گه ل ژنیکی مردوودا زه ماوهند بکه م، خو ئه مه په یکه ریکی زیاتر نییه . . . دیسانه که کاو کوته کونه کانم به سهردا رشتبووه. به لام ئه و شه وه، له پاش رویشتنی شه یان که به ره و ده رگا که رامکرد و له ئاسانه ی ده رگا که دا له سهرخو چووم و له دوایین کاتدا ده سته کانم به ره و پیشه وه دریژ کرد که خووم به شتیکه وه بگرمه وه، ئه ژنوکانی په یکه ره مه رپینه ی ژنه رووته که م که وته ئامیزه وه - یانی له ناکاودا ئاگام کرد ئه و شته ی له باوه شم کردوو ئه ژنوکانی هه مان په یکه ره مه رپینه ی ژنه رووته که یه. شتیکی ساردی چه شنی ئاو به سهر مؤره غه ی پشتمدا به ری که وت و ئاره قه ی زانده نیوچه وانمه وه. گوپچکه م که له نیزیک رانی بوو، خوشه خوشی خوینتیکی هه ست پیکرد که له نیو ده ماره بووه مه رپینه کانیدا هاموشوی ده کرد و کوته کوتی پر له رقی دلیم له ژیر پیسته قورسه که یدا ده بیست. وای بو ده چووم ئه لخانه که ده سته کانی به ده وری ملامدا ده هالینی، ئه لخانه که یه واه له ره نجی بی به ری بوونی ته مه نیکدا، باسکه کانی بو توله کردنه وه هه لده سوورینی، ئه لخانه که یه واه رقی نه زوکی هه زاره هاویستی زیندانیی ئه و، په نجه کانی له سنگم رو ده کات و جهرگم له نیو به ری ده سته کانیدا داچورینی.

به هاوار كيشان له جيگا كه م، راپه ريم، په يكه ره مه رپه رينه كه م حه وادايه
عه رزي، له سهر جيوبانه پر له كايه كه كوم بوومه وه و بالاپوشه كه مم به
سهرمدا كيشا و هه تا به ياني - تاكوو ئه و كاته ي له وپه رپي شوينه كاني
دارستاندا نه عره ته ي ئه و گايانه بهرز بووه كه بو له وه رپيان ده بردن. - گويم
دايه دهنكي ناله نال و هاواري تيكشكاني ژنه به ردينه كه - له ئيشي فرئ
دراوبوون و تيشكاندا ده ينالاند و له ت وپه ت ده بوو - به خومم وت: ”كي
به مه برپوا ده كات؟“ له راستيدا بوچ پيوسته كه سي برپوا به مه بكاء؟ . . نه خير!
ههر سبه يني له گه لكوو هه وا برپي رووناك داگه راء، له توپه ته كه ي ده كه مه
زه ميله يه ك و ده يبه م ده يرپژمه تالاه كه وه . . به جاروجه حه نده م! ليگه رپي
با كه سي برپوا به مه نه كات، ليگه رپي با شه يتانيش برپوا به مه نه كات.“

به لام له گه لكوو به يان هات و كابووسه كاني شه وانه رايان كرد،
له گه لكوو هه تاو له قه لشتي ته خته كاني ده رگا كه وه رژايه ناو
په سيوه كه وه له تانوپوي بالاپوشه كه وه رپي برده چاوه كانم و من
بالاپوشه كه م له سهرم لادا، هيشتيك له په سيوه كه دا نه بوو، ههر هيچ هيچ!
ده توت دوي شه و له وي ئاو له ئاو نه كه وتوو. . . كيلوني ده رگا كه ده ستي
وي نه كه وتوو. رويمه پيشي و له قه يه كم له كاژيره پيچكه داره قه ديميه كه
هه لدا. له نگره كه ي له نيوان تانوپوي جولته نه كه دا جووله يه كي قورسي
كرد و دهنكيكي ئيشكي ليوه هات. جولته نه يه كي زه لام له ترسانا له وي
ده رپه رپي و به ره و ساپتكه كه رايكرد و له قه لشتي ميچي په سيوه كه وه
رؤيشته ده ري. بليي كابووسي بي؟ ها؟ ئيوه واي بو ده چن تووشي
كابووس بوويتم؟ حه ح! منيش له و رؤژانه دا وام بير كرده وه. خه يالم
ده كرد گرفتاري كابووس بوويتم. به تايبه ت كاتي چوومه ژيرخانه كه و

کراو، دەیانوت لە گەل تەرمى ئەو ژنە تازە مردووانەدا کە شەیتان لە گۆرستانە دوورە کانهووە بۆى دینى، جووت دەبى و ئەفیون و بەنگ دە کیشى و لە تەک رۆحیانەتى بەدکارە کاندای و تووێژ دە کات. دەیانوت: "شەوانە لە قەراخ تالاوە کەدا بە دواى گىایە کدا دە گەرى کە کولاندراوى شىمىایە."

نا، چارە رەشە کان، نا . . . قسەى وا لە گۆریدا نیە. من تەنیا نەفرین لیدراویکم کە خواى ئیوہ لە یادى بردوومە تەوہ. یاریکەریکی یەخسىرم کە شەیتان بۆ شانۆکەى خۆى دىلى کردووم. من دەبى تاکوو ئاخى ئەم یارییە درێژە بدەم و لە ئاکامدا - چما قسەى جادوو بازان بايەخىکی هەبى - لە گەل ژنىکی مردوودا زەماوێند بکەم.

شەویک ، دواىین شەو، و تم ئىدى ئەم چىرۆکە کورت دە کەمەوہ. چىدى نامەوى یاریکەرى بى ئىرادەى چىرۆکى شەیتان بم: "نەفرین بۆ هەمووتان". تەواوہتى شەو بەخەبەر دانىشتم و هەتا ئەو کاتەى هەوہل جوولانەوہى لەنگەرى کاژىرە کە لە گوێمدا دەنگى داوہ و پەسىوہ کە بە تىشكى مانگەشەویکی بى نسى روناک داگەرا، بەلکەم تاکوو بەنىکىش لە پاش ئەمە، تاکوو ئەو کاتەى زالبوونى شەیتانم وە کوو نەشئەى ژەهرىک لە هەموو دەمارە کانمدا هەست پى کرد، یە کىن دەمنەراند: "نەفرین لە هەمووتان! هەم تۆ، سىبەرى بەدکارەى شەیتان! هەم ئەو پەیکەرە شەوگەرە نەفرین لىکراوہ، هەم ئەو پەسىوہ، هەم ئەو کاژىرە کۆنە ئەنتىکەى کە تەلەکانى لە بەر دەروازەى ئەم هەرمانە دۆزەخىيەدا ئىشک هەلتاوتون! . . . نەفرین لە هەمووتان!"

شہیتان وتی: ”ئیدی میوه کہت گہیشتووہ! ئیستا ئیدی میوه کہت گہیشتووہ!“ من قاقا پیکہ نیم. بہ ہموو برینہ کانمہوہ، بہ ہموو رقمہوہ پیکہ نیم. نیگایہ کی لیوانلیوی رق و بوغزم لیکرد و دیانہ کانم بہ سہر یہ کدیدا گوشاردا: ”ئہی یی شہیتان!“ شہیتان وتی: ”ئہمہ دوایین پەردہ یہ تی. ئیتر میوه کہت گہیشتووہ..“ پیم وت: ”بی ئابرووی پیداگر! ئہم تہلسمہ نہ فرینیہت دەشکنیم! .. ہشت سالی تہواوہ کہ درئزہ بہم یاریہ دلتہزین و ماندوو کہرہوہ یہ دەدہی . . . ئیدی ئہمشہو دەمہوی یان دەست پی بکہم یان تہواوہ بم! - مردن جاریک و شیوہن جاریک! ئیدی لەمشہورا یان زہنگی زہنگی، یان رومی رومی، ئیدی ہەر ئہوہ یہ وا وتم.“

ئہو بنہمۆمہ گہچینہ یہم داگیرساند کہ لە قہراغ جیوبانہ کہم و لە مۆمدانہ برۆنزیہ کہیدا بوو، بہ دەستمہوہ گرت، تہورہ کہشم ہہلگرت و لە دەلاقہی دالانہ کہوہ بہرہو ژیرخانہ کہ چووم و وتم: ”تہلسمی نہ فرین لیکراوت . . . ئہری! تہلسمی نہ فرین لیکراوت دەشکنیم.“

ئہویش لە گہل مندا ہاتہ خواری. لە سہریہ ک دوو کہرہت بہ بی راویستان وتی: ”تہمہن درئزہ بی کورم! ئہمشہو ئیدی و ہختی خویہ تی . . . برپیک و ہدوا کہوت، ہہقی خۆتہ، ئہری. بہلام کاریکی لە گہلدا نەدە کرا: ہەر شتی کاتیکی ہہ یہو . . .“

نیوچہوانی جیددی بوو، نازانم چی لە دەرووندا بوو، بہلام نیوچہوانی جیددی بوو. دیسانہ کہش دەتوت جیہ کی لەنگ بوو. دەتووت زوریش متمانہی نہبوو. بہ دەوروبہرمدا دەسوورپاوہ. برپئ جار لە دواوہ و برپئ جار لە پیشہوہ. دەتووت دلی ہہوالی داوہ کہ رووداویکی ناجۆر دەقہومی، بہلام بروای نەدە کرد، کہ گہیشتینہ خوارہوہی پەئزہ رزیوہ کہ ویستی شتی

بلى و تاقيم كاتەو، بەلام كاتى بينى بەرەو قوتووە تابووت ئاسا كە دەچم، لىي حالى بوو. پىشى پى گرتم، بازىدا بەرەو رووم و ھەر وە كوو پاشەو پاش دە كشاو و تىدە كوشا رىگەم پى بگرى، ھاسكە ھاسكى دە كردو وتى: ”چاوكە كورە! خو توناتەوئ ھەروا لەخوړايى چەپكە گوليك بە ئاودا دەى؟“

”ئەمشەو ئىدى ئەم كارە تەواو دە كەم، ئەمشەو كوٹايى بەم كارە دىنم. ئەمشەو ئىدى يان زەنگى زەنگى، يان رۆمى رۆمى.“

وتى: ”گوى بگرە كورم! تۆتەمەنى خۆت لە سەر ئەم كارە دانا. بە جوړىك جىبە جىم كردوو لە كوٹايىدا خۆشت بى مزە نەبى . . . پىم خۆش نىيە مزەى تەمەنى لەو رەنجەى بو رزگار كردنى من كىشاوتە، رەشايى ھەتاھەتايى بى . . . فيكرم لى كردۆتەو . . . جىبە جىم كردوو. ئەو شتەى لە برىدا وەریدە گرى بايەخى ھەزار سال رەنج و چارەپەشى ھەيە! ئىستا دەيدىنى! . . . ھەموو ئەم كارانە لە بەر ئەو بوو تا ئەم دەرگاىە بکەيەو و من لەم خەمخانىيەى خوادا رزگارى بدۆزمەو. لەم تاريكخانىە بوگەنەى كە ئەو بە كۆس و كەرەناو مەتە كەى بە سەر ئيوەى بەندەى تاوانباردا دە كا، رزگار بىم. ئەم كارە تەنھا بە كەسى دە كرا كە بە لاقى بەرەو قوبلەو . . .“

بە نەفرەتەو تەماشاي كۆماى رەشى نسيكەيم كرد، خولى بە دەورى خویدا سووراو و لە جىبە كى دوورەو دەنگى بەرز بوو: ”دەسخۆش! مزەت ئەوينە. ئەو شتەى خودى «غەنيم» لىي بىبەشە و ھەر لە بەر ئەمەش لىيدەترسى! . . . دەرگا كە بکەرەو و مزەت وەرگرە. تەمەن دريژ بى كورم!“

کا و کولۆشی سەر په یکه ره کهم رشته خواری، هیزیکه دۆزه خه له بازۆله کاندا بوو، رووباری دۆزه خه له بازۆله کان و له لاقه کاندا بوو. دهسکی تهوره کهم له نیوان قامکه کاندا ئەملاو ئەولا کرد. وه کوو گهردهلوول سوورا و بالا سیبه ر ئاساکه ی له نیوان من و تابووته کهدا ویستا: ”له خۆرا دهست لهم په یکه ره یه مه وه شینه ها؟ چما خالیکی تیکه ی رۆژگارت رهش ده بی ها!“

گوراندم: ”له مه ره شتر؟!“

”له خۆرا رۆژگاری خۆت رهش مه که کوره!“

گوراندم: ”له مه ره شتر؟!“

خولاوه و له خۆیدا جینگلی دا و هاواری کرد: ”ئه مه نه فره ته رۆله! ژههریکه که سه دقاتی دۆزه خه، ئاقل به و ئەم ژههره تف که ره وه!“ لیوانلیوی چیژی ئەوه بووم که ئەو چ ره نجیکی ده کیشا. دیانه کانم به سهر یه کدا گوشار دا و تهوره کهم بهرز کرده وه. نه راندی: ”دهست را گره!“ تهوره کهم به تهواوی هیزی خۆم به سنگی په یکه ره کهدا دا کوتا. به دهنگی ئیشکی تیشکانی په یکه ره که ناله نالیکی هیوا بر او له و سهری ژیرخانه وه گه یشته گویم. ئاخ من ئەو دهنگه م له هه موو شهوانی لیل و دریزی ته مه نی خۆمدا، له قوولایی دل و رۆحی خۆمه وه بیستبوو.

شهیتان له گه ل ئاخ کیشانیکی دریز وتی: ”مه خابن بو تو، کوره! ئامۆژگاریم کردی نه تبیست. مه خابن بو تو، ئەو سه وقاته ی بۆم ته یار کردبووی چیژی ئەو میوه یه بوو که نه یه یشت ئادهم له به هه شته وه بیهینیتته سهر زهوی. ئەو که سه ی له و میوه یه بچیژی ئیدی پی ملی ئەم نادادوه ریبه خۆپه رستانه یه ناب. . . ئادی رۆله! کاره کانی ئەو هه رگیز به بی حه سیب و

لەخۆرا نییە. بە ژەهرى ئەو نەفرەتەووە که کردییه گیانتەووە وای لیکردى بە دەستى خۆت تەشوی بە ره گ و ریشهى بهختى خۆتا بکووتى! ئیدی توورە کهى ره نجى خۆت هه لگره و حازر به، بهشى تو چەند بەرابەر کات. ئاخر تو ئیستا بوویە تە یارمە تیدەرى شەیتان!

بى ئیختیار بەرەو ئەو سەرى ژیرخانە که رامکرد، ئەو لە پیش مندا گەیشتبوو، لەوئى، لە قەراخ ره گورپیشه تیکپچراوہ کان راویستابوو و دەتوت دەگرى. مؤمدانە کهم لە سەر عەرزى دانا و بە تەورە که بەربوومە گیانى ره گورپیشه کان. دەتوت بیجگە لەمە چاریکی دیکەم نەبوو، دەتوت بیج لەمە کاریکی دیکەم نەبوو!

چەندان سەدەى دوور و دریژ، ساقەتە و گەلا و گولی ئەم ره گورپیشهیە، لە دەرەوہى ژیرخان و لە دەرەوہى پەسیوہ کەدا، لە هەتاو و هەوای دارستان تیشک و پشوویان گرتووہ. بۆیە ئاوها تیکپچراون. چەندەها سەعاتى دوور و دریژ سەرقالى کار کردن بووم. دەتوت شەیتان هەموو هیزی خۆى داوہ بە من، هەتا لە ئاکامدا (نازانم چ سەعاتى بوو، لە دەرەوہى ئەوئى، تازە کەلەشیری بەیان دەیانخویند، یان لە راستیدا خۆر دەرکەوتبوو، لە نیوہرۆ تپەرپیوو، لە پشت قەوزە و ره گورپیشهیە کی زۆرى تیکپچراوہى دریژەوہ، دەرگا مەفرەقینەیه کی رازاوہى گەورە وەدیار کەوت. ره گورپیشه برەدراوہ کانم لە بەردەم دەرگا کەدا لابرەد. دەسکی تەورە کهم لە هالقەى دەرگا کەوہ برەدە ئەو دیوہوہ، بە دوو دەست هەر دووک بەریم گرت و بە راوہ شاندىک دەرگا کهم کردەوہ.

سەرمايە کی تەر بزووت و شتیک لە بەر پى مندا بە عەرزیدا کەوت. ژنىکی سەرتاپا رووت و قووت. شۆلەى لەرزۆکی مؤمە کهم برەدە پیشەوہ،

دیتم نیوه پراستی ههردووک مه مکی قه لشتیکی گه وره ی خویناوی تیدایه. ده توت به شتیکی وه کوو ته ور به نیوه پراستی سنگیاندا کوتاوه. مؤمه کهم که له بهر روخساریدا راگرت، دیتم هه مان ئه و ژنه یه که په یکه ره که یان لی ساز کردوو. ئه منی که دیت شتیک له پشت بیلبله گه وره سه رسوو پرمه و کانیدا کشاوه دواوه، پیلوووه کانی پیکداچوون و سه ری به لایه کدا که وت. شه یان وتی: ”کوشتت. به لام فه راموش کردنیش هه یه. جادوو بازی به ده ستوبرد، هه موو کاره کانی له رووی حسابه وه یه، ئه گینا حسابی ئه م غه مخانه یه ته نانه ت یه ک روژیش نه ده گه یشته روژئاوا. .. چ گورستانیک!

”دلم نیکۆله خوینتیک ده له مه یه . . . ده سخوش کوره! من له م ده رگاوه ده پوم. ده رمانی توش حازره: فه راموشی و له یادبردنه وه! تیبکۆشه زور گوشار بو خوت نه هینی.“

من چیم نه وت. له ژیرخانی به تالدا چ ده نگیک نه بوو. ده نگی داخرانی ده رگا کهم بیست و گویم دایه چکه چکی داچورانی ئه و دلۆپه ئاوانه ی له شوینی بردراوی ره گوریشه که وه ده تکانه خواری. مؤمه که پته پتیککی کرد و کووژاوه. له شانی ژنه مردوووه که راکشام و ئیدی گریان ده رفه تی نه دام. ههستم کرد له زور زور له مه وه بهررا خوشم ویستوووه.

سالی نووسین: ۱۳۲۹ (۱۹۵۰)

گهراڻه وه^۱

بو سادق هيدايهت

شاملوو

بو ٿه وهى هه ست به چوڻيه تي بارودوڻي خوي بگا، چ هه وجيهه كي به
فيڪر ڪردنه وه نه بوو. هاته وه يادي له پيش ٿه وهيدا بمرئ، وه سيهه تي
ڪردو وه: تهرمه كهى له تابووتئكي پولايندا بهاونه قوولائي چاليڪه وه و
چالهه كوش به بهرد و بيتون پر كه نه وه. كهوته وه يادي به ڪورپه ڪاني وتو وه:
«من ئيدي نامه وي بگهريمه وه سهر دنيا... دلم پيوه نيه گویره كه و
بزنه گهل و بنيادهم له و گيايه بخون كه له سهر گوړي من شين دهبي و من
وه ڪوو شيله گياينه ڪ له لڪ و پوپ و گهلاڪانيدا راده ڪهم... پيم
خوش نيه ڪرم و مار و دووپشڪ ري بهرنه ناو گوړه ڪهم و گهرا و
هيكان^۲ له نيو گوئ و چاوي مندا بڪهن، له گوشتي من بله وهرين و ٿازاي
ٿه نداهه ڪانم له گهل خوياندا بيننه وه سهر جيهان، تهرمي من له تابووتئكي
پولايندا بهاونه قوولائي چاليڪه وه و ههر چوار لايه ني تابووته كه به بهرد و
بيتون پر كه نه وه...»

¹ - له راستيدا ناوي ٿه چيرو ڪه «گهراوه وه» بوو، بهلام ٿه ناوهم پي جوانتر بوو.

² - هيلڪه

هه میسان هاته وه یادی که له ئاکامدا به بی دهسه لاتی و له قورسایی شیدار و ئاره قاوی نیوه رپوی رۆژیکی به هاردا مردوو. کابرا خوی بینهری ته واوه تی ئەم رووداوه گه پجاره بوو: دهتوت ته واوی ئەمانه له پشت دیواره بلوورینه یه که وه ده بینئ.

مناله کانی بینبوو که چهنده گه وجانه له قاچ و قول و گوشت و ئیسکان و ریخۆله و گونه ویله یه کی چرچ و لۆچ و سیس و پیس ده هالین که ده بی تا چهند رۆژیکی دیکه دارزی و بوگن کات و هه لوه ری و که ره جنه و دوو پیشک و مشک بیخۆن و ئاماده ی گهنین و دارزینی که ن و بابه رپو بابه رپو بکه ن و نه هیلن حه مال و مردوو خۆر پاشماوه ی ته رمی بی هیز و گالته جاری ئەو بهاونه نیو تابووته پۆلایینه که وه.

ژنه که ی خوی بینبوو که چۆن به پی و شوینی ئەو مجریه جه و اهیراته دا ده گه ری و کوره گوره که ی کاژیریک له مه و بهر رفاند بووی. نو که ره به ئەمه گه که ی خوی بینی بوو که له نیو دالانی مالیدا، قه ره واشی ماله جیرانه که یانی ماچ کرد و پی و ت: ”ده ستیک جل و بهرگی باشیم شاردۆته وه، ئیدی بو زه ماوه نده که مان جل و بهرگی تازه م هه یه . . . “

ته واوی ئەم له خۆنووسانه گالته جارانه و ئەم ته ماحانه و ئەم هه موو شادمانیه گه مژانه یه ی له پشت شتیکی چه شنی دیواره بلوورینه یه که وه، که له نیوان ئەو و باقی جهیاندا کیشرابی، بینبوو و پیکه نیوو. . . .

هه میسان هاتبووه یادی که ئەو کاته ی مناله کانی دیکه ی به یارمه تی دایکیان ئاگه دار ببوون که برا گه و ره که یان مجری جه و اهیراته که ی دزیوه،

هه موان دهردی بی باو کیان له یاد چۆ وه و که وتنه هه و لی خۆ یانه وه، ده سا
تهرمه که ی ئه وه به سهر زه و ییه وه ما وه.

ته واوی ئه مانه ی دیتبوو. له و کاته دا، له بهر بیکه سی و ته نیایی ته رمی
بی ئه قل و به بی دهرک و فامی که سیته به رزی خۆی وه پیکه نین که وتبوو،
دلی بۆ بیکه سی و ته نیایی ته رمه که ی سووتا. ئه و کاته ش که ویستبووی بۆ
خۆی ته رمی خۆی به او یته ناو تابووته پۆلایینه که وه، بۆی دهر که وتبوو
ناتوانی. بۆی دهر که وتبوو که ئیدی دهسته بی دهسه لاته کانی ئه وه، هیچ نین
بیج له لاویچی بیره وه ری و که سایه تیه کی سه ره خۆ. پالپشتیکی به
متمانهی نیه. تیگه یشتبوو بیت و هه تیوه باوک تۆپیوه کانی له فیکری ته رمی
به بی دهرک و فام و قورسی ئه ودا نه بن، خۆی به ته نهایی هه رگیز ناتوانی
تهرمه که ی خۆی له تابووته پۆلایینه که به او ی.

که گه یشته ئه م ئاکامه، شتیکی دیکه، شتیکی گرینگتری هاته وه یاد. به
فیکریدا هات که وا کت و پر له بی غیره تی هه تیوه باب تۆپیوه کانی ههستی
ره زامه ندی ده کات: هه تا زیندوو بوو له ژین و ژیان بیژرا بوو. . .

دلی پیوه بوو کاتی مرد، ئیدی نه گه ریته وه سه ر جیهان . . . ته نانه ت به
مناله کانی وتبوو بیهاونه ناو تابووتیکی پۆلایینی چیمه نتۆ و بیتۆن کراوه وه،
تا کوو کرم و که ره جنه و مار ری نه به نه گۆره که ی و له گوشت و پیسایی
ئه و نه له وه رپین و ئه ندامه دارزیوه که ی له شی ئه و نه هیننه وه سه ر جیهانی
زینده وه ران. . . .

تا کوو زیندوو بوو و له نیو زیندوو اندا ده گه را ئاوا بوو. دلی پیوه نه بوو
که له پاش مردن ده گه ل شیلهی گیایینه ی گیایه کی خۆر سکا یان له گه ل
که رته شی و گه ز گه ز که و قوونه لاشکا له ره گ و ریشه و لک و پۆپ و

گه لای ئه واندا بسوورپته وه و به دیانی بزنیك، گویره كه یه ك یان
تروته ویله ی بنیاده مه وه بخوری و بیته گوشتیكي سوور و زیندوو و
گه رم و دیسانه كه له چزه ی دهرزی و چزه ی ژن و چزه ی ژیان کاریگه ری
به سهردا بیت

هه تا زیندوو بوو . . . به لی. به لان ته نها «هه تا زیندوو بووو!» له گه لكوو
مرد، تهرمه قورس و گه مژه و بی هه ست و خوسته كه ی به سهر عه رزییه وه
ماوه، هه تا هه تیوه كانی بین و به وه سیه تی ئه و بكه ن. بین و تهرمی ئه و له
تابووته پۆلایینه كه دا بهاونه قوولایی چالیكه وه و ده وران ده وره كه ی به
به رد و سارووج و چیمه نتۆ دارپژن، له گه لكوو مرد و هه بوونی بیره وه ری
ئه و كه كه سایه تییه کی به رچاو و هه ست پیکراو و به متمانه ی نه بوو، له پشت
ئه و دیواره بلوورینه یه وه كه له مپه ری نیوان ئه و و جیهانی زیندوووان بوو،
سهرقالی سه یر و سه یاحه ت و ته ماشا كرنی زیندوو گه لیکی گه مژه بوو كه
به شوین مجری جه واهیراته كه دا به ده وران ده وری حه وزه قه لشیوه كه ی
مالیدا رایانده كرد، كت و پر هه ست و سۆز و خۆزیای به ره و لایه کی
دیكه چوو: له خوای ویست بیخاته دلی هه تیوه كانییه وه كه به وه سیه تی
گه مژانه ی ئه و نه كه ن. له خوای داوا كرد تاكوو لیگه رپن ئه و وردیله و
پردیلانه ی ده بنه هۆی دارزینی تهرمی پشووبردراوی بنیاده م و گایه ل و
گه لحوكان، هیرش بهیننه سهر تهرمی به بی هه ست و خوست و قورس و
بی كه لكه ی ئه ویش، كووده كه ی ئه و له ژیر هه موو گیایه کی خۆرسك و
له ژیر كه رته شییه ك و هه موو گه ز گه ز كه یه ك و هه موو دروویه ك بكه ن
و لیگه رپن هه مدیس ئازاد و رزگار بیته وه سهر جیهان. لیگه رپن له هه موو
پیسایی دارزاو و هه پروون به هه پروونی یه كه مین یا چه نده مینی ئه و كه ئه وا

له ئیستادا هه بوونی بیره وه ری ئه ویان پیکهیناوه له قه لافه تی
 می شه که رانه یه کدا زیندوو بیته وه، ته نانه ت چما بکه ویته داوی
 جۆلاته نه یه کیشه وه و له قه لافه تی ئه ودا بیته به شیک له و، باوه کوو
 په ره سیلکه یه ک ئه و جۆلاته نه یه، ماریک ئه و په ره سیلکه یه و بازیک ئه و
 ماره و بخوات - خوی بو ته واوی ئه م ئافات و به لایانه و ته واوی ئه م
 چاره ره شیانه ساز کردبوو به و مه رجهی به وه سیه ته گه لحو یانه که ی
 نه که ن و ئه و نه هاونه تابووته پۆلایینه وه و له چالی نه هاون و ده وران ده وری
 به شفته و دؤغاب و بیتۆن دانه ریژن. لینگه ریژن ئه و وجوده ی که ده توانی
 زینده وه رانی گه پجاری بیره وه ری لیکه ویته وه، له مه وه به دواش هه ره هیدی و
 هیمن و بی خه یالات و رزگارانه، له جیهانی جنۆکه و بنیاده م و ماره کاند
 بگه ری و بینه ری نه زانین و ته ماح و زینا حیان بی، - کارا بی. . . .
 ئه و له کوپرا ده یزانی که له پاش مردنیدا، ژیان هه ر وا له گویره ی
 مه لحه که و ته لحه کی بی بی جان خانم به بهر ده می ئه ودا را ده کا و چاوی
 لی مۆر ده کاته وه؟ - ئه گینا چون ره زامه ند ده بوو چهنده ها سه ده له به ندی
 تابووته پۆلایینه که یدا بی؟ ئه و تابووته ی کون و که لینیکی بو جیهانی
 گویره که و ژنان و دوو پشکان نه بی و هه موو کاتیک شه ویکی به
 بی کۆتایی، له ریگای ته نگه به ری سه ده کانه وه به له شی ئه ودا تیده په ری.
 به لام ئه و کاته ی تۆره مه باب مردوو نه فامه کانی سه رقالی ئه وه بوون
 ته رمی ئه و بهاونه تابووته پۆلایینه وه، هیچکامیان هه بوونی بیده نگی ئه ویان
 له پشت دیواره بلوورینه که وه، که له نیوان ئه و و سه رباقی جیهاندا بیوه
 له مپه ریک، نه یانبینی و له هیما و ئاماره کانی ئه و که ده یوت: ”مه که ن“

حالی نه بوون، و دهنگی ئهویان نه بیست - که خودی خویشی نه یده بیست .
- ...

کورپه کانی ئهو، ئهویان هاویشته تابووتیکی گهوره و قایمه وه. ئه و کاتهش که ده رگاکیان له سهر داخست، هیچ چه شنه که لین و که له بهریکی بو جیهانی زینده وه ران و گایهل و ژنان تیدا نه ماوه. ده یجا به خویمان وت: ده سا با ئازاتر و گهرم و گورتر به وه سیه تی بابی خویمان بکهین! ده سا، تابووتیان نایه سهرشان و به پیاده ماوهی هه شتا و پینج روژان له ولاتی «ججاهی جا» دا سه فهریان کرد و له چپای «جی جی لالا» که یه ک ته خته له سه خته به ردی خارای به بی که لین بوو، وه سهر که وتن.

هه شتا و پینج کریکاری خه لکی ناو مه لبه نده که یان به کری گرت و له ترۆپکی چیا که دا چالیکیان به قوولایی هه شتا و پینج گه ز هه لکه ند و نیوهی چاله که یان به به رد و قسل^۱ و سارووج پر کرده وه، تابووته که یان تیهاویشته و چاله که یان به به رد و قسل و گه چ پر کرده وه و «کیل» یکیان له «یه شم» له سهری چه قاند و له کیله که یان نووسی: (ئهم مه زاره گوپری که سیکه که دهستی له دونیا به رداوه . . . ئه و که سهی که ئیدی نایهه وی نه له به ردیکدا، نه له مارپیکدا و نه له گه ز گه ز که یه کدا زیندوو بیتته وه!)

له پاشان فرمیسکیکی زوریان به سهر به رده که دا داباراند و گه رانه وه بو ولاتی خویمان. جا له گه ل دایکیاندا کردیانه شه ر. چونکه دایکیان له نه بوونی کورپه کانیدا میراتی میرده که ی دابوو به پیاوانیکی مل ته ستووری

سنگ پان و سمیل شۆر - جا به دوای مجریه که دا، به دهوران دهوری
حهوزه قه لشیوه که ی مالیدا رایان کرد و رایانکرد و رایانکرد!
%%%

ئه و کابرایه ی که مردبوو، له تابووته پۆلایینه که ی خۆیدا - له و تابووته دا
که دهور و به ره که ی دۆغاب و شفته ی رهق هه لاتوو و بهردیان له ئامیز
گرتوو و ئیشک ببوونه وه - له بۆ بیره وه ری مه رگی خۆی که چه شنی
ریخۆله یه کی دریژ به بزما ری دا کو تراوی تابووته که دا هه لواسرابوو،
ته ماشایه کی کردوئاخیکی هه لکیشا. بۆ تاقیکاری و تاقی کردنه وه، مستیکی
له دیواره ی تابووته که دا - هیچ دهنگیکی لیوه نه هات - وه ک بلیی هیچ
شتیک، به گشتی هه ر هیچ شتیک له دیواره ی تابووته که نه که وتبی. له
دوایه دا هه ولیدا ته ماشای خۆی بکات، به لام تاریکایی نه یده هیشت. که چی
له خۆی به و لاوه دوورتر، له وپه ری بزووتنه وه و تیفکرین و تیپرامانی
هه بوونی به بیرهنگی خۆی که پالپشتیکی نه بوو، ههستی به بزووتنه وه یه کی
زیندووتر کرد. ته نانهت توانی به گومان حالی بی که ئه مه، بزووتنه وه ی
دوو گیانله به ری رهش و خاوهن ژههر و دیان تیژه که دا هات و به ره همی
هه پروون به هه پروون بوون و دارزانی ته رمی کۆنه ی ئه ون. ته نانهت توانی
ئه و دوانه له مۆخی خۆیدا - له ته واوی ئه و هه بوونه دا که بوو - له ژیر
هه تاوی رووناک و سه رانسهر گه شی ده ره وه دا - به ره و ولاتی جنۆ که و
گایه ل و ژنان رینوینی بکات و هه ردوو کیان له بهر رووناکایی سه ر
زه ویندا بناسیته وه. توانی له گه ل منالانی دیکه ی باو کیدا - که بیج له ئه و،
به لام له گه ل ئه ودا له ره گه ز و تایه فه یه ک بوون، دیوناسی بکات: توانی
له و دو ماره ره شه ی که له خواردنی گوشتی دارزیوی دیانه که وتوووه کانی

ئەو، مۆرەو گۆشتیان گرتبوو و یە کەمین دلۆپەکانی بالغ بوون کە لە ئاستی پشتیاندا دەکوڵا و جەستەیی دۆزەخی ھەر دووکی ئەوانی پیکەوہ گری دابوو، لیان حالی بی . . .

%%%

لە ناکاودا تاسە و تامەزرۆیی ھاوسەر و ژیان، ئاوات و خۆزیای ھەتاو و ”با“ و ئاو، لەودا کەوتە جۆش و خورۆش. لەو کاتەدا بە تەواوەتی رۆحی خۆیەوہ - بە تەواوەتی دەروون و ئەو شتەوہ کە بوو - خزایە نیرەمارە کەوہ. لە کەلینی قفلێ تابووتە کەوہ خزایە دەری و بە یارمەتی ھاوسەرە کەیی، لە نیوان درز و قەلشتی دۆغاب و شفتەدا کە بەردەکانیان لە ئامیز گرتبوو و ئیشک ببوونەوہ و رەق رەق ھەلتابوون، رینگایە کی کردەوہ و لاقی نایە ولاتیکی زیندوو، کە گەرما و رۆشنایی لە ھەتاو وەردەگرت و لە شانی کێلە یەشمینە یە کدا کە نووسراوہ یە کی پیوہ بوو، لە گەل مارەمی تیکەل بوو. نووسراوہ ی سەر ئەو کێلە ئاوا بوو: (ئەم مەزارە گۆرپی کەسیکە کە دەستبەرداری دونیا بووہ . . . ئەو کەسە ی کە ئیدی نایەوئی نە لە بەردیکدا، نە لە ماریکدا و نە لە گەزگەز کە یە کدا زیندوو بیتەوہ!)

دە یجا مارەمی نایە ژیر و لە ئاستی کەفەل و نیوقە دیدا لاواندیەوہ و تیی رۆچوو. ھەر وە کوو لە نیو ئەودا غاری دەدا، تامەزرۆیی ژیان و مال و منال لە قوولایی چاوہ کانیدا دەترووسکایەوہ و ژەھری ماچ لە نووکی دیانیەوہ دەتکا، لە دەروونی خۆیدا ئاوا ی بیر کردەوہ:

- تا کوو یە کەمین ھیکان دادەنی . . . لیرەدا، ھەر لە سەر ئەم ترۆپکی چیا ی «جی جی لالا» یە ھیلانە یە ک درووست دە کەم - لە دوورە چاوی بنیادەمگەل و جنۆکان کە نە یار و دوژمنی «مار» ن - ژیان پیکدینم. لە

به رده مه ڀمه ڀينه ي گچكه گچگه كه تينوويه تي داده مر کينن، ميراتيگي
گه وره و گران و بايه خدار بو منالانم چي ده كه م .. . دسا با خه لگي
ولائي «جا جاهي جا» هه وال بو وه چه و نه وه ي داهاتوو بنيرن: «هوي منالائي
ٽيمه! له دوندي جي جي لالا بترسين. له وي كيليك له به ردي يه شم هه يه، له
سه ر ٽه و كيله به رينووسيگي سه ير وسه مه ره قسه يه ك نووسراوه، كه له
منالي بنيادهم، هيچ كه س هه والي له نه هيني ٽه و نووسراوه يه نابي ... هؤ
منالائي ٽيمه! له ترؤپكي جي جي لالا خوف بكن و له ماري رهش دوور
كه ونه وه! دوور كه ونه وه له جي جي لالا و مارگه لي رهش و له و كه سانهي
گه ڀانه وه بو ڙين و ڙيان!

ون بووی ناو سہدہکان

گہرووی چہشنی دار ئیشک ببوو. مؤمی بیرہ وہریہ ک لہ روژیش -
کہ چۆن تیپہری - لہ تاریکایی فیکریدا نہدایسا. دەسا بہم چہشنہ بووی
دەر کہوت لہ ولاتی زیندواندا نوستووہ.
- لہ بہر ئەوہی سالگاریکی دوور و دریژ بوو کہ باریکی کوود لہ گہل
خویدا دە کیشا - لہ سہر لیوارہی گہنداوی چکۆلہ و بوگہنی ژیاندا، مانوو
و خہوالوو و بہ بی بیرہ وہری چاوه کانی کردۆتہوہ. بہم ہۆیہوہ بہ خووی
وت: «لہ سہرہ تاوہ دەمزانی گشت ئەمانہ، چہشنی چارہ نووسی بانگی
شیوانی خۆر ہەر دەبایہ بقہومایہ - بہلام من مانووم، زۆر مانووم. وہ ک
ئەوہ وایہ کہ لہو ولاتہوہ ہہ تا ئیرہ، ئەم ریگہم یہ ک پشوو برپوہ . . .»
لہ تاریکایی خہست و خوڵدا، دەستی لہ شتی خرخر کہوت کہ
دہنگی ناوینہ و شووشہی تاریکایی شہو گاریان دہزراوندہوہ و بہ سووکایی
وہزن و کیشی تہپ و تۆز لہ حہوادا خوشہیان دہ کرد و جی گۆر کہیان
بوو.

ئەم تۆقلہ بلوورینانہ ہیندہی لہ ژیر پہ نجہ کانیدا دہخزین و دہخوشین
و رایان دہ کرد، باروکۆلی بیرہ وہریہ کەہی سووکتر دہبوو. دەسا بہ
بی پہلہ پہل و بہ بی نیگہرانی لہ تاریکایی لیل و مرومۆندا چاوه نواری
نووریک مایہوہ و بہ دہنگیکی شیتال شیتال و دارزاوہوہ کردیہ چپہ چپ:

«هەر ئاوايه . . . ئەمانەش تۆقلە کانی هەوان کە لە ولاتی خالی و خامۆشی
ون بوواندا چەشنی بەردیان لێهاتوو، مەسخ بوونەتەو، منیش ئیدی
هەوجیم بەوان نیە.»

گویی دایە ئەو دەنگە ی کە مەودای بیدەنگی دەبەری و قوولایی
تاریکانی تێپەر دە کرد و وتی: ئەها! ئەو هەش گیانلەبەرێک، ئەوا تێدە کۆشی
بە دەنگی کۆک نە کراوی خۆی باسی نەبوونی خۆی لە گەل مندا وە ک
حیکایەت بلێتەو!»

جوولە جوولێکی بی وزەیی کرد: «شەویکی چەندە دوور و درێژە!
چۆن دەتوانم خوی پی بگرم؟ بلێی بتوانین . . . هیوادار بین کە دەتوانین
لە دلی ئەم شەو هەدا تۆوی بە یانیک بەدی بکەین؟»

«نا، چما مردن بیج لە ناھومیدی نیە، تۆوی مردن هەر لەم بیرەو هریه
گازگرە ی کە لە رۆژ و روونا کایی لە یادی منا ماو تەو، هەوین و قەوارە
دە گری - ئەری وایە - هەتا لە چواندن و شەباھەتی هەتاو لە گەل خەست و
خۆلی تاریکاییە کی ئاوادا، مردنیکی بەردەوام لە گشت دلی دوورە چاوی
خۆمدا تاقی کە مەو . . .»

«ئەها! چ تاریکاییە کی قورسە! وە کوو لیفە کۆن وایە، لە لیفە یە کی
چەتایی (جاو) دە چێ . . .»

ئەمەش بەختەو هریه، کە لە پاش مردن، ئیدی بە شەر، بارە کوودی لە
گەلدا نامینی . . .

«بەلام ئەم چەشنە کیشە گەلە لە بیرەو هری مردۆکاندا، چۆن دەتوانن
هۆی رەزامەندی و شادمانی بن؟»

له دؤخیگدا که مردوو، بیج له گه زینی نائومییدییه کی بهرده وام نیه، بیج له چواندنی بیره وهری توندی هه تاو، له تاریکاییه کی ره هادا نیه. «به لکوو تهوانه ی له ژیر گوشاری چاخ و خول و سه ده کانداهه پروون هه پروون بوون، هه موویان له تاریکایی ته م و لاته نامۆیه دا گیانیان وه بهر هاتیته وه.»

«به لکوو ته م تهستیره مردوانه ی که وه بهر چاوی من نایه ن، چاوانی تاریکی ته و ون بووانه ن. ته م خاله روون نیه. به لکم که متهر خه می له لایه ن چاوه کانی منه وه بی. ئیمه چووزانین که بیجگه له روونا کایی چاوه کانی من گشت شتیک له هه مبهری هه پروون هه پروون بووندا نیه؟ - هه ر له بیلبله رهش و لیلله کانی چاوپا، تا هه ساره سپی و روونا که کان و ته نانه ت تا هه تاوی گه وره و نوور پرژینیش.»

«به م پی و دانگه، ته ی چۆن و له بهر چی دهسته کانی من په نجه کانی یه کدی نادۆزنه وه، له حالیکدا که له م به پی و شوین گه پانه دا، جوولانه وه ی ته وان وه کوو بیره وه رییه کی سارد هه ست ده کم و به وه یدا که نینۆکی قامکه کانم له گه ل تۆقله کانی هه وادا لیک ده که ون ته و تۆقله مه سخ و خزانه ی هه وا که ساردم ده که نه وه؟

ته وه بۆچی قامکه کانم ناتوانن به لگی گویچکه کانم له مس که ن، به لام دهنگی کۆک نه کراو و پچر پچری ته و میش و مه گزه ی که ده یه وی به من بسه لمینی که رۆچوونی هه تاهه تاییم به ره و قوولایی چاخ و خول و سه ده کانداههستی پیکردوو، ته مه ده توانم بینم»

«ته ی بۆچی لاقه کانی من ها کا له و عه رزه ره قه ده که ون، دهنگی کیان لیوه نایه، به لام سووک بوون و بیکیشی هه بوونی خۆم به سه ر ته و دوو

قاچه وه، ده توانم به سانایی ههست بکه م و به سهر عهرزی نارپک و پپک و بهرز و نهویشدا نهئاوا به چالاکی ههلبهز و دابهز ده که م؟ نا، من سهرندهری ئەم بارودۆخه و ئەم کاره ناکه م»

بلیی واتای بی بهزهیی ئەم گرانییه بی ئاوازهیی که ئەم میس و مه گهزه بی نیشانانه به دهنگی پچرپچر و کۆک نه کراوی خویان به چه چه ده یلینه وه راست بی؟ بلیی له راستیدا چوونه ناو قوولایی چاخ و خول و سده کانم دهست پیکرد بی؟»

«بلیی ئەم گالته بازاره پر ههول و ته قالایه گه یشتیته کوتایی و ئاکامی مه ترسی هینهر و له خورایی و به بی کوتایی خوی له داهیلانیکی ههتا هه تاییدا دهست پیکرد بی؟»

«بلیی ئەوهندهی ئەم خه لکه م ئازار دا و ئەوهندهی تالی و سویریم چیش و ته واوه تی ئەو زولم و زورهی کردم و ته واوه تی ئەو زولمانه ی لیان کردم، بو ئەوه بوو که له «من» ی نادیارى مندا بیره وه ریه کی بیده وام له هه تاویکی توخدا وه کۆ بیته وه، هه تا له هه مبهر کردنی ئەودا له گه ل ئەو تاریکایه که ئەوه تانی من له ویدا، مانوو و خه والوو وه خو هاتوو مه وه، ئاواتی کاتی سپیده ی قاوغی بی سنورم له ئەشکه نجه ی ناومیدیه کی ئەبه دیدا لیاولپ ده کات؟»

«بلیی له قوولایی زه مه ندا هه وا دریم و قاچه پر هیزه کانی سده کان، گۆره که م پیشیل که ن و ته ختی که ن؟»

«- به ره می گشت ئەمانه چه؟ راستی گشت ئەمانه چه؟»

- «ئاخر چی؟ ئاخر چی؟ بپرای بپر خوو خده م نه گرت سهرندهری

ئەم فروفیلانه بکه م»

«بلیی جاریکی دیکه «با» یه کان و رووناکییه کان و گشت ئه و شتانهی ههوینی رۆح و ئهوین داده کیشنه خواری و تهناف پیچی ده کهن، له دهوری «من» ی ونبوو و مردووی من نه ئالین و دیسانه که من بهره و ژیان نه گیرنه وه و من که ره تیکی دیکهش نه توانم له دست مه ترسی وینهی مهرگ هه لله رزم؟ بلیی بتوانم که ره تیکی دیکهش، هه زار که ره تی دیکهش سه رمای مهرگ له مؤغهره ی پشتمدا هه ست بکه م؟ به ره می ئه م یاری و کایه یه چیه؟»

له سه ر شوینه که ی خویدا به بی وزه ییه کی ته واو جوولایه وه: «ئۆف! چ شهویکی دوور و دریژه! زۆر چه توونه بتوانم خووی پی بگرم!»

سالی نووسین ۱۳۲۹ (۱۹۵۰)

پیاوان و بۆریاکان

کت و پر گزم ههستا باو کم قاوکه م، ئاوینه له بهر روخساریدا راگرم، تووکی سهر و ردینی خوی پی نیشان دهم و پرساری لیکه م: باوکه؟ جا چۆن؟ مه شهیدی قادری سابوون پهز ته مهنی له ته مهنی تو زیاتره، مه گه م وانیه؟ ئه ی بۆچی تووکی سهر و ردینی تو زووتر له هی ئه و سپی بوون؟ سه یره! ئاخه خو تو هیز و تواناشت بوو... تو هه تا ئه م دوینی و پیرییه قه داره و ده مانچه ت له نیو قه دت ده به ست... ژیان ده یتوانی چ گوشاریکت بۆینی؟ کی ده یتوانی زولم و زورت لی بکا؟ چ خه م و خورپه یه ک ده یتوانی تووکی سهر و ردینت به م چه شنه سپی بکا؟... ئاخه من زور چاوه پروان بووم تو له م رۆژانه دا تووکی سهرت له فر بده ی، ره نگیان که یه وه، فوکل و کاکوئل لا بده ی و... ئاخه ئه ی بۆچی له ناکاودا به جاری توکی سهرت هه لوه رین و ئه وه نده ی ماوه ته وه سپی بووه؟ به لام باو کم وه کوو هه میشه که ده چیه مالی فیکره وه، ده ستی کرد به کورت کردنه وه ی نینوخه کانی قامکه گه وره ی ده ستی، تا به دیانه رزیوه کانی دایانتاشی. ولامی منیشی نه داوه، ته نها چرکه یه ک دوان - ئه وه نده ی که بتوانی به چه شنیککی ئاسایی مژوئل لینه دا - له چاوه کانی من ورد بۆوه. ئه و کاته ش که مژوئلکی لیدا، حالی تیکچوو. سه ری شوپ کرده وه و له نینوخی قامکه گه وره ی ورد بۆوه که خوینی لیده تکا و قامکی نایه نیو زاری و مژی و مژی و مژی. له پاشان ده ری هیناوه و فووی

لیکرد و زور گر و هیور و بوغزاوی پیی وتم: ”بؤ شیو چی بخوین؟“ له
دلما وتم: ”گالته‌یه! ده‌توانین چی بخوین؟“

به بی‌ئه‌وه‌ی قسه بکه‌م به‌م چه‌شنه‌م وه‌لام داوه. ئه‌مه‌م له دلما وت. له
پاشان سه‌رم وه‌رسوو‌راند و له پشت په‌نجه‌ره‌وه سه‌یری باخی
جیرانه‌که‌مانم کرد. بارانی گهرمی هاوینان، به خرمه خرمه‌که‌یه‌وه ده‌توت
ئاهه‌نگیک به بی‌به‌رزی و نرمی له سه‌ر کلله‌کانی خواره‌وه‌ی پیا‌نویه‌ک
دوو پات ده‌کاته‌وه‌و له به‌ستینی ئه‌م ده‌نگه‌ تیزانه‌دا؛ گه‌لای پانی
چناره‌کان و گوله‌هیروکانی، به ده‌نگیکی گروکپ، بهو دلپه‌بارانانه‌وه
ده‌لکاند که له نیوه‌راستی باغه‌که‌دا داده‌که‌وتن.

له بیده‌نگی دوا‌یین ساته‌کانی روژئاوادا که شه‌و له نیوان شمشاده‌کان و
لاولاه‌کاندا کوم ده‌بووه، گویم دایه‌هه‌للا و زه‌نای به‌خته‌وه‌رانه‌ی
میوانه‌کانی جیرانه‌که‌مان.

باوکم چراکه‌ی راوه‌شاند، به‌لام گری نه‌دا و هه‌لی نه‌کرد. ده‌توت
نه‌فتی نه. نه‌توانی له‌و تاریکانه‌دا سه‌ره‌وده‌ری چاوه‌کانی بکه‌م. هه‌ر له‌م
کاته‌دا له زه‌لکاوی شانی چارداخی باخی ماله‌جیرانه‌وه، ده‌نگی ئه‌و
قربو‌قه‌ی جووته‌که‌ی خو‌ی بانگ ده‌کرد، بهو نوته‌دریژ و بی‌مه‌به‌سته‌وه،
ته‌واوی رووداوه‌که‌ی به سه‌ر تاریکانه‌دا، به سه‌ر فرمی‌سکی گوماناوی
باوکمدا، به سه‌ر کووزه‌لیوه‌که‌ته‌که‌دا، به سه‌ر په‌رده‌ی قه‌له‌مکارد، به سه‌ر
ئه‌و زیلو‌یه‌دا که ده‌یتوانی جیگای یه‌ک دوو که‌سی له سه‌ر بیته‌وه‌تا له
سه‌ر خاک‌وخول‌دانه‌نیشن، به سه‌ر ته‌واوی ئه‌و خه‌م و خورپه‌یه‌دا که منی
بوومه‌تی - ته‌نانه‌ت به سه‌ر بیره‌وه‌ری ته‌م‌ومژاوی مناله‌کانمدا تو‌مار
ده‌کرد؛ ده‌وامه و دریژه‌ی خو‌ی به فیکری منیشه‌وه گری دا تا ئه‌و کاته‌ی

که له ناکاودا خۆی وه کوو هه ودايه کي لاستيقي وه خرپ کاته وه . فيکري منيش له گهال خۆيدا بکيشيته زه لکاوه وه
- ئەها! رهنگه ئیستا بۆریایه ک که وتیته ناو ئەم زه لکاوه وه و خهريکه ده پزى رهنگه که سيش نه بينی، يان چما بشيینی له و ناوه دهري نه هیئته وه . لیگه پى ئە وهنده له و ناوه دا بمیئته وه هه تا برزى
زۆر نارەحەت بووم. له بهرچی که وتۆته ئەو ناوه وه؟ يانی بۆخۆی دلی پيوه بووه؟

ته ماشايه کي باو کمم کرد، له پاشان ته ماشای خۆم کرد:
- رهنگه که سيک به زۆری له و ناوه ی هاویشتی. يان رهنگه هه ر رۆحيشی هه والی نه بووبی که ئەوا بۆریا و جه گه نه کانی دیکه خهريکن گول بکه ن رهنگه وای بۆ چووبی که ژيان هه ر ئەم رزين له ناو زه لکاوه دايه، به لام که وتمه گومانه وه :
- بیت و بۆخۆی به چاوی خۆی بيدینی، يان قربۆقه کان پپی راگه يه نن که جه گه ن و بۆریاکانی دیکه هه موو سالیک گول ده که ن، يه کدی له ئامیز ده گرن، زياد ده که ن و زۆر ده بن ئەو کاته چی؟ ده توانی خۆی له زه لکاوه ده ریئى؟ يانی چما بينی هه ر له م زه لکاوه دا که خهريکه ئەو ده خنکینی، ئەوه تانی هاوړپیکانی دیکه ی خوارده مه نی لی و ه رده گرن، بلپی بتوانی له داخی ئەویش بووبی خۆی هه لکيشيته سه ری؟ نا! حه تمه ن قور و لیته پيوه ی ده نووسین، ناهیلن شه و له ناو باغدا و له ناو ژووره که دا ده ماسی، ده توت باران به سه ر دوایین کليلة کانی پيانۆ که يدا ده کوتا. من فيکرم ده کرده وه: جه گه ن و بۆریا له زه لکاودا ده پزین و تووکی سه ر و ردینی باو کم سپی تر ده بی.

۳ ساعات و ۲۲ دقیقه به‌به‌بیان

لانی کهم وه کوو روژ بو خوّم روونه: ئەو شتهی منی ئاگه‌داری وه ژوور کهوتنی ئەوان کرد، شتیکی ئاسایی وه ک بیستنی دهنگی لاقیان - نه‌بوو. (وتم وه ژوور کهوتیان، کهچی ده‌بایه بموتایه حوزووری ئەوان). ده‌سا کاتی ئەو هه‌راسانییه سه‌یر و سه‌مه‌ره‌یه له مندا سه‌ری هه‌لدا - یانی کاتی هه‌ستم کرد ده‌لیی بیج له خوّم، که‌سائیکی دیکه‌ش له ژوور کهم دان - زۆر زوو سه‌رم هه‌لینا و ئەوانم بینی، هه‌رسیکیان به متمانه‌یه کی ته‌واوه وه له سه‌ر مۆبیله‌کان و له ده‌وری میزه که دانیشتبوون.

نه‌خیر، ده‌نگی شه‌قاوی ئەوان، یان ئەو ده‌نگه ده‌نگه‌ی به‌شقه‌م له کورسیه‌کانه‌وه هه‌ستایی نه‌بوو، که له وه‌ژوور کهوتنه‌که‌یان ئاگه‌داری کردبووم. هه‌ر به هۆی هه‌راسانییه کی توندی روّحیه‌وه به حوزووریانم زانیبوو، کاتی ئەوانم بینی (بگره‌ ماوه‌یه کیش له وه‌ژوور کهوتنه‌که‌یان تیپه‌ر بووبوو) ناخافل له دلما وتم: «ئاخری هاتن». ئەو ئاگه‌دارییه زه‌قه‌ی له‌م رسته‌یه‌دا بوو خوّشی هاویشته سه‌رسوورمانه‌وه. چونکه بیج له‌وه‌ی هه‌یچکامیانم نه‌ده‌ناسی و له مه‌وبه‌ر نه‌مدیتبوون، له راستیدا ئەو شه‌وه چاوه‌نواری که‌سیکیش نه‌بووم. ئەم رسته‌یه‌ی «ئاخری هاتن» [که وتنه‌که‌ی زارمی پر کرد له تامی تالی «کار له کار تراز» حه‌واله‌ی پیشینه‌یه کی پری کردم] و له خوّمی خسته‌مه گومانه‌وه. له خوّما جوّره فرۆفیلّی، یان جوّره

دوانه بوونیکم ههست پیکرد. شویتیکی پر له گومان له رۆحما پیکهات،
 وه کوو ئه و کاتهی گه مارۆ دراوه کانی به ئه ژمار کهمی ناو قه لایه کی
 چکۆلانه گومانی هه بوونی غایه نیک له نیو خۆیانا بکهن. یان له
 شهرمه زاریا [به م هۆیه وه که پیشتر له سهر «به لام» و «چما» و پیشهاته کانی
 دیکه دا فیکریان نه کردبووه] یان له سهر ویستنی تایبه تی خۆیان به شوین
 مه شق و دهوره کردنه وه دا دهوره کردنه وه ی زۆر - له ههر دۆخیکا،
 هیچکام له وان ئه م سهر سوورمانه ی پیوه دیار نه بوو که بزنان دیداری
 ناخافلی ئه وان له م نیوه شه وه دا ده مه اویتته چ دۆخیکه وه - له ترسان یان له
 سهر سوورماندا، یان له ههر دوو کیاندا. به تایبه ت وه ژوور که وتن بو
 ژووریک که وه ژوور که وتن بو ئه وی ناکری و نابی، مه گم له ده رگای
 گه وره ی ده ره وه بدن، به شه قامی خیزرپژی باخه که دا تیپه ر ده بن، ئه ویش
 بیتوو باخه وانه که م له ترسی هیرشی ئه و سه گه درندانه ی شه وانه به ده وری
 بینا که دا ده گه ران، بیان پاریتی و له په یژه پانه کانی به رده م بینا که وه
 سه رکه ون، ده رگای کاریدۆره که - چما قوفل نه بی - بکه نه وه و له
 کاریدۆره دوورودریژه که ی شانی راستی بینا که وه تیپه ربن، «فیکرم
 کرده وه: له یادم بی سبه ی پیمان بلیم ته خته ی عهرزی کاریدۆره که چاک
 که نه وه، ئه وا ئه مرۆ ده نگه که یم له کاریدۆره که وه گوی لیبووه!»
 نا، ئه م ورد بوونه وه یه به هیچکامیانه وه دیار نه بوو تا کوو بزنان له م شه وه
 ناوه خته دا، دیداری کت و پریان چون بارودۆخی به سه رما زال ده کا.
 یه کیان سیگاری ده کیشا و ته ماشای بازنه ی دوو که له که ی ده کرد که له
 حه وادا ده خولا وه و هیور هیور له چه شنی تاله هه وریشمی لیکده ره ویه وه.
 «یانی له پاش وه ژوور که وتن بو ژووره که و پان بوونه وه یان به سه ر

مۆبيله كه دا سيگاره كهى داگيرساند؟» ئه دى چۆن دهنگى شقارته هه لكر دنه كه ييم نه بيست؟ ئه وى ديكه يان هه ر وه كوو ته ماشاى بن ميچى سى ژووره كهى ده كرد، به په نجه كانى ده ستى راستى له سه ر ده سكى ئه و مۆبيله ي وا له سه رى دانىشتبوو، ئاواز و ئاههنگى گرژى والسىكى به ياسا و ريساوه ده ژه نى. «ئه حسابى نارپه حه ته / - زۆر به دوور نيه / شتى وا هه رگيز نابى؟» ئه وى ديكه يان، له نيو خويندنه وهى رۆژنامه ي شه ويذا نقووم ببوو.

«ئه رى، به راستى خو نو كهره كه ش له مال نيه - ئه مه يان ده زانى؟ - حه تمه ن زانيويانه!» له ماله وه نه بوونى نو كهره كه مم به بينى رۆژنامه كه دا وه ياد هاته وه: ئه و كاته ي ده رپويشت، له نيوه راستى كاريدۆره كه وه گه رپاوه و له به ر ده م ده رگا كه دا وتى: «رۆژنامه ي ئيواره م له سه ر ميزه كه داناوه، به لان كىلى كاريدۆره كه له لاي به نده يه. ئه رى ئيوه كىله كهى خو تان پييه؟» گيرفانه كه م گه رام، كىله كه مى تيا بوو. پيكه نيم و له برى ولامدانه وه كىله كه م پى نشان دا.

وتى: «ئاغه، له سه ر ئيزنى خو تان» رويشت. ژنه كهى زا بوو. «ئاي نه فرين ليكراو! هه تا سبه ي ئيواره ش ناگه رپته وه!» هيچكاميان نيگا كردن و سه رسوورپمانى منيان وه رنه گرت... خيرا ئه م گومانه م بو هاته پيش «خوم چاوه نواريان بووم» - به لام خو من ئه م ئاغه گه له نانا سمه وه! - ده يجا ده بى دز بن. - «رهنگه برپيكيش شيت بن... ئه م ئاغه گه له بيچ له مانه له هه موو شتى ده چن، بيچ له دز!» بوچى به گزياندا نه چم و هوى ئه م وه ژوور كه وتنه سه يره يان لى نه پرسم؟»

شووره يى ولام دانه وهى ئه وانم به م پرسياره، به سه ر خوم نه هينا و ولامىكى ساز و حازرم كه له ناخدا بوو، وه لا نا. ئه مه ئاشكرا بوو چما

شتیکم لهوان پرسبایه، ولامیکی شیاویان نهئهدامهوه و بوی دهچوو له
ئاکامدا توورەش بم و گهرم دابیم و شتیکی ناحەز بلیم یان شتیکیان
تیهه لکه م؛ سووکایه تیای پی بکا و ئەم کارەش بیانوو یه کی باشیان بو
برەحسینی.

(من له مبه ره وه، له پشت میزی کاره کهم دانیشتبووم و له پال بهرگی
ده سنووسی ئەو کتیبه که خه ریک بووم بو ئاخو که رهت پیا ده چوممه وه،
بریک تو یخله سیو و نیو که کوخ و چەند قوونچکه سیگار یک که وتبوو!)
هاتبوومه سەر ئەوهی چما نیگام له گه ل یه کی له واندا تیک گیرا،
بزه ییکم بی تی، داوای لیووردنیش بکه م که ئاگه داری وه ژوور که وتنیان
نه بووم، ههروه ها پرساریان لیکه م چما ئیشتیای چایی یان قاوه یان هه بی،
له چەند ده قه دا بویانی ساز بکه م. به م مه به سته وه کو که یه کی بلندی
سه رنج راکیشه رم کرد. سه رم هه لبری و ئانیشکه کانم نایه سه ر میزه که.
به لام سی زه لامه که له و بارودوخه ی تیابوون، هه ر نه ترازان. ته نها ئەوهه یان
وا سه رقالی خویندنه وهی رۆژنامه که بوو، په ره یه کی هه لداوه. سه رم
داخست و له خوړا وامده نواند له و په ری بی خه یالیدا سه رقالی کاری
خۆم و، حوزووری میوان بو من، وه ک ئەوهی می شیکم میوان نه بی، وایه
و به هیچ له ونیک هه ستی شیواویم نیه و، بیج له مه ش، چما ئەم ئاغا
به ریزانه به هه له گومانیان کردوو که به م گالته و گه په بیتامانه یان
توانیویانه تو زقاله ئازابیک بو من ساز که ن، با شتر وایه متمانه یان هه بی به بی
له سه ر رۆیین، له سه ر جیهاندا له هه موو که س گه مژه ترن، باوه کوو من
ئیستا که ئەم قسانه له زه ینمدا به وان ده لیم، ده بی متمانه یان هه بی که له م
وته مدا له گه ل ئەوان، هه ر چو نیک بی، بیج له پیاوه تی و ئازایه تییه کی

تہاوا، ھویہ کی دیکھ می تیا نیو حازرم بہ نیوچاوی خوشیاندا بنہرینم و بہ بی ہیچ ترسیک پینان بلیم سی کوچکھی ئەم ئاغہ گہلہ ھەرہ گہ مژہ تر بہ شہری سہر رووی جیہانن و تہنانت دەتوانم ھاوار بکەم ئەمہ روک وراست ترین و زہقترین بیرو کہیہ کہ کہ تا کوو ئەم سہعاتہ توانیومہ لہ تہمہ نمدا ھەمبئی...

ھەر بہم ھۆکار ھوہ دوو ھیلی پەرہنگم ھینایہ سہر گووپہ کانم و وینہی لاواز و بی ھیزی بزہیہ کم نایہ سہر لیوہ کانم. بہ لام بوخوم باشترم دەزانی سہر قالی بہ فریوبردنی کیم و بوخوم باشترن دەزانی لہم خو ئازا نواندہ زہینیہ دا چ خولقیکی ترسنوکانہ و بہ تاییہت چ خولادانیکی دیپلوماتانہ لہ «بیانوو بہ دەستہوہ دان» نوستوہ! دەسا لیوہ کانم کہ بہو ھەموو خو نواندہوہ بزہیہ کیان لہ سہر نیشتبوو، وە کوو لفقہییکی کہ جیریکیان بہ دەوریدا کیشابی، کو بیوونہوہ.

لہ ژیر چاوپرا تہ ماشایہ کی سہعاتہ دیوار کوپہ کہم کرد: ۳ سہعات و ۲۲ دھقیقہی مابوو بو بہیانی. بہ فیکرمدا ختووری کرد: «بہ شکم ھەوالیان بووبی کہ ئەمشو نو کہرہ کہ دەچیتہ وچان و پشوودان».

- چما دە کرا بہ ھەر لہونیک بی، بزانی چ مہ بہستیکیان ھہیہ! بہ لام بارودوخی ئەوان ئەم ھیوایہی بہ دەستہوہ نہ ئەدا کہ لہ ئاخریدا بہ تہمای ئەوہ بن - کہ چ ئیستا چ سہعاتیکی دیکہ، یان ھەر کاتیک بی - تہنہا وشہیہ ک قسہ بکەن.

«نہ گریسہ کان! بہ لہ عنہت بن! چما تہنہا وشہیہ کتان قسہ دە کرد!»
«چونہ بووی دەرچم و راکہم» - «چونہ لہ ناکاودا ھەلبەزمہوہ، دەرگا ئاوالہ کہم و ھاوار بکەم؟ یاخو سہرم لہ پەنجەرہوہ بہرمہ دہری و داوای

یارمه تی بکه م؟» به لام بارودوخی ئەوان؟ ئەوەندە پر متمانه و ئەوەندە بههیز و زال بوون، نه بێتهوه!

به داخهوه به لیباسه کانشیاندا هیچ روون نه ده بووه: کهسانیک هه ن له بهر تیرکردنی ته ماح و ته ماکانیان ئهرکی گرینگ و ئەوتۆ بو دیتران پیکدینن، ئهرکی گرینگى ئایینی یان نه تهوه یی یان ویتزدانی. ئەمانه حه تمه ن له وان نه بوون. چونکه ئەوان خۆیان هه رگیز ده ست له هیچ کاریک ناده ن. کهسانیکى دیکه ش هه ن که «سک برسی» ن و بو تیرکردنی سکی خۆیان شتیک له و «ئیشیا برسی» یانه وه رده گرن تا کوو له بری دا به چوار چاو ئاگه داری به جی هینانی ئهرکی دیتران بن. ئەوانه له و تا قمه ش نه بوون، له بهر ئەوه ی کهسانی ئەم تا قمه نه ک هه ر سه ر و پۆتراک و جل و سپالیان له گه ل ئی دیتراندا جیاوازه، که چی جوړیکه چما رووتیش نه بن، به شه ر ئەوانه به و دوخه تایبه ته وه «له ژیر چاوپرا چاودیری کردن» ده توانی بناسیته وه. ئەمانه له و تا قمه ش نه بوون.

متمانهم هه یه. زال و پر متمانه. به خه یالی ئارخه یانه وه دانیشتبوون و بیدهنگی و نه جوولانه وه که یان ئیخسیر و هیوا برای ده کردم . . . ده یانتوانی به بزووتنه وه یه ک، به کیردیک یان به گولله یه ک بمکوژن. ده یانتوانی له چه ند چر که ساتدا ماله که وه کو بکه ن، یا خو من رووت که نه وه و به پی وشوینی کاری خۆیاندا برۆن. به لام ئەم چاوه نوارییه کوشنده یه، ئەم پشکینه بی به زه یانه ی به سه ر په ریشانی و هه راسانی مندا دایانده سه پاند، شتیک بوو که وردی ده کردم، شتیکى له توانا به ده ر بوو. شتیکى ناپیاوانه بوو.

وتم: «به پرتان! ده کری بلین ده توانم چ خزمه تیکتان پی بکه م؟» یه کیان نیگایه کی کاترمیره که ی کرد، زور ئاسووده به سهر مویله که دا پان بووه و پیلوو کانی قووچاند.

وتم: «رهنگه پیویست بی بهو ئاغایانه راگه یه نم نه چلونا یه تی وه ژوور که وتیانم به دلّه و نه ئه و کرده یه ی که بهم بیده نگ بوونه تان وه بهرتان داوه. من ده توانم سه بارهت به چونه تی وه ژوور که وتنی ئاغایان شتی نه لیم و له م بابه ته نه پرسمه وه، به لام ئه م بیده نگ بوونه تان، له بری کاردا که رهنگی گالته شی نیه، رهنگی بریک هله بینته پیشی و خه ساره یه کیش بخاته ئاراه که من لیره دا بو دریره وه نه بوونی قسه، بهو په ری داخه وه له گیرانه وه ی ئه م نمونه بی ئه ژمارانه که له م بابه ته دا له یادم دایه خوم ده بویرم و ههر ئه وهنده به یادی ئاغایان بینمه وه چ رووداو و قهومانیکی دلته زین هه موو شهوی له به شی رووداوه کانی روژنامه کانی شاری خوماندا وه بهر چاو دیت، ههر به وهنده قنیات ده که م . . .

کورتی بیرینه وه، من بو بیستی فه رمایشی کاملی ئاغایان حازرم و ههروه کوو ره سمی داییم و ده ره می من بووه، بو روون کردنه ی زور زووی کیشه کان که حه تمه ن به ری زور رووداوه ده گری کاتی پر بایه خی خومتان بو ته رخان ده که م. ههر ئه و کاته پر بایه خه ی که به بی هیچ داشکانی ده توانی بو ریگه ی خزمه تیکی کومه لایه تی پر بایه ختر ته رخان بکری»

مژوولیايشه^۱ پر له شات و شووت و خو نواندنه كهه هپچ
ولامدانه وه ييكي نه بوو. ئاو له ئاو نه كهوت و كهسي سين تا شين قسه ي
نه كرد. تهنانهت بهر له وه ي قسه كانم كو تايي بي ئه م بابه تهم به زهينا هاتبوو.
ماوهيه كي باش چاوه پروان مامه وه. سيگار يكم داگيرساند و له خوړا
كوژاندمه وه. له گه ل خوډما وتم: «هيو ا براويان كردووم!»
ديسانه كهش تيكو شام سهر قالي راست كرده وه ي كتيبه ده ستنوسه كه
بم. دوو لاپه ره، پينج لاپه ره، ههشت لاپه ره ي كتيبه كه بي ئه وه ي
بيخوينمه وه، پيدا ده چوومه وه: «مشتي شتي خوړ!» خه تيكم به سهر
هه مووياندا هينا: «گه وجانه يه، ده بي ئه م به شه هه م ديسان بنووسمه وه»
هوش و گوشم باش خر كرده وه. ياني لاسايي كه سيكم كرده وه كه
هوش و گوشي ته واو وه كو كردوته وه. پينوسم هه لگرت و ده ست به
كار بوومه وه. به لام كاتي ويستم پياندا بچمه وه، شتيكي وه كوو خه ته
بزماره ي ليده رچوو كه نه مده تواني بيخوينمه وه. «شيت بووم!» پينوسه كه م
ناوه سهر جيگه ي خوي: «ئاكاميكي نيه!» له تي توخله سيوم خسته نيوان
ديانه كانم و گوشارم دا. ئه و سووتوو سيگاره ي پيوه ي نووسابوو، تامي نيو
زارمي ناخوش كردبوو. بي ئه وه ي حوزووري ئه وانم له بهر چاو بي تفم
به سهر ته ختي عه رزي ژووره كه دا كرده وه.
وتم: «ئيدي كاريك ناكردري» كه ره تيكي ديكهش ته ماشاي
ديواره كه م كرد: «كاژيره كه هه ميسان ۳ سعات و ۲۲ ده ققه ي بو به ياني

¹ سوخه نراني، نوتق، مه وعيزه ي غه يري ثايني، خيتابه،

مژووليايش له هه مووي ئه م مانايانه ي خوي، كوردي و ره سه نتره وبه تاييه ت وشه يه كي كون و
ره سه ني كورديه و له ئاويستا و هه ورامي و كورمانجي ژوورووشدا كه لكي ليوه رگيراه

مابوو. «سه‌یره! ته‌ماشای ئه‌و گه‌مژه‌یه و ئه‌م وچان چوونه ناواده‌یهی! که‌له‌شیری ناواده! له‌یادی چوو‌ه کاژیره‌که‌ش کۆک کات!»
سیگاریکی دیکه‌شم هه‌لگرت به‌لام به‌بی ئه‌وه‌ی دایگیرسینم له‌ ژیر
سیگاره‌که‌دا فلیقاندمه‌وه: «ئا‌کامیکی نیه» هه‌ستام، له‌ پشت میزه‌که‌ رویمه
ئه‌و لاوه، به‌ره‌و ده‌رگا چووم و وتم: «فه‌رموون با برۆین ئاغایان، له
ئیه‌ختیاری ئیوه‌دام»

زۆر گران له‌ جیگه‌که‌یان هه‌ستان و بن باسکمان گرت. به
کاریدۆره‌که‌دا، له‌ پلیکانه‌کانه‌وه، به‌ شه‌قامه‌ خیزرپژره‌که‌ی به‌رده‌م بینا‌که‌دا
تپه‌ر بووین. سه‌گه‌کان لووره‌یه‌کی درێژیان کیشا، به‌لام نه‌هاتنه‌ پیشی. که
گه‌یشتینه‌ به‌ر ده‌رگای باخه‌که‌، وه‌رسوو‌رام و ته‌ماشای لای بیناکه‌م کرد و
وتم: «چراکه‌ رو‌شن ماوه‌ته‌وه».

سالی نووسین ۱۳۳۶ (۱۹۵۷)

دەرگاگان و ... دیواری گورهی چین

دەرگا شتیکی به دفره، من سه بارهت به دەرگا زور تیفکریوم. هەر به گومان و شیمان و لهمه زیاتر، هەر به بونهی هه بوونی دەرگاوهیه که مرؤف به دهوری مهلبه ندیکی دیوار کراودا ده گه ری. . . .

چما هه بوونی دەرگا له گوریدا نه بایه، دیواره کان زور به جوانی و به باشی ده یانتوانی مانای «به ربه ست» (یان به وتهیه ک واتای «له مپهر») به چاکی و به په سنی بگه یهنن و بو هه تا هه تایه، هه تا تهوپه ری دونیا له سهر ئەم مانایه راویستن. هه میسان لهم دۆخه دا، هه موو دیواریک ده یتوانی به چه شنیکی رهها «متمانه یه کی مه نفی» هه بی و هەر ریواریک له حاندی ئەودا ئه رکی خوی بزانی. . . .

بیت و دەرگاگان نه بایه ن، هه موو دیواره کان ده یانتوانی به بی چالاکی و که مترین تهقه لایه ک ته واوی واتاگان و چه مکی ئەو «له وح و به رده نووس» ه ناهومید که ره وه یه بگیرنه وه که «دانتی» به سهر دەرگای دۆزخدا دایکو تابوو. به لام به داخه وه ده بی پی لی بنیین که دەرگاگان، واتایه کی ئاوا یه ک لایه نه و «په سن» یان له دیوار سه ندۆته وه. بیج له مانه ش، دەرگا میکروبینکی ئوبالی ته واو عه یاره، که سایه تی دەرگا ته نها پیوه ندی هەر به که سایه تی دیواره وه هه یه، به لام به هه بوونی دەرگاوه هەر وه کوو وتم - که سایه تی دیوار ئیدی ئەو توند و تیژی و ره ها بوونه په سنه ی نامینی.

دیسانه کەش و پراي ئەمانه، چما «دیوار» نه بایه، له تهواوی جیهاندا هیچ شتیک بی کەلکتر و گالته جارتر له «دەرگا» دەست نه ده کەوت. باوه کوو من زۆر له شیوه کاری نازانم یان هەر به جاری له شیوه کاری ناساره زام، زۆر به سانایی و به بی هیچ زوور و زهحمه تیک ده توانم قهواره ی دەرگایه کی ئاوا ره سم کهم:

چ شتیک که پجارتر و گالته نامیزتره له و دەرگایه ی تیده کۆشی بو خوی سه ره به خو و جیا له دیوار که سی تیه کی هه بی؟ و پراي ئەمه ش ئەو دەرگایه ی پالی به دیوار یکه وه نه دابی، هه میسه ئەم توانا سهیره ی هه یه که کیشه و ئەندیشه یه ک له مرؤفدا قوت کاته وه

من سه باره ت به دەرگایه کی ئاوا زۆر تیفکریوم. بری جاریش تیفکرینی من سه باره ت به وشته ی که وینه که یم ره سم کردوو، که یشته ته تیفکرین سه باره ت به سنوور و شوینه کانی هام وشوی سه ر سنووره کان، به بی ئەوه ی گۆرانگارییه کی پیویستی حاصل و داها ت بووبی.

له راستیدا دەرگایه کی سهر به خو که ناتوانی هیچ شتیکی تایبته بی،
ریبازیکی زور باشه بو تیفکرین و له و چوارچیوه یه وه ده توانین ری بو زور
شوین بدوزینه وه.

ههر به بینینی «دەرگایه ک» له کات و ساتدا ههست به پیویست بوونی
«دیواره کان» ده کهین. بلیی ویرای چاو پیکه وتنی دیواریکیش ههر به
قهرای پیشوو ههست به پیویست بوونی دەرگایه ک بکهین؟

- گومان ناکه م، یانی لانی کهم له گوماندام وایی، یان ته نها شک بوئی
ده چی وایی! به لام بو من زور وانیه. من دیواره کانم له دەرگاگان پی
«لۆژیکی» تره و بروام وایه دەرگاگان هیوایه کی گه مژانه زیاتر نین: بیتوو
دەرگاگان کراوه بن تایبته تمهندی دیوار رهفز ده که نه وه و چما داخرابن
تایبته تمهندی خو یان ده دۆرینن.

دیواریک چما دەرگایه کی تی گیرایی، تاک و ته را، ته نها له مپه ریکه و
به س. هیچ شتی به قه را نه و دەرگایه ی که قفلکی قورس و قایمی به
خویه وه هه لواسیبی، له گه ل هه بوونی خویدا غایه ن نه بو وه . . .

«رهنگه ههر به م هۆکاره وه بی که ئیمه کۆشکه رومی و یونانییه کانمان
زور زور زیاتر له بورج و قه لا کۆنینه کانی شهر خوشتر ده وی و رهنگه به م
هۆکاره وه بی که ویرای وه یاد هاتنه وه ی نه و کۆشکه شکومه ند و پر له
ئه ستوونانه ههستی رزگار بوون و هه سانه وه ده کهین و ویرای به
یادهاتنه وه ی نه و کۆشک و قه لا پر له مه کر و فیلانه ئیخسیری گومان و
دلهر او که و نیگه رانی ده بین؟ رهنگه وایی . . . نازانم . . .»

خالیکی تریش: ئەم نه بوونی متمانه یه ی که ئیمه مانان بو وه ژوور که وتن
له دیواره کان هان و دنه ده دات نه و دیواره سهر به رزانه ی که له

همه به ریاندا هست به پیوست بوون و هه و جی بوون به ده رگا ده که ین ..
ثم ده رگایانه ی که به تایبته ده بی «جی متمانه» و همیسان به تایبته
خاوهن «قفلای قایم» بن...

ده لئی ژین و ژیان بیج له نیوان ثم ده رگا و دیوارانه دا نیه و نابی،
ده لئی بیج له نیوان ثم گیره و کیشه یه دا، بیج له م دژوازییه دا، ثم داخستن
و کردنه وه یه و همیسان ... داخستنه وه یه نابی و ناگونجی:

دیوار کیشان / ده رگا تیکردن و / ده رگا داخستن!

%%%

دیواری چین، چهنده ها که رته و هر که رته ی به ناویکه وه بوته
بابه تی قسه و باس و گوتار. ده لئین دیواری چینان به م بیانوو ساز کرد که
ریگهی هیرش و هه شاول و شالوای عیلاتی هیرشکاری باکووری نه و
ولاته بگرن.

ثمه خالیکی سهیر و سه مه ریه که سی یه کی خه لکی چین بوونه
قوچی قوربانی ثم کاره، به لام ئیزنم بدن با من بلیم: «ته واوه تی
نه وه یه ک» ... چونکه بابه تیکی ئاوا به هیچ کلوجی به نه ژماری فیدایی و
قوربانیه کانیه وه هه لئاسه نگینن ...

راستییه که ی نه وه یه: نه و شته ی له م رووداوه یه دا تا قمیکی زوری
قوربانی کرد، گرمانه ی سه ره کی ثم کیشه یه، یانی (هیرشی هیرشکاران)
نه بوو. هه روه ها ناتوانین بلین: لیره دا ته نها «رواله تی کیشه» که جیاوازی
هه یه: به لکوو خالی هه له کردن له م کیشه یه دا له وه دایه که «بیناسازان» ی
دیواره که و «ته لته نه ک نه و که سانه ی حوکمیان به سه ریاندا ده کرد»
ده رگا کانیان له م دیواره دا چی نه ده کرد و تینه گرت، له ئاکامدا نه و

دەرگاگان و ٦٠ ----- و: حوسین شیربه گی

کاره ساته دلته زینه سهره کییه (که ویستبوویان به «دیوار کیشان» بهری بگرن) زور به سانایی قه لافهت و رواله تی گورا و به چه شنیکی توند و تیژتر و به برشت تر، له قاوغ و قهواره ی هه مان ئه و «ئاوبه ند» هدا که له هه مبه ریدا هه لیانده به ست، قهوما . . . ! ئاخ! - وای بو ده چم ئه مه ش چاره نووسی گشت ئه و که سانه یه که له بایه خی دەرگا غافلن و به بی ئاگادارین.

%%%

دهمه هوی بیدر کینم و پی لینیم که من له سهره تای ئه م وتاره دا، سه باره ت به دەرگا بی ئه مه گیم کردوو ه . . . له م دیرۆک و میژوو ه دا که ئیمه ی بنیاده م پیکی دینین، هیچ شتی به قه را ئه و دەرگا یه ی که بتوانین به ویدا له ده ست که سیک یا شتیک رابکه یین، دهردی ئیمه دهرمان ناکات. دەرگاگان پیویستن، به لئ زور پیویستن. ته نانه ت، ئه و دەرگا یه ش که له هیچ دیواریک نه گیرایی. له م جیهانی که لاورپژ له «بی متمانه یی» یه ی که ئیمه ی تیا ده ژین، دەرگاگان له هه موو شتی، ته نانه ت له «دیواری که وره ی چین» یش - پیویست ترن . . .

۱۳۳۶ (۱۹۵۷)

رەگ و ریشەى راستییهى له چه ند ئەفسانەدا

ئەم رووداوەیە لە ولاتی ئیمەدا قەوما، بە بی ئەوەی هیچکەس لە چەند و چۆن و چۆنیەتیە کەى ئاگەدار بی:

لە بەرەبەیانى رۆژیکدا ئەو (بەلەدئى) یانەى کۆلان و شەقام خاوین دەکەنەو، لە ناو سەتلیکدا کە ئات و ئاشخاڵ و زبڵە کەیان دەکرده عەرپابە دەستیە کەى خۆیانەو، برپیکیان «تەراشە» ی عال و جوان و زەرئیفى وردکە شووشە دۆزییەو، بە بی ئەوەى بزانی چى بوو و بۆچى ئاوا شکاوه، بە مەخانبەو و تیان: «دەلێى مرکانەیه کى ئەنتیکە بوو، «با» خستووێ و شکاندووێتە».

هەر ئەمەندە و هیچی دیکە! یان بەلکەم شتیکی دیکەش، وە کوو «حەیف و خەسار! بەو تەراشە عالی برپى لە وردکە کانی را شک بۆى دەچى شتیکی پر بایەخ بووبى!»

تەواوی ئەو باس و خواسەى لە سەر ئەو رووداوەیە و ترا هەر ئەمەندە بوو. بەلام ئەوا من دەمەهوی تەواوەتى رووداوە کە بە بی هیچ دەست تێوەردانىک و بە یارمەتى برپى بەلگەى بایەخدار بۆ ئێوەى بگێرمەو.

مێژوو زۆر زەق و روک و راست ئەم خالەى سەلماندوو کە لە زۆر کەوناراو بوونەوهرانىکی وەبەرچاو نەهاتوو گوندە کەى ئیمەیان کردۆتە مەیانى رەبازین و تالان و برۆى خۆیان. سەلماندنێ ئەم باس و خواسە

بەلگە و ھۆكارىكى زۆرى ناوئى، چونكە رىوايە و باس و خواسىكى زۆر بە دەستە و ھەيە كە ئاماژە و ئاشىرە بۆم راستىيە دە كەن و لە رەسە نايە تى ئەمانە شدا گومانمان نىە. بە پىي برى لەم قسە و باسە، ئەو بوونە و ھەرە بەد فەرانە، برى جار لە روالەت و قەلئە تى بنىادە مگە لىكدا كە قاچە كانيان لە جىگەى قامك، سمى ھەيە و چاوە كانيان نەك وە كوو چاوى ئىمەى بنىادەم، بەلكو وەكى قەلشت و درزىكى ئەستوونى وابووە، كەمى خۆيان ئاشكرا كردووە و ھەمىسان خۆيان حەشار داووە تەو.

ھىشتاش تاقمى داپىرە و باپىرە لەو برىوايە دان، كە بىت و بە شەودا ئەو پىاوانەى چوونە تە ئا و داشتنى مەزرا كەيان، لە ئاوە دانى دوور كەونە وە، لە مەزرا دوور و نىزىكە كانە وە گوپيان لە گرىانى بە بى ئارا و قاراي منالانىكى شىرە خۆرە دەبى، كە چى چما جوان ورد بىنە وە، ھۆى ئاسايى نەبوون و سروشتى نەبوونى دەنگە كەيان بۆ دەردە كەوئى و تەنھا بە «بسم الله» و سەلەوات لىدان و دؤعا و پارانە وە دەتوانن لەم شەرى شەيتانە خۆ بپارىزن . . . بەلام چما «ئەركى مرقاىيە تى» بىبارى كرده چاوى راستى بىنىنى ئەوانە وە تا لەم شتە ورد نەبنە وە و تىنە گەن كەوا بەم درەنگانە و لەم مەزرا دوورەدا، زارۆيە كى بە بى خاوەن، وەك بزانى دەلىيى بە قەستىنە و بۆ ئەو ھى مووى لەشيان سىخ كاتە وە ئاوا دەزرىكىنى، دەيجا چما غوولى بىابانى نىە، ئەى بەس چىە؟ دەسا بەم بى ھۆش و گۆشىيە وە چما وە شوپن رزكار كردنى زارۆكى شىرە خۆرە كەون، راست وەكى ئەمە وايە كەسىك بى و بە دەستى خۆى تەقلووبابى دەرگای شەرى بژەنى! بەلام داپىرە كان روونى ناكەنە وە ئەم شەرى چۆن شەرىكە، لە ھەمبەرى بى ئەژمار پىسارى نەو و نەتىجە كانىشاندا خۆيان لە كەرى دەدەن، وىرد و

دو عا ده خوینن و هاواری خوا و ره سوولی خوا و ئیما مان ده کهن و هات و پرسیار و پارانه وهی نه وه و نه تیجه له راده تیپه ری، به گپرانه وهی ئەم و ته یه ی شیخ کوتایی به قسه که دینن: (له و که سه را که ئاگه دار بو وه هه والیکمان بو نه هاته وه)!

کورتی بپینه وه، گشت ئەم باس و خواسانه، به بی هیچ گومانیک سه باره ت به هه مان ئەو بوونه وه ره نه دیتراوانه ن. یه کئ له باپیره کانی نوسه ری ئەم دپرانه، له پشت به رگی قورئانیکی ده سنووسدا باسی رووداویکی نووسیوه ته وه که بیتوو توژیینه وهی له سه ر بکری به لگه یه کی قورس و قایمی دیکه یه بو سه لماندنی هه بوونی ئەم بوونه وه رانه: نووسراوه که بۆمانی ده گپریته وه که باپیره گه وره ی به رپیزی نووسه ری ئەم چیرۆ که له یه کیک له شه وه پیروژه کاندای، له پیش بانگی به یانیدا، بو مه به ستی ده رکردنی غوسلی واجب ده چپته هه مامیکی کونه و له میژینه که هه ر له نزیک ماله باب و باپیرانماندا بووه. باوه کوو هیچ کهس له «لیباس کهن» ی هه مامدا نه بووه و باپیره گه وره ی به رپیزم شه ک و به رگیکی له ویدا نه بینیه که نیشانه ی ئەوه بی که سیک له هه مامدایه، به لام کاتیک به دالانی «واجبی خانه» دا تیپه ریوه و لاقی ناوه ته «گه رمخانه» ی هه مامه وه، ده بینئ که وا له به ر زور بوونی هه شامه ت، شوینی دانیشتن هیچ، شوینی ده رزی هه لئاویشتنیش نیه. وه له حاصل

له و ئاسته مه تاریکه دا که روشنایی بیج له نووری چه ور و له رۆزکی «قه ره پلپلته» یه ک زیاتر نه بووه، ده لاکیک که موریدی باپیره گه وره ی پیروزم ده بی، دپته پیشه وه و پرای ریژ و حورمه تیکی زور باپیره گه وره م له سه ر سه کو و «شانشین» یک داده نیشینی و رهنگ و خه نه له ردینی

موبارہ کی دہدا و لہ بو خیر و ئیحسانی قہ یامہ تی خوئی دہست دہ کا بہ
شیلان و دامالینی لاقہ کانی باپیرہم.

ہہر لہو کاتہدا کہ دہ لاک سہرقالی کیسہ کیشانی باپیرہیہ، فوٹووی لہ
سہر ئہ ژنو لادہدری و باپیرہ گہورہم - خوا عافووی کات - بہ
سہرسوورمانہوہ دہبینی: ئہی مہخابن! زور بہ داخہوہ، سہہوی
کردوہوہ! خو ئہمہ ہمہ مامی ژنانہیہ!!! بہلام چونکہ سہہوی ئاوا زور ئاستہمہ،
باپیرہی بہریم جاریکی تریش چاو دہبریتہ جیگای شہرم و حہیای
دہ لاک و ئہمجار بوئی دہردہ کہوی کہ ئہم دہ لاک نہ ک ہہر نیرینہ نیہ،
خوریہ کی قاوہیی وہ کوو «مہرہز»ی بزن و نیری، شلکہی رانہ کانی
داپوشیوہ و ئہم مہرہز و خوریہ بہران و قاجہ کانیدا دیتہ خواری، تا
دہ گاتہ قہلشتی سمیکی وہ کوو سمی بزن! باپیرہ گہورہی روحانی خوف
دہ کات و بہ ترسہوہ لہ جی دانیشتنہ کہی را دہردہ پیری و ہاوار دہ کا:
”ئای ہاوار! ہاوار! موسولمانان ئہم دہ لاک لہوانہ، «ئہوانگہل»ہ“.

شتیکیش وہ ک بلیی دہنگ دانہوہی دہنگی خوئی لہ ناو
گہرمخانہ کہدا، بہ ہہناسہ کیشانی گہرمی خہزینہی حہمامہ کہوہ فووی لہ
دہم و چاوی ہہلمساو و ئارہقاوی ئہو کرد و وتی: ”ئیمہ ہہر گشتمان
لہوانین، ئہوانگہلین“.

ئہمجارہ لہ بہر شوئی چہور و ترساو و لہرزوکی قہرہ پلیتہ دہمہو
مہرگہ کہدا ہہموویان دہستیان کرد بہ سہما و ہہلپہرکیہ کی ئالوز و
شہیتانہ بازارپی ہہر کہس بہ ہہر کہس، دہنگیکی وہ کوو دہنگی رویشتنی
رانہ بزنیک کہ بہ «تہقتہقان» و بہردہ لانیکدا برؤن، لہ ناو حہمامہ پر لہ
ہہلم و بوخارہ کہدا دہنگی دہداوہ.

باپیره گه وره م که نووسه ری ئەم دپرانەش گشت ئازایه تی خۆی له ورا به میرات پیگه یشتوو، فۆتوو نابەستیتوو و ردین ناشواتوو، به چەند قەلەمباز خۆی دە گه یه نیتە لیباسکە نی حەمام و روو دە کاتە خاوەن حەمام - که له وی له پشت میزه که ی خۆی دانیشتوو - هه رای ده کاتی: "تاموسولمانی خانه خه راب! چاره سه ریک بدۆزه وه! حەمام پرپر له ئەوانگه له!"

خاوەن حەمام: "له چی؟!"

باپیره گه وره: "له وان مه لعوون، ئەوانگه له، ئەوانگه له."

خاوەن حەمام: "کام ئەوان؟ ئەوانگه لی چی؟"

باپیره گه وره: "ئەوان، ئەوان، مه لعوونی گلاو! ئەوانگه لی سمدار!!"

خاوەن حەمام لاقی خۆی دە نیتە سه ر میزه که و پرسیار ده کا: یانی

ئاوان؟! . . . !

باپیره گه وره ی به ریزی نووسه ری ئەم دپرانە بۆی ده رده که وی خاوەن حەمامیش هه ر له وانە، له حەشامه تی سمداره. ده یجا به قەلەمبازیک خۆی له لیباسکە نی حەمامه وه ده هاوێته کۆلانه وه و ئەوه نده ترساوه مانگیک دوان، به جی و بان ده که وی و به حوکمی حە کیمباشی ده وا و ده رمان ده خوا. خوا عافووی کات، پیاویکی ئازا بوو. - هه ر وه کوو منیش ئەم گشته ئازایه تیهم له ورا به میرات پیگه یشتوو. - هه میسان باوه کوو ته واوی ئەم رووداوه یه ی به ده سخه تی خۆی له پشت به رگی قورئانی پیروژدا نووسیوه، به لام بپرابپر تا کوو مابوو بروای به هه بوونی جنۆکه و ئەوانگه له و سمدار نه بوو و نه بوو. - هه ر وه کوو منیش بی بیر و بروایی شکۆمه ندی خۆم سه باره ت به هه موو شتیک و هه موو که سیک هه ر له ورا به میرات

پیگہ یشتووہ، - وہ لحاسل ئہو رووداوہیہی لہ پشت بہرگی قورئانہ
دہستووہسہ کہ نووسراوہ، ئاوای باس دہ کات.

بہلام باپیرہی بہندہی ہہزار کہ نہوہی باپیرہ گہورہمہ و قسہ کانی
بایہ خیکی زیاتریان ہہیہ، سہبارہت بہم چیرؤ کہ بروائیہ کی دیکہی ہہیہ.
باپیرہم - ئہو کانگای شہرہف و ئینسافہ - کاتیک رؤژی کؤچی دوایی
خوی بہ نزیک زانی، منی قاو کردہ ژوور سہری و لہ دؤخیکدا
چاوہ کانی پر لہ فرمیسک ببوون وتی: کاتی ئہوہیہ سہبارہت بہو
رووداوہ، راستی کارہ کہ بزانی . . . ئہو رؤژہ، بہرہبہیانی زوو زوو
حہشامہ تیکی بہرہلا و لات ولووت کہ مہست و سہرخؤش لہ
شہونخوونی دہ گہرینہوہ، باپیرہ گہورہت دہبینن کہ رووت و عؤریان
خوی پیس کردووہ، دہمہو روو لہ کؤلانی حہمامدا کہوتووہ،
«واجبی»یہ کی زؤر لہ ردینی ہہلدہساون و تابلؤیہ کی بہ ئہستؤدا
ہہلدہواسن کہ لہ سہری دہنووسن: «ہؤ گہلؤ! ئہمہ پاداشت و سہزای
کہسیکہ کہ خوی بہ پیروز بنویتی و بہ چاو حیزیہوہ لہ ژنی خاوہن
حہمام خورد بیتہوہ، ہؤشیار بن» - خوا لہ ہہموو شتیک بہ ئاگاہ -

کورتی بپرینہوہ، ئہم بہلگہیہ و بہلگہی زؤری دیکہش بہ دہستہوہیہ
و ہہموان شایہتمانی ئہم خالہن کہ ہہر لہ میژہوہ بوونہوہرانییک کہ بہ
چاو نابیندرین، ولاتی ئیمہیان کردؤتہ مہیانی رمبازین و تالان و برؤی
خویان. بوونہوہرانییک کہ جاروبارہ لہ قہلافہتی بزنی بہ روخسار بنیادہم
یان بنیادہمی بہ لاق و قول بزندا، یان لہ باب و باپیرانی خاوہن ریزو
حورمہتی نووسہری ئہم چیرؤ کہو لہ خہلک و ہدہر کہوتوون، چاوترسینیان

کردوون و ئاژاوه و هه‌لایه کیان ساز داوه و وه‌شوین کاری خۆیان
که وتوون

به به به ره هه‌ناسه‌ی نگرسی ئه‌م بوونه‌وه‌ره پيس و چه‌په‌لانه هه‌وای
ولاتی ئیمه‌یان بۆ‌گه‌ناوی کردووه. ئه‌م هه‌وا گلاوه، له بهر ئه‌وه‌ی هیور
هیور نیشته سهر خووخده‌ی خه‌لکی ولاتی ئیمه به به به ره کاریگه‌ری به
سهر ده‌رونیشاندا دانا.

له‌وه به دوا ئیدی پیاوانی ولاتی ئیمه قه‌ناعه‌تیا به ژنانی خۆیان نه‌کرد.
هه‌ر وه‌کوو ژنانش هه‌ر وایان لی‌هات - دایکه‌کان، کورپه‌کانی خۆیان
کیشا نیو جی‌وبانی خۆیانه‌وه و پیاوانیش کیف و کیسه‌ی کورپانی خۆیانیا
تالان کرد. داب‌ونه‌ریتی پیاوه‌تی و مه‌ردئا‌زایی له‌م ولاته کۆچی کرد و
چاکه و جوامیری به جاریک جیگای خۆی دایه خراپه و ناپیاوه‌تی.
بنیاده‌میش، گیان و ده‌روونی خۆی وه‌ها ئاویتته‌ی پيسی و ناحه‌زی کرد
که ده‌توت له گه‌ل شه‌یتاندا کی به‌رکیه‌تی. دره‌خته‌کان هه‌موو ئیشک
بوون و کانی و کاریز قور و لیته به‌ری گرتن. پاک و خاوینی بووه
ئه‌فسانه و ئه‌وسانه‌کان روخساریان له پشت په‌رده‌ی فه‌رامۆشیدا هه‌شاردا.
مرو‌ف بووه زبلیکی بۆ‌گه‌ن و گه‌نده‌ل و ولات ئه‌مه‌سه‌راوسه‌ر بووه ته‌پۆلکه
زبلیکی بۆ‌گه‌نتر. نینۆخه‌کان بوون به سم و هاوولاتییه‌کانمان چوونه سهر
قه‌لافه‌تی بز و جنۆکه. ئیدی بز شیریا نه‌دا و روخساریان هه‌ر له بهر
گالته کردن به مرو‌ف وه‌کوو روخسارۆچکه و ده‌مامکی به‌شهری لی‌هات.
ئه‌وان له بیده‌نگیدا کاویژیا نه‌کرد و به بی ئه‌وه‌ی کاتی روانین له بنیاده‌م
چاو بتروو کینن، به روخساری بنیاده‌م ئاسای خۆیانه‌وه، رد‌تیا
هه‌لده‌سووراند. خه‌راپه بوو به به‌رد و چاکه بوو به شووشه. هه‌ر که‌سیک

سلاویکی بو ریزو حورمہت کردن بکردبایہ، لہ غہیبہوہ بہردیکیان بہ
دہمیدا دہدا و دیانیان دہشکاند و . . .

میژوو تہواوی ئەمانہی تو مار کردووہ و پاراستووہ تی. وہ کی
قوتابیہ کی قوتابخانہ، میژوو گشت ئەمانہی ئەزبہر کردووہ. شایہ تمنانی
راستہ قینہی تہواوی ئەمانہ، کړنؤشی روالہ تی و دوژمنایہ تی
دؤست نومایانہ و لاواندہوہی جہللادانہیہ کہ دونیای داگرتووہ
دواین بزووتنہوہیہ ک کہ لہ ولاتی ئیمہدا خویا بوو، ہہر لہ جہنگہی ئەو
سہردہمہدا بوو - شتیکی وا کہ راست ہہر لہ دواین لاقہ فرتہ کانی پیش
مردن دہچی -

رووداوہ کہ ئاوا بوو، راست ہہر لہو رۆژانہدا غہریبہیہ ک لہ گوندی
ئیمہدا قوت بووہ و زور خیرا سہرنجی ہہمووانی بہرہو خوی راکیشا.
چونکہ ہہر هاوکات لہ گہل قوت بوونہوہی کابرای غہریبہ لہ
گوندہ کہماندا جہماعہ تی جنؤ کہ بہ پلہ پل و ہلہ داوان گوندہ کہمانیان
چؤل کرد و ہہتا مہزراکانی دہرہوہی گوند کشانہوہ. ہہر بہم چہشنہ لہ
ناکاودا کاری شہر و خراپہ - کہ روسمیکی ئاشکرا بوو - بوو بہ بیلعت و
ناحہزیبہ ک، کہ ناحہزان وایان پی باشر بوو حہشاری دہن. ناحہزانی
گوند کہ لہ ئامادہ بوونی جنؤ کہدا ئاژاوہ بازاریکی باشیان بوو، ئەم
ئال و گورہ دہروونیہی کہ لہ کومہ لگای هاوولاتیاندا پیکہات، بہ کہ میان
نہ گرت و وپرای تیکؤشان و ورہ و وزہیہ کی زور بو دؤزینہوہی ہؤکاری
ئہم کارہ، ئەوہندہیان ہینا و برد و کؤلییہوہ ہہتا لہ ئاکامدا شوینی
چالاکی و تہقہ لای خویان بہرہو کابرای غہریبہ باداوہ. دہرہق بہ ئەو
بہدگومان بوون و دہستیان کرد بہ لیکؤلینہوہی بارودؤخی کابرا.

رواله تی شتیکی وه کوو دیتران بوو: چاویکی خوین گرتووی وه کوو هیلیکی تهستوونی له روخساریکی «پهخ» دا. دیانه کانی؛ چر ورووش له ده میکی له ق و شل و شه ویقدا، پاپووزیکی وه کوو قاچ و قولی بز ن... به لام تهو شتهی هوکاری به دگومانی دهرهق بهو بوو، تهوه بوو که له زیناح و جیماع و فهسق و فجووردا له گهل شوفاار و خوڤیه کانی بهرپیزی بارودوخی خویدا دهستی تیکهل نه ده کرد و له کوووننه وه کانی زیناح ده گهل «مه حره م» دا هاوبه شی نه ده کرد. هه ره له بهر ته مه بوو که وتیان: «ده یجا که وایه، ناوه وهی تهو شتیکی جیا له دهره وهی تهوه»

له پاش ته م قسانه خوڤیه و هه والدر هه والیان هینا که وال له پشت دهر گای ژووره که یه وه گویمان لیبوه شیعیکی به دهنگ و ئاواز تیچریکاندوه که جیاوازی نیوان ناوه وه و دهره وهی کابرا ده سه لمینی. جا ته مجار رووداویک قهوما که باس کردن و گیرانه وهی زور دلته زینه: داروڤغی شار به پی هه والی به کری گراوه کانیا هه والیان پیگه یشته واکابرای غه ریه له فلانه سه عاتدا ده چی بو حه مام. جا له سه عاتی ده ست نیشاندا به نه هینی خویمان به حه مامدا کرد و که ولی به تالی تهویان له لیباسکه نی حه مامدا له سووچیکدا دوزیه وه و گومانه که یان وه راست گه را. به بیده نگ ئاگریان له که وله که ی بهردا و به پی وشوینی کاری خویناندا رویشتن. ده لین سی روژی عه له ن ته و او وه کوو به ندیه ک له حه مامی ماله که یدا ماوه، له بهر ته وهی خو نه ده کرا به بی که ولیکی وه کوو که ولی دیتران وه دهر که وی. ته مجار روژی سیهم یان چواره م له لایه ن جنو که وه به ردیک به کولاو که ی حه مامه که یدا درا... ته م به رده، شووشه ی کولاو که ی حه مامی شکاند و که وته حه مامه وه و وه سنگی کابرا که وت.

رەگ و ریشەى راستىيەك ۷۰ ----- و: حوسپن شىرەگى

لەگەلگەو ئەو بەردە لە سنگى كەوت، لە خۆى نووسا و جىنگلى دا و
وہك شووشە خرمەى كرد و شكا.

بۆ سبەى رۆژى دوايى، ئەو كاتە بەلەدى وردكە شووشەى ئەو زاتە
پىرۆزەيان كە بە دەست ناحەزانى خۆيەو بوو پەيكەرەيەكى بلوورينە و
شكابوو، دەهاويشتە عەرپابەى دەستى خۆيانەو تەراشە و وردكە و پردكە
بايەخدارەكەى ئەو پەيكەرە شكاوەيان بينى و بە بى ئەوہى بزائن چى بوو
كە ئاوا تىكشكاوہ، بە داخ و مەخابنەوہ وتيان: ”دەلپى مەرکانەيەكى گەورە
بووہ، «با» خستووويەتى و شكاندووويە” ئەمەندە و هيچى ديكە! بەلكەم
شتىكى ديكەش وەكوو: حەيف و خەسار!! بە تەراشەى زۆر عال و
ئەنتىكەى برپىك لەم لەت و پەتەيدا شك بۆى دەچى شتىكى گرانبايى
بووبى!

سالانىك دواتر ئەم رووداوہيە لە ئەفسانە و حيكايەتەكانى داپيرە و
باپيرەكانماندا چەندان چەشن و روخسارى جۆرانجۆرى لى ساز بوو. بۆ
ويئە يەكيك لەو ئەوسانانەم ئاوا بيستووہ:

(مارىك چووہ خوازىنى كيژىك و خەلقى شار سەريان سورما و
پرسياريان كرد ئەمە چۆن ماريكە كە دەيەهوى لە گەل بنيادەمدا خزمایەتى
بكا؟

دەسا خۆفيە و ناحەزانى شار بە تەقەلا و تىكۆشان بۆيان دەر كەوت كە
ئەو مارە پەريزادىكە و كاتى دەچىتە هۆدەى خۆيەوہ «ئىسمى ئەعزەم»
دەخوينى و بە فوو كردن، بە چوارەندەورى خۆيدا و بە خۆيدا دەپژىنى،
كەولى ماري لى دوور دەكەويتەوہ و لاويك دەردەكەوى وەكوو
روخسارى خۆر و ئەمجارە لە گەل كيژدا لە ناو جى وبان دەخزى و

ده بجا ههستی به خیلایه تی خوشکه کانی کیزیان دنه دا و له کیز و ماریان تیژ کردن و کردنیانه هاودهنگی خویمان و کاریان گه یانده ئه و پله یه ی که خوشکه کانی کیز به قسه ی ناحهزان، به جمل و جادوو کیزیان هه لفریواند و فیریان کرد له و ماره پرسی چ شتیک ده توانی که وله که ی ئه و بسووتینی؟

ماری پهریزاده زوری هه ولدا کیز له م پرسیاره گه ری و له کول بیته وه. به لام قسه کانی کاریگر نه بوون. کیز ده گریا و ده یوت: ”توش میردی؟ دلی منت به بونه ی بوختانی نه پاراستنی سور و نه هیینی خوت شکاندوو ه.“ کیز ئه وهنده گریا و قوری پیوا، هه تا میرده که ی به راستی له گه لیدا که وته قسه کردن و وتی: ”بزانه و ئاگه دار به، من شازاده یه کی پهریزاده م. ئه م که وله ش که ده بیینی زامنی ژن و میردایه تی من و تویه. که چی بیت و به خیلان و نه یاران و ناحه زانی تو ئه م که وله بسووتینن، ئیدی ناتوانم بو تو دهر که وم و ئاشکرا بم و تو بمیینی... چما ئیستا هه ر له سه ر قسه ی خوت سووری و ده ته هوئ بزانی ئه م که وله به چی ده سووتی، جا بزانه بیت و ئه م که وله بهاونه ناو ئاگری گه لای ئیشکی سیری سه وزه وه، که ول ده سووتی و ده بیته خوله میش... هه ر وه ها بزانه بیتوو خوشکه کانت به م نه هیینی بزانه من و ئه وینی من و ژن و میردایه تیمان ده دؤرینی...“

خوشکه کانی کیز که له پشت دهر گاوه گوئیان له هه موو شتی بوو، شهوی داهاتوو دهوا و دهرمانی خهویان له قاپ و شهربه ئاوی ئه م دوانه کرد و هاکا خهویکی قوول و گه وره و گران ئه م دوانه ی برده بی خودییه وه، هاتنه هؤده که یان و که ولی جادوویی شازاده ی پهریزادیان له سه ر ئاگری گه لای ئیشکی سیری سه وز دانا و کردیانه خوله میش. جا له

رہ گ و ریشہی راستیہ ک . . . ۷۲ ----- و: حوسین شیربہ گی

سبہی را کیژی بی ئه نوای لیقه و ماو ئه و ہندہ گریا تا ہہردوو چاوی کویر
بوو.)

کورتی بپرینہ و ہ لہ ئه و سانہ کونہ کاندہ زور خال و نوکتہ دہینینہ و ہ کہ
لہم راستیہ و ہ و ہر گیرا و ن. منیش دہنکیک لہ و ہ ہزار دہنکانہم بہ کورتی
باس کرد ہہ تا بہ لگہ یہ کی دیکہ بی لہ و روودا و ہ راستہ قینہ ئه فسانہ ئاسایہی
بہ سہر گوندی ئیمہ ہاتو و ہ.

ہہر ئه و شہو ہی ئه و بہردہ بہ سہر کولا و کہی حہمامدا کہوت و ئه و
روودا و ہ یہ قہوما ئه و بوونہ و ہرانہی بہ چا و نابیندرین و تا مہزراکانی
دہ و روبہری گوندہ کہمان پاشہ کشہ یان کردبوو، ہہمدیس گہرانہ و ہ ناو
گوند و ہہمیشان کردہی ناحہزی ناحہزان دہستی پیکردہ و ہ. دہتوت ئه و
کابرایہ دوا یین نشانہی پاکی لہ ولاتی پس و چہ پهل و ناحہزی ئیمہ دابوو،
دوا یین نشانہی باش لہ جیہانی خراپدا بوو!

پہیکہرہ یہ کی بلوورینہ لہ شاریکدا ہہ یہ کہ ہہموو شتیکی لہ بہردہ -
شاریکی وا کہ لہویدا، ہہر کہس سلاویکی برایہ تی و سوپاسگوزارانہ
بکات، بہردیک بہ دہمیدا دہدری و دیانی دہشکینی.

۱۳۳۴ (۱۹۵۵)

یهکه نه زموونه کانی ژین له گهل مه رگدا

له گهل محهممه د مالکی و منالانی دیکه دا دنیا به کمان بوو. کاو لاشیک له کولانی ئیمه دا بوو، بیوه ته لاری شانوی گه ره ک. په رده یه کمان کیشابوو، منالانی گه ره ک کو ده بوونه وه و شانویه کی کت و پرمان به رپوه ده برد. له نا کاو ژیان روخساری سه گانه ی خوی پی نیشانمان دا. سه گه که مان «جوو جوو» که به شداری دائیمی هه موو فروفیله کانمان بوو و لپی بیوه عاده ت خوی باویته نیوه رپاست هه موو کاره کانمانه وه، ون بوو. له شاریکی به و بیچکولانه ییه دا به جاری غه یب بوو، بووه سابوون و قه له ره شه بردی یان بووه ئاو و عه رز قوتی دا. تووتیه که شمان که به روژدا ده رگای رکه که ی ئاوه لآ بوو و له نیو مالیدا ده خولاوه و نیوه رپویان له سهر که وله نانه که بی خولق کردن له قابلمه که دا خوارده مهنی ده خوارد، داخیکی دیکه ی نایه سهر دلمان. گوماشته یه کی ترشیتی گیزوولکه مان بوو، شه وی له تاریکاییدا جیوبانه که ی نابووه سهر تووتی بی زمان و شه وی تاکوو روژ له سهری خه وتبوو و خنکاند بووی.

«فروغ» ی خوشکم خوی پی خاوه نی تووتیه که بوو. له بهر نه وه ی نیوه رپویان و ئیواران که له قوتا بخانه ده گه راینه وه، تووتی له ههر کوییه ک بایه - له سهر دره ختی هه ناره که یان دره ختی عه نابه که ی نیوه رپاستی حه ساری، له نیوان چوارچیوه ی په نجه ره دا یان له سهر گويسوانه که وه -

هەرای دە کرد: "فروغی زەمان، هاتیەو؟" ئیمەش رقمان لێی هەل دەستا:
«ئاخە بۆچی هەر فروغی زەمان؟»

هەر بەم ھۆیەووە فروغ بوو ەریبەری ناشتنی تووتی خانم. بەچاوی پر لە
ئەسرینەووە تەرمی بالندە ی لێقەوماومان ھەلگرت و بردمانە سەربانی مائی.
لە ترسی دایکم کە دەمانزانی لەم چەشنە کارانە دەترسی، وەلحاسل لە بن
دیواری تیغە یە کدا کە لە سەربان بوو، قوولکیکمان ھەلکەند و تووتیمان
ناشتو بە ئافتاوە ئاومان برد، قورمان شیلا و گورئاسایە کمان ساز کرد.

فرمیسک بە چاو و روخساری فروغەووە نە دەویستا. من رووم
وەردەسووراند، تەم لە چاوم دەساوی، نە کا پیم بلین بی بەزە و دلرەق و
بی ھەستە. لە ناکاو دایکمان بەسەردا ھات. زۆر خراب توورە بوو و
نەراندی: "فلان فلان لیکراوانە (وا وا لیکراوانە) ئەو چ گوویە ک
دەخۆن؟" بەلام ھەر لەو کاتەدا خۆشی دەیزانی تازە کار لە کار ترازاو،
مەلی «ئامین» لە ریدا بوو و وتبووشی «ئامین». ئاخە لە چەند روژی لەمەو
بەرەووە بابە گەورە نەخۆش بوو و بەجیوبان کە وتبوو. پیاویکی ھەشتاوپینج
سالانە ی زۆر لەش ساخ و قورس و قایم بوو و دە گەل میوانە کانی دایکما
بەتایبەت چما جوان و تەرپۆش بایەن - وەھا بولبول زبانی دە کرد کە
لاوی بیست و پینج سالان ئاوی نە دەتوانی. دە گەل سوغرای قەرەواشدا
وەھا بابە گیانی پیدەوت کە چما غەریبە بایە ی وای بۆ دەچووی نەوہی
راستی ئەو سوغرایە، نە ک ئیمە. کایە ی منالانە ی ئیمە زەنگی مردنی
بابە گەورە ی لە بن گوپی دایکەدا تەقاندبوو، کە لە ناکاودا ناساخی
بابە گەورە ی لێ بەراست گەرا. وەلحاسل، ھەلەشی نە کردبوو: راست سی
روژ دواتر بابە گەورە مرد. شەوی سێزدە بەدەر بوو. بۆ سبەیدا کە تەرمی

بابه گه وریان ده برد بۆ قه بران، دایکم بالۆره ی دهوت: «ئه وه ده چی بۆ سیزده به دهر بابه گیان! . . . ره بی ئوغر بی و خوشی رابویری بابه گیان!»

ده سا شهوی مردنه که ی بابه گه وره، سه عاتی بهر له مردنه که ی، له ناکاودا دایکم به رهنگ و روویه کی نائاسایی و باردۆخیکی ئالۆزه وه هاته ژووری ئیمه ی منالان. مناله کانی دیکه هه موو خه وتبوون، سوغرا و گو ماشته بۆ چه ندهم که رهت به شوین دوکتۆردا رۆیبوون که له ههر کوئ بی بیدۆزنه وه. له نیو هه موو مناله کاندا ههر من به خه بهر بووم که منیش هه تا کاژیریک له مه و بهر بی هه وال له وه ی له ژووره که ی بابه گه وره دا چ باسه، ده گه ل مناله کانی دیکه دا ژووره که م نابوو ه سه ر سه رم.

دایکم ده توت له خه ودا ری ده بری یان هوش و گو شیکی باشی نیه هاته نیو ژووره که وه، وه ک بلیی له کاریدۆره که دا له شتی ترسابی، به لام له ژووره که دا بریک ته هۆنتر بۆ وه و په له په له که ی که م کرده وه، له گه ل خۆیدا سه ری راوه شاندا و منگه منگیکی دانا. به چاو پیکه وتنی من که چوار مه شقی به سه ر ده رس و مه شقه که مدا شوپ ببوومه وه، بری سه ری سوورما و پرسیاری کرد: «تۆ لیره ی؟» [ده توت بریار بوو له وی نه بم] ههروه ها وتی: «ئیره بۆچی ته وه ئده شیرزه یه؟» [شیرزه ش نه بوو] له و کاته دا خوار بۆ وه، زارکی شووشه ی جه وه هره که ی منی به ست، - که چی من سه رقالی نووسینی مه شق بووم و پئویستیم به جه وه هره بوو - وتی، «ئه م جه وه هره ده رژیته سه ر فه رشه که» شووشه جه وه هره که ی نایه سه ر ره فحه که. له بهر ره فحه که دا بری ویستا و چوو ه مالی فیکره وه.

له پاشان وه کی ئەوهی تازه وهیادی هاتیتهوه، دوو چه پۆ که به سهری
خویدا دا، دهستی له قژه کانی خوئی رۆ کرد و به دهنگیکی نزم و کپ
وتی: ”باو کمم له کیس ده چی. خوا گیان چی بکه م؟“.

ته ماشایه کی نامۆیانهی منی کرد، دهتوت دهیههوی متمانهی هه بی
خۆم یان نا، ئەو دەم به راوێژیکێ ههژلهوه وتی: ”باشه پیاوی ئەم ماله
تۆی، دابلی بزانه ده بی چی بکه مین؟“
- پیاوی ئەم ماله! پیاوی ئەم ماله!

ئێستا له نیوان دالانی نیوه تاریکی پشت دەرگای هساری بووین.
کهنگی هاتبووینه ئەوی؟ لهوی چ کاریکمان بوو؟ نازانم! هه ره ئەوهندهم له
یاده دیسانه کهش دایکمم گرتە باوهش. هه ره بهم تاقه قسهی ئەودا که وتی:
پیاوی مالی. دیواریک هه لچندراو بهرز بۆوه و جیهانی منالی من لهو
بهریدا ماوه و پشوویه کی کیشا و مرد. هه ره ئەو کاتهش لهوپهری
سهرسوورمانهوه ههستم کرد به راستی چهنده له جیهانی مندالی دوورم!
ئەو کایه و گه مەیهی سه ره تای ئەمشهوه، کلاو بۆقی م ده کرده سهرم و
مناله کانی دیکه م وه پیکه نین ده خست و نه مده هیشت سه رقالی ده رس و
مه شقه که یان بن. - دهتوت سالانیک به ره له ئێستا بووه. -

ههستی ماندوو بوونیکێ سه یرم ده کرد و له وه لامي دایکمدا وتم:
”ناره حهت مه به دایکه، مه ریک بکه نه زری «ابوالفضل»“ دایکم وه ک
ئەوهی بلێی له خهودا قسه ده کا وتی: ”دهیکه م، یا هه زره تی عه بیاس!
باو کمم له تۆ دهوێتهوه!“ له پیش ئەوهیدا من دهست بجوولینمهوه و بهری
بگرم، پشته سه ری سی چوار جار به دیواره خسته کهدا کوتا، دەم و لیوی
بی ئیختیار بۆ گریانیکێ ژنانه خوار بۆوه، به لام فرمیسکه کانی شۆراو گه یان

نه کرد. وای بۆ چووم ده یهه وی بگری به لام دهنگی ده خواته وه هه تا کوو باپیره نه ترسی. هه ر له و کاته شدا ده رگا که کراوه، گوماشته که فانوسدار بوو، هاته ژووره وه، فانوسه که ی راگرت تا کوو دو کتور ریگا که ی بینیی، دالانه که پلیکانی داده شکا، سوغرا وتی: ”ئای خانم گیان، خوا بمکوژی“ سوغرا بازیدایه پیشه وه، دایکمی کرده باوهش و دایکم هه روا هه ولی ده دا بگری و لچ ولیوی خوار ده بووه و نه یده توانی و له بریدا له شی به م لاو لادا ده جوولانده وه. من دوا به دوا ی دو کتوردا به ری که وتم و چووینه ژووره که ی باپیره. دو کتور به بریک تووره ییه وه وتی: ”بۆنووسینی ئیزنامه ی ده فن کردنه که ی «سبه ینی» ش ده کرا به شوین مندا بنیرن!!“ باپیره به ره و قیبله کرابوو، چاوی قوچاو و دهم و چهنه ی ویکهاتبوو. ده توت سالانیکه مردوو. دایکم به ته نها خوی ئەم کارانه ی کردبوو، به بی ئەوه ی به خوی زانییی چی ده کا. چونکه تازه له پاش ئەم کارانه مه ریکی کردبووه نه زری «ابوالفضل» و داوای باو کی لیکردبووه.

مردنی باپیره مم به چه شنیکی سه رسام هینه ر «هه سترد». مردنیکی کتوپر و له نا کاودا: هه وتوو یه ک به ر له ئیستا، سوغرا که هه میسه له «کا» یه ک کیویکی ساز ده کرد و میشیکی ده کرده گامیشیک، کاتی له ژووره که ی باپیره هاتبوو ده ری، لیوی خواره وه ی - بۆده ربیرینی سه رسوورمان - به دیان گرتبوو و یه ک دوو چه لان له روومه تی خوی راکیشابوو و وتبووی: ”ئای خوا مهرگ، ئای خوا گیان! ماشه للا ئاغاگه و ره کاری چون ده کا! کاری چون ده کا!“.

دوو سالیکی له مه و به ریش - ئەو کاته ی تازه باپیره هاتبوو له مان، که ئاگه داری و سه ره رشتیمان بکا - سوغرا روژیکی به یانی زوو هه ر ئەم

کرده یه‌ی نیشان دابوو، به من و فروغی وتبوو: ”دوی شهو ئاغه گه‌وره هاتبووو ژوور سه‌رم! من چ سه‌ره‌نده‌ری قسه کهیم نه کرد!“ ئەمانه هه‌مووی جیگه‌ی متمانه بوون، ته‌نانه‌ت بیتوو سوغرا هاتبایه و بیوتایه به هه‌مان کرده‌وه‌ی نه‌جیب ئاسای خۆیه‌وه - حامیله بووم، سکم پر بووه. به‌م زوانه له باوه‌گه‌وره منالیکم ده‌بی!! ته‌نانه‌ت ئاواشم لی بیستبایه سه‌یر نه‌بوو!! شیاوی بر‌وا پیکردن بوو، به‌لام مردنی باپیره نا، بر‌وام نه‌ده کرد، شیاوی بر‌وا کردن نه‌بوو.

بۆ به‌یانی ماله‌وه به جاری دیمه‌نیکی دیکه‌ی هه‌بوو، کهس و کار و دۆستانی بنه‌ماله به‌رنامه‌ی سێزده‌به‌ده‌ریان وه‌لانا‌بوو. ژنان هه‌موو ره‌شیان پۆشابوو، هه‌ساری پر له زه‌نا و هه‌رای خه‌لکی جو‌راوجۆر بوو. عه‌تری قاوه‌ی عاره‌بی گشت شوینیکی داگرتبوو. منیش وه‌کوو خاوه‌نی ئەم ماته‌مینه خۆم بۆ منالان ده‌گرت. ئەو پارچه‌ باریکه ره‌شه‌ی له قۆلی کۆته‌که‌م کردبوو، که‌سایه‌تیه‌کی پیدابووم، هه‌ستم ده‌کرد ئەوه که‌سیتی سه‌ره‌کی منه که به‌ مردنی باپیره دۆزراوه‌ته‌وه و ناسراوه.

نیزیک سه‌عات هه‌شت بوو که تابووتیان هینا و هه‌مدیس زه‌نا له ماله‌وه به‌ره‌و ئاسمان بلند بۆوه. هه‌وای هه‌وراوی و رووگرژ له‌گه‌لکوو ته‌رم و تابووتی باپیره‌یان جو‌لانده‌وه، دایدا‌یه بارانیکی ورد و پر. له ژیر ریژنه‌باراندا - که جاروباره‌ش ده‌بووه خوناو که‌یه‌کی پر - ده‌بایه ئەو ته‌رمه له سه‌ر شان و به‌ پێیان به‌ره‌و گو‌رپستان به‌رن. چه‌تر به‌ سه‌دان هه‌لدرابوو، ده‌توت بالیکی ره‌ش به‌ سه‌ر خه‌لکدا پان بۆته‌وه، ته‌رم و تابووت به‌ کۆلانیکی «لا اله الا الله» دا تیپه‌ر ده‌بوو و ئەم دیمه‌نه تا گو‌رپستان دریشه‌ی هه‌بوو. گو‌رپستانی بیرجه‌ند له لیژایی گردیکدا بوو، قه‌بره‌کانی ئەوی وه‌کی

قولکیکی خر و خشتینه و ابوون، تاق و به غدایی یان هه بوو، پیان ده وتن «سەرداب». تەرمی مردوو یان تیداویشتن و سەروبنیان به گەچ و خشت داده پۆشی. وه لحاسل تەرم غوسل درا، نوژی مردووی له سەر خویندرا و دەست به کاری دەفنی مردوو بوون، لهو کاتەدا رووداوه یه کی سەیر و سەمەرە قەوما. رووداویک که هه تا چند سالان شوینەواری هەر له گەلمدا بوو: چند مانگی بهر له ئیستا «سەروان» یکی سپا مردبوو، تەرمه کیان له یه کی لهم قەبرانەدا به ئەمانەت دانا بوو تا له پاشان بیەن بو مەشەد. ئەو رۆژە کەس و کاری ئەویش هاتبوون تەرمه که دەرینەوه. ئیمه لهم لاوه سەرقالی کاروباری مردووی خۆمان بووین که له ناکاودا لهو لاوه شین و گریان ههستا: سەروانی چاره رەشیان زینده به گۆر کردبوو. ئیستا که کۆریان هه لدا بووه، تەرمی سەروان له سووچیکی سەردابه کهدا هه لتروشکا بوو. کفنه کهی به دیان دریبوو و خوینی ئیشک به سەر کفنه کهدا رژابوو، ترس و خوئی زینده به گۆر بوون، بووه کابووسی سالانی سالی من.

مردن بو من بووه شتیکی کتوپر و چاوه پروان نه کراو، شتیکی مه ترسی هینه ر، شتیکی بی به زه یانه. مردنی تووتی، مردنی باپیره، مردنی نادر و فه ریبورز (براکۆله کانم)، مردنی ئەسپ، مردنی لیاولپ له بی ره حمی و خو په رستانه ی مورتەزا^۱، که هیشتا بو مردنه کهی ده گریم. مردنی ئەوانه ی گوشه و سووچیکی رۆحی ئیمه ن و به مردنیان ئەو سووچه بو هه میشه ده گەل تیشک و هه تاو و رووناکی مال ئاویی ده کا. لهو لاوه،

¹ مورتەزا که یوان دۆستی نیزیکی و خو شه ویستی شاملوو که گولله باران کرا

مردنی ئەو کەسانەى بە روالەت زیندوون و هەناسە هەلەدە کیشن بەلام
رۆحیان وەکی ژانی دیانیکە کە بە بی دەوای سەر کردن بە گازی
ئاسنگەری بۆیان بکیشن. مردنی ئەو کەسەى زیندووە بەلام لەو هەناسە
کیشانەى خۆى قیزی دیتەو، دەرشیتەو. زیندە بە گۆر بوونی ئەو کەسانەى
شەرم و شوورەى دە کەن لە هەتاو و سەوزەلان.

نادری برام سى سال و نیو لە پاش من هاتە سەر دونیا، بەلکەم چوار
سالیش. بەلام سال و نیویک زیاتر نەژیا. مردنە کەیم بە چاوە نەدیت. لە
نیو هەو دا مرد. کە من لەو کاتە دا لەخەودا بووم. بە یانیە کەى، ئەو کاتەى
بە دەنگی هەللا و زەنا لە خەو هەستام و خۆم گەیانە دەسارە چکۆلەى
بیروونی کە لە نیوان دەرگای دەرهو و دەساری راستەقینەى مالیدا بوو،
ئیدی تەرمە کەیان بردبوو. بەلام ئەوەى بینیم سەرسوورپهینه ر و کت و پر
بوو.

فروغ کە دوو سالیک لە من بە تەمەنتر بوو و خۆى زۆر بو دە گرتم،
یە ک دوو گنجی خستە کە پۆیەو و وتی: بگەرپۆه و برۆ ژووری! پیم
وت: بە تۆچی؟ هەر ناگەرپۆه! وتی: رەببى تۆ لە برى نادر رۆیایەى. وتم:
بۆ کوئى؟ وتی: بۆ ژیر گل. وتم: خۆت بچیە ژیر گل! بۆچی نادر چۆتە
ژیر گل؟! بە چەشنى سەرى بۆ «بەلئى» راوێشانە کە دەتوت لە ریزەى
گەورە کاندایە و زۆر شان دەزانى کە من جارێ دەبى بۆ زانیان ئاوەزو
ئەزموون وە کو بکەم.

وە لەحاسل، نادر مردبوو. من مردنە کەى و تەرمە کەیم نەبینى. بەلام ئەو
ئەزموونەى کە لە رووبەرپوو بوونەوەى دیتران لە گەل مردندا هەمبوو،

ته واوهن شتیکی دیکه بوو، چه شنیکی دیکه بوو. به سی چوار کهس دایکمیان راگرتبوو. پانایی روخساری به فرمیسک تهر ببوو. کراسه کهی تاکوو سهر سنگی دادرابوو و دیتران تیده کوشان بهو چارشپوهی له سهریه وه خزابووو سهر شانہ کانی، سنگی داپوشن. باوه کوو چند دهستیگ گرتبوویان، سهری له پشته وه به خشته کانی دیواره که دا ده کوتا، راست ههر وه کوو ده سال دواتر، له بیرجه ند، شهوی مردنی باپیره، ده بایه سهری به دیواره خشتینهی دیواری دالانه که دا بکوتی. سنگی کپ داگه رابوو. ئه وه دهنگی له گهروویه وه دههاته دهر شتیکی سهر بوو که ئیدی له دهنگ نه ده چوو. دهم ولیوی بو شیوه نیکی ژنانهی بی ئیختیار خوار و خیچ ببوو. - راست ههر وه کوو ده سالی دیکه له بیرجه ند له شهوی مردنی باپیره دا، ده بایه خوار و خیچ بایه. - جا له بهر ئه وهی هیچ کاریکی له دست نه دههات، ههروه ها له بهر ئه وهی دهسته کانیاں گرتبوو، نه یده توانی قره کانی برنی، یان روخساری دارووشینی، دهنگی شی ده رنه دههات و دهم و لیویشی له و خوار و خیچی یه زیاتر خوار و خیچ نه ده بوو! ههر به وه ندهی قنیات ده کرد که زور به بی وازی، خوی له سهر قه برغه و که له که بو ئه م لاو ئه ولا هه لسوورپینی - راست ههر وه کوو ده سال دواتر ده بایه خوی له مردنی باپیره دا بو ئه م لا و ئه ولا هه لسوورپینی و له بو زیندانی بوونه کانی من و بو مردنی به دری و فه ریورز و بو مردنی بابم و له بو چاره پره شی دیکه ش که فرمیسکی ئینسان ئیشک ده کهن و دهنگی کپ ده کهن و دهم ولیوی خوار و خیچ ده کهن

سیخورمه یه کم له فروغ کوتا و وتم: «مه گم نالی نادر مردوووه؟ ئه ی کوانی، درۆزن!» وتی: «مردوو شۆر ئه وه دهسته قورسه ت به ری!» له بهر

ئەو هی پۆز و ئیفادەم بە سەردا بفرۆشی، چارشپۆه کە ی لە بەر چاوی گرت و وە کی ژنانی دیکە دەستی کرد بە گریان و شیوەن بو مردوووە کە، بەلام دەمزانی ئەویش وە ک من مەبەستی نیە و هەر وا دەنوینی، لە بەر ئەو هی رووبەرۆو بوونەو هی ئیمە لە گەل مردندا شتیکی دیکە بوو. تەواو جوړیکی دیکە بوو: چەند مانگی لە مەوبەر، هەر لەم حەسارە چکۆلە یە ی ئەم بیروونی یە دا، دارە مەیتیکی دیکە بە مەیتەووە بردرابوو دەری، یە کهم دەستکەوتی من لە مردنی دیتران. - بەلام دەستکەوتی بینینی یە کهم مەرگ، لە گەل ئەو شتە دا که وا لە رووبەرۆو بوونەو هی ناراستەوخۆ لە تە ک مردنی نادردا وە دەستم کە وتبوو، تەواو هەن جیاواز بوو. ئەو بوچوونە ی یە کهم کەرەت لە مردن وە دەستم کە وتبوو، لە هەلسەنگاندن لە گەل ئاکام و شوینەوارە کانی مردنی نادر وە ها سەرلیشیواوی و سەرسوورمانیکی بو پیکهینام - که لانی کهم لەو تەمەنە دا نەمدەتوانی سەبارەت بەو شتە بی لایەن بم.

کیشە که لە مردنی ژنی «خان» وە دەستی پیکرد: ئەو یە کهم مەرگە ی وا لە تەمەنی خومدا بینیم. پیم وایی ژنی خان لە تاییە فە ی باو کم بوو. پیم وایی ئەو کاتە ی مرد، تەمەنی هەشتا سالی شیرین دەبوو. وە کوو سەرپاک پیر و پاتالە کانی بنەمالە کابولی یە کی رەسەن بوو. ئاخە ئیمە، بە رەگ و ریشە کابولی ین. تەنانەت داپیره و باپیره ی باو کیم هەتا مردن نە یانتوانی شیوە زاراو هی کابولی خویان بگۆرن. دیتەووە یادم باپیرەم (که ئیمە ی نەووە کانی ئەو پیمان دەوت خان بابا) بە «حە یوان» ی دەوت «ئە یوان».

کورتی بپرینه وه، ژنی خان «شوخ» یکی ته و او عه یار بوو. من ئەم وشه یه م بو یه که م جار وه کی ئاوه لئاوی ژنی خان بیست و ئیستا که ش به بیستنی ئەو وشه یه روخسار و قه لافه تی ژنی خانم دیته وه بهر چاؤ: به و ده سماله سپی یه وه که توند له ژیر چه ناگه یدا سه نجا قی ده کرد، سه نجا قه که ی بنیکی خر و درشتی بوو، - شتیکی چه شنی مرواریه کی بیچکولانه - به ژن و بالایه کی بوو که ته نانه ت له م ته مه نه شدا هیشتا وه ک تیری خه ده نگ راست بوو. «شوخ» له مانای قسه زان و حازروه لام و توپ و ته شه ریژ و شوخ و شه نگ، ئەو ئاوه لئاوانه ی ژنی خان بووی. تاقه قسه یه کی حازرانی مه جلیس و مه کۆیه کی له بهر پیکه نین ده تراند. ئەلبه ت لیحالیبوون له م وتانه ی بو من نه ده کرا. به لام یه کی له شوخ و شهنگی یه کانیم له یاده، نیوهیم به چاؤ بینی و نیوه که ی دیکه شی ئەو کاته ی دایکم بو دیترانی ده گیرایه وه بیستم:

ژنی خان و دایکم ئیمه ی منالانی مالئیان بردبوو بو شه قام هه تا شتیکیمان بۆبکرن، کهوشیک، لیباسیک، گۆره وییه ک، شتیک. یه ک دوو کۆلان له و لای مالمانه وه له و دوو پیاوه ی له سهر سه کۆی بهر ده رگای مالیکدا دانیشتبوون، یه کیان ترپکی بهر له کردبوو و و تبووی: «له گه ل خۆتاندا بیهن با ته نها نه بن». هه تا ئیره ی باسه که ئیمه ی منالان - که هۆش و گۆشمان لای یه کدی و لای کایه بوو - ئاگه داری نه بوو بووین. به لام کاژیریک دواتر، له گه رانه وه دا، له نا کاو رووداویکی سه یرمان چاؤ پیکه وت: له و کاته دا له شانی ئەو ده رگایه وه ده رپۆیشتین که دوو پیاو له سهر سه کۆکانی بهرده م ماله که دا دانیشتبوون، ژنی خان کت و پر رۆیی و له سهر ئەژنۆی یه کی له و دوو پیاوه دانیشت، دوو تری له پاش یه کی که ند

و وتی: «سپاس بۆ ئەوەی ئاغەزادە ی خۆت لە گەلماندا نارد تا کوو تەنیا نەبین. ئەمەش قازانجی کارە کەت، یەکیان بۆ سەر ئەم لای گووپت و ئەوی دیکەشیان بۆ سەر ئەو گووپە ی دیکەت». وە لەحاسل، خووخدە ی ژنی خان ئاوا بوو. حازر جواب و شوخ و لە هەموو بار و دۆخی کدا زۆر بویر. سەرە تا کانی شەوانە لە تەلاری ژوورووی سەر حەساریدا کۆ بوونە و دەبوو. ژنی خانیش چەندان کەرەت سویندی خواردبوو ئەو کاتە ی دەمری، مەیتە مردوووە کە ی زیاتر لە ئیستای زیندوو بوونی، حازران وە پیکەنین خات . . . تا کوو وای لیهات زستانیک هات و ژنی خان مرد. دە ماودە می نەورۆز بوو و هیشتا کورسی یان لا نە بردبوو. ژنی خان نەخۆش بوو و لە ژوورە چکۆلانی کە ی خۆیدا - لە سووچیکی حەساریدا - خەوتبوو. بە یانیک، چووبوونە پرسیار کردنی حال و بالی. تە ماشایان کردبوو هەروا بە دانیشتنە وە، لە ژیر کورسییە کە دا خوا عەفووی کردوو! شیوەن لە مالیۆە بەرز بۆ وە. هەموو خزم و کەسیان ئاگە دار کرد هە تا کوو بین و بزانی ژنی خان مردوووە. هاتن. بە گریان و قورپیان وە لە سەر و سنگی خۆیان دەدا. ماشینی «مەیت بەر»یش هات. ماشینیکی رەش و ترسینەر کە گومە زیکی ئاسینی رەنگ ئالتوونیش لە سەربانی ژوورە کە ی بوو.

تابووتە کە یان لە ماشینە کە داگرت، هینایان و لە بەردەم ژووری ژنی خان دایاننا. رۆیین و سەرولاقی مەیتە کە یان گرت و هینایانە دەری و نایانە نیو تابووتە کە وە. ئیستاش مەیت بووبوووە داری ئیشک. لە نیو قەد بەرەو ژووری رادە کیشن، هەر دوو لنگی دەچیتە حەوا، لنگە کانی رادە کیشن، هەل دەستی و لە نیو تابووتدا دادەنیشی: ئەزقەزا نازانم بۆچی یە کئی لە چاوە کانی کرابوووە و یەکیان نیووە قووچاو بوو. دەتوت لە بەر ئەوە ی

گولمه زیکی ئاواى بهرئ خستوو و کلاویکی ئاواى کردۆته سهر مردوو کیشه کان. نه شئه و سه رمهسته بۆیه له هه مان بیچم و قه لافه تی هه میشه یی خۆی دایه: ئه و بیچم و قه لافه ته ی جیهانیکی وه پیکه نین داویشته، به لام روخساری خۆی شوینه واری که مترین پیکه نینی تیدا نه بوو و ته نانه تاقه هیلک له و هه موو هیل و پیلله ی روخساری نه ده جوولانه وه و هه ر قناتیان ده کرد چاودا گرتنیکی به نه هینی بکه ن له و که سه ی زیاتریان خۆش ده ویست.

گریان راسته وخۆ بوونه پیکه نین و قاقا و له و کاته شدا دواین په رده ی ئەم شانۆیه ش قوت بۆوه: بۆ ئه وه ی مردوو به ته وا وه تی له تابووتدا راکشی، مردوو به ره کان به ناچاری پشتی ته رمه که یان شکاند. له گه ل ته قه ی شکانی پشتی، دیسانه که پیکه نین راسته وخۆ بۆوه گریان. ئیدی خه ریک بوون تابووته که هه لگرن و برۆن، که سیک هه رای کرد: «راوهستن! راوهستن! ئه کبه ر چوو په رده به رماله که بینئ، به بی به رمال چۆن ده بی؟ ئه ی جیرانه کان چی ده لئین؟!» تابووت هه میسان نرایه وه سهر عه رزی تا کوو په رده به رمال بگاتی. ئه کبه ریش که پشوو ی سوار ببوو گه یشتی و به رماله که ی گه یاندی. به لام له گه لکوو به رماله که یان کرده وه و به سه ر تابووته که یداندا کیشا و ویستیان هه لیبینن، ژنی خان به شینه یی راست بۆوه و دانیشته. به شیک له به رماله که له سه روجاوی داخزا خواری و ئای له و سه یره! ئه و چاوه ی وا نیوه ی کرابۆوه ورده ورده کرایه وه. راست له و کاته دا که مردوو به ره کان له تووره ییدا ده میان کرد بۆوه: ئه سه غفوره للایان ده وت. ژنی خان به پیی خووخده ی خۆی - به لکه م بۆ ئاخه که ره ت، رق و تووره بوونی مردوو به ره کانی به شمشالی ترپکی زۆر درپژ و پر

ناز و نووز وەلام داو. چۆنیش؟ وەها که نه ک هەر گریان بوو پیکه نین، پیکه نینیش بوو تالانەو و به سەر تهختی عەرزى حەساریدا. کاتیک که له ئاکامدا مردوو به ره کان هەر وەها بی ئیختیار له پیکه نین، تابوو ته که یان دەبرد، یه کى له ژنانى ماله وەم بینى که (ده لى ئه م دوینى یه بوو!!) به و چاوانه وە که له بهر زور پیکه نین پر له ئاو بوو بوو پیکه نینه که ی حەشار دا، په رده ی نیوان قامکه که له و قامکی ئامازهى له م سەر وە بوئه و سەر به گاز ده گرت، تف و ئاوی داویشته عەرزى و ده یوت: «لا اله الا الله، خوايه بۆمانى به تاوان نه نووسى!!» به لام هه میسان حیلکه یه کى لیهه ستا، ئه م که ره ته توند و تیژتر و زیاتر ئیخسیری لار و له نجه ی پیکه نین بوو. چ ده سکه و تیک له یه کهم روو به پروو بوو نه وەم له گه ل مه رگدا!

به لام مردنى نادر (که دوو سى روژیک بهر له مردنه که ی له بو زیندوو مانه وە که ی به جاریک هیوا بر او و ناهومید بیوین) دیمه نیکی تازه ی پیکه نینا که بو من زور بی چاوه پروانى بوو. روژی بهر له مردنه که ی، کاتیک له گه ل دایکما (که ئالوزاو و ناهومید، بو دواین که ره ت نادری بردبوو نه خوشخانه ی ئامریکایی هه تا دوکتور جوابی بکه ن) ده گه راینه وە بو مالى، نادر له فهیتووندا به سەر چارشپوه ره شه که ی دایکما رشاو. دایکم چاوه کانی پر له فرمیسک بوون و وەها به دست ئەو ژان و ره نجه وە که دلی ده گووشی که و ته گریان که بوو هوی سه رسوو پرمانی من.

بوچی ئاوها ده گری؟! له راستیدا نه مده زانی. به لکه م خوشحال و چاوه پروان بووم که دیسانه کهش وه کوو روژی مردنى ژنى خان چینیکی باش و پر به دل پیکه نین. به لکه م له نیو دلما خودا خودام بوو تا کوو نادر

زووتر، تهنانهت ههر ئه لجانه که له فهیتونه که دا بمری هه تا وپرای مردنی
ئهو، دایکم دیسانه که وه کوو ئه و روژه پیکه نی و ئه م گشته خه م و خورپه
و په ژاره یه که وا به رهنگه په ریو و لیوه له رزو که کانیه وه شه پۆلان ده ده ن،
له یاد به ریته وه.

نادر مرد، ههر ئه و شه وه، له کاتیکدا که من له غورابی خه ودا بووم.
به ئام به یانی، ئه و کاته ی به زه نا و هه را و هه لالا له خه و راپه ریم و خوم
که یانده حه ساره چکوله ی بیروونی، ئه و شته ی بینیم به پیچه وانیه ی
ده سته که وتی بوو وا له مه و بهر له مردن بووم. ههر ئه وه ش بوو که سه رم
سوورما.

فروغ وتی: ”بگه ریوه ... برۆوه ژووری“. وتم: ”بو کوی؟“. وتی: ”بو
ژیڕ گل!“ وتم: خوت بچیه ژیر گل، بوچی مه گم نادر چۆته ژیر گل؟!“
چه شنیک سه ری به نیشانه ی سه لماندن راوه شانده که ده توت له ریزه ی
گه وره کاندایه و زۆر شتان ده زانی که من ده بی جاری، جاری بۆزانی ئه و
شخانه ئاوه ز و ئه زمون کو که مه وه. ئه و شه وه ش سیزده به ده ری
خاکه لیوه ی سالی هه زار و سیسه د و حه قده، له نیو دالانی ماله که مانا له
بیرجه ند، کاتی دایکم به ده م ولیوی خپچ و خوار و گریان و شیوه نه وه خوی
بو ئه م لا و ئه ولا راده ژاند به فیکرمدا هات: ئه و روژه فروغ هه قی بوو!!

له سالانی رابردوودا

ئو پوول و پارهیهی که باو کم بۆمانی ناردبوو، زۆر به ئینسافهوه له نیوان ئه و کهسانه دا که قهرزیان له سه زمان بوو دابه شکرا، چونکه ته وای پووله که نه وه د تمه ن زیاتر نه بوو. ده توانین بلیین له سالی ۱۳۱۷ی هه تاویدا نه وه د تمه ن خه زینه یه ک بوو، به لام نه وه ک له کاتیکدا که قهرز و قوله تا گه رووی ئینسان هاتبته سه ری. که چی قهرز تا قورقوراچکه مان وه ژوور کشابوو. کورتی بپرمه وه، پاره که مان له نیوان خاوه ن قهرزه کان دابه شکرد. باوه گه وره م و دایکم له سه ره هر به شیک که ساخ ده بوونه وه، دایکم پاره که ی ده ژمارد و ده یدایه ده ست سوغرای قهره واشمان و پیده وت: ”هه ک بۆت بمرم دایه گیان! مانووبووی؟ به لام قه یناکه، پاره ی ئه م جه عفه رئاغایه ش به ره و بیده ری، له ده وری سه رت گه ریم! پیی بلی خودی «جه ناب سه رگورد» یش ماوه یه کی دیکه ده گه ریته وه.“

باو کی سیاچاره م ئه وه نده له پله ی سه رگوردیدا ما بووه، جه ناب سه رگورد، ئیدی ببووه ناوی. به تایه ت دایکم وای پیخو شبوو هه میسه به پله ی سوپایی قاوی لییکا. له م کاره شیدا تواناییه کی سه یری بوو: چه ند سالی له مه و به ر، باو کمی به «سولتان» قاو کردبوو، به لام له گه لکوو کلاوچه رخانیک به سه را هات و باو کم پله ی «یاوه ر» ی وه رگرت، له کات وساتا سولتان بوو به یاوه ر. ئه و کاته یش که ئه مر کرا له جیاتی یاوه ر ده بی بلین «سه رگورد»، دایکم چه ند کاژیریک نیوچه وانی تیکننا و ده یوت:

”پفففف . . . قسهی قوړا! سهر گرد! ئاخه ئه مهش بوو به ناو؟! پفففف . . .“

به لام گومان زوړی نه خایاند و دایکم هر لهو روژه وه به هه مان له خوبایی بوون و خوبادانه وه پپی وت سهر گورد. ده توت سهر گوردیش قاو کردنیکی ئه ویندارانه یه، وه کوو: «په لهنکه شهیتانی گچکه» یان «سهر داری خه ونه زیوینه کانی من». کورتی بېر مه وه، سوغرای بی ئه نوا (کیژیک ته من به قهرا ته منی ئیمه، که به دريژایی چند سالیک وه کوو یه کی له منالانی ماله وهی لیهاتبوو و له بهر قه لافه تی زه لام و مه مکه زوړ هه لمساوه کانی، ها کا له مال وه دهرده کهوت زار و دهم ولتوی به قال و چه قال و قه ساو و نانه وا ئاوی تیده زا) ئه وهنده روپی و هاته وه و روپی و گه راوه و هه میسان یانزه تمه ن و پانزه تمه ن و هه شت تمه ن و سی تمه نه به شه قهرزی بو ئه م و ئه و برد، له قاچ و قول کهوت و له وانه بوو رووی لیهه لمالی و وه جواب بی که ئیدی ئیشی قهرز دانه وه کوتایی هات. له ته و او ی پاره که هه ژده تمه ن مابوو که دایکم به زوړی ئه و پینج تمه نه ی وا دواین فلسه کانی پاره ی بابه گوره م بوو و له مه و بهر به قهرز لپی و هر گرتبوو، پپی دایه وه و سیانزه تمه نی پاشماوه ی پووله که شی جاری له بو مه سرف و موخارجی پیوستی ماله وه لای خو ی راگرت، تا کوو بزاین خوا چی ده وی و چی ده کات!

له وان روژاندا، تازه ببومه پولی هه وته م، به لام باوه کوو تا ئه و روژه منالیکی دهرس خوین و به هوش و گوش و سهر کهوتوو بووم، له نا کاودا

شتیک له منا ژيروژوور ببوو! رووداوه که ده گه پرتتهوه بو سی سال له مهو بهر که له ژيانی قهره ج ئاسای بنه مالهدا، ريگه مان که وته شاری «مه شههد». ئه و کات من سالی چواری سه ره تاییم ده خویند و له قوتا بخانه یه کدا بووم به ناوی «ئیبني یه مین». له جیرانه تی ماله ئیمهدا بنه مالیه کی «ئهرمه ن» بوون که دوو کیژی عازهبیان بوو و ههر دوو کیان سه رقالی فیروونی پیانو بوون. بری ئاوازی موسیقاریان ده ژه نی که چه شنی وینه ی سهر به رد له زهین و هوشی ناسازی منا مایه وه و سالانی دواتر پیمزانی ئه مانه ئوتووده کانی «شوپهن» بوون.

هه ستيکی عاجباتی و سه یروسه مه ره که له م مه شق و ده ور کردنه وه یه و به تایبه ت له دهنگی پیانو که وه له منا پیکهات، منی به جاریک و ته واوه ن کرده هه وایی و شیت و شهیدای موسیقا. (سالانیک دواتر، روژیک ئهم قسانه م بو «نیما» گپرایه وه، ئه ویش له ولامی قسه کانی منا وتی پیانو دهنگی دایکانه ی ته واوی جیهان ده نوینئ). له بهر ئه وه ی که زیاتر گوئ بیستی دهنگی پیانو که بم، له و کاو لاشه ی پشت ماله که مانه وه که عه ماری سووته مه نی هاوسی نانه واکه مان بوو، ريگایه کم بو سه ربانی ماله پیانو ژه نه کان دوزیه وه و له وه به دوا کارم بو په یا بوو! به دزه دزه ده خزامه سه ربان و له پشت کولاو که ی ماله که یاندا راده کشام و چه نده ها سه عات پیملی دارژانی ریژنه ی ئه و موسیقایه ده بووم که شتيکی ته واوه ن نامو و نه ناسیاو بوو. جاریکیان ههر له وئ له خه وا مابوومه وه، ته واوی جیهان به پی وشوینمه وه گه رابوون. ئه و کوتان و تیهه لدانه ی له سهر ئهم کاره

خواردم، راست وه کوو برک و ژانی شههید بوون ره سهن بوو و موسیقای له گیانی منا نایه سهر کورسی و پله و پایه یه کی به رزتر. نهو شته ی که له پیناویدا ده توانی و «ده بی» ئیش و ژان بتگری و ره نجی بو بکیشی، هه تا گه یشتن بهو شته توانای مه سیحایی خوی باشر ده کار کات. نهو ماشووق و نهوینه ی که ده بی له ودا بمری.

موسیقا ته واوی بوون و نه بوونمی داده گرت و و چونکا نه مده زانی موسیقا چیه، حالت و دؤخیکی له دهروونما پیکدینا چه شنی یه کهم ههسته نه ناسراوه کانی بالغ بوون: تیکه لاویک له تام و چیژ و ئیش و ژان، مردن و له دایکبوون و خوا ده زانی چی دیکه ش!

به م چه شنه بوو که ئیدی نه مده توانی دهروهستی دهرس و مه شقه کانم بییم. به لام دایکمان ببوو ده ربه دهری دهرس و مه شقی ئیمه: میرده که ی وه لا نابوو، بابم له قوولایی و ناخی لمستان و ههرده شو ره کاته کاند، شاربه دهری شه رافه تی خوی بوو - دایکم له شاره کان و شاروچکه نیزیکه کانی شوینی ئیشی باو کمدای ئیمه ی دهنارده بهر خویندن و به م پییه له کاری دهرس و مه شقی ئیمه دا توندی و گوشاری له راده به دهر کردبوو و چرکه و خوله کییک ده سبه ردار نه بوو، هه ق بهو بوو: شتیکی کردبوو جیگری ته واوی به خته وه ریه کانی خوی، ده یجا مافی خوی بوو به وردی بزانی له جیاتی به خته وه ری چی وه ده ست ده که وی. ده سا له بارودوخیکی ئاوادا، منی بی قه در و قیمه ت، تام و چیژی موسیقام کردبوو جیگری ره حم و ئهرک و لوژیک، کردبوومه جیگری گشت هوکاره کانی ژیانی دایکم.

وه کوو سه گ لیدان و تیپه لدانم ده خوارد، به لام نه مده توانی سه رقالی خویندن و نووسین و دهرس و مه شق بم و پاکنووسی ماتماتیک و دیکته بکه م. دووپات و چند پات کردنه وهی ناو زهینم له و شته ی که له سه رباندا ده مبیست، چیدی دهرفته و مؤله تیکی بو بیستن و گوی رایه ل بوون بو فه رمایشته کانی ماموستا و ناموژگاری مودیر و هه ره شه و گوره شه ی مه لا نه ده هیشته وه.

ئه م ئه وینه شیتانه یه ی موسیقا تا چند سالیک له مه و بهر هه روا له مندا مابوو. چما ئه و ژیا نه قه ره ج ئاسا مال به کو له مان نه بایه و ئامان و ماسان و ئاراو قارایه ک هه بایه و بیست و له پاش ئه وه ی به خه یالی خو م سه ربه خو ییه کم وه چنگ که وت، ئه و شیواوی و ليقه و مانه سامنا که ی دوا یه م به سه ر نه هاتبا، (کاره ساتی ژن هینان)، چما دوور بوون له ناوه ندی شارنشینى سه رده می منالی لیم گه رابا بزانه شتیک به ناوی موسیقا هه یه که ده کری فیتری بی، که «ته نانه ت ئه مه شم نه ده ناسی و نه ده زانی» و چما له پاش هه موی ئه م چمایانه توانای پاره و سامانی بنه ماله یه ک که له زه لکاوی هه ژاری و نه داریدا چنگه پلماسکه یان بوو و تاک و ته را هه ر به «ته له سم» ی «جه ناب سه گورد، جه ناب سه رگورد» له دارمان و نقووم بوونی کارای خو یان به رگریان ده کرد، ئیزن و دهرفته یان بدایه و دهرسی موسیقا مۆسیقام خویندبایه، گومانی تیدا نیه وه شوین موسیقا ده که وتم. موسیقا ببوو هه وین و خو زیای من به بی ئه وه ی لانی که م بزانه که ده توانی ئه وین و خو زیای مرو ف بی. ده یجا ئه وین و خو زیاشم نه بوو، موسیقانا هومیدی ره های من بوو: نا هومیدی ئه و کیره ی که ده بایه به کو ر له دایک بایه که چی به کچ ده رچوو بوو!

به بیگومان ته مرۆش، شیعر له مندا گریه سهر کوت کراوی موسیقایه. ههروه کوو سالانیکی زۆر له سهر ته م برۆایه بووم و «به شقه م هه بم» که وینه و ره سمه سه مائاسا کانی فه رش و قالی، گریه سه ما و موسیقایه که ئایینی ئیسلام له حاندی ته وانه تابلۆ و نیشانهی «هام و شو یاساغ» ی داناوه. سالی دواتر که ژیا نی چه توونی شاری مه شهه د هه مدیس ئیمه ی گه رانده وه بو «به لوو چستان» باریک خۆزیا و نه توانین و ناهومیدیم له سهر دل بوو. ناهومیدی له «تیکه ل بوونی موسیقا و من». له پاش ته مه ئیدی هه رگیز وه سهر نه که وتم، ئیدی بپرابر نه بوومه منالیکه ی درس خوین، راستیه که ی بلیم: سوو تام!

به شه له شه ل به نمره یه کی هه ره که مه وه که ده کری که سیک بیگری له م پۆله وه ده چوومه ته و پۆل، به بی ته وه ی هیچ شتیک فی ر بم. له به ر ته وه ی ده مزانی که ده بی خۆزیا و خولیای موسیقا له که ل خۆمدا به رم بو دۆزه خ، ئیدی ده ست و دل م بو هیچ کاریک نه ده چوو: ته وا که ئیستا نه متوانیوه پیا نۆم هه بی و ناشتوانم ته و که سه بم که دل م هاواری بو ده کا، ده یجا لیگه ری، هه رچی ده بی با بی!

جیهان و سبه ی و داها توو بو من ته وا و نه بو، هه ر هه بوونیا ن نه بوو. پۆلی پینجه م له زاهیدان و پرای بی دلیه کی نه خۆشانه ته وا و کرد. ته وا ویشی له خه ودا. نیوه سالیک له شاری «ته به س» و نیوه سالیکمان له شاری «مه شهه د» له سهر لیشیوا ویدا گوزه راند و له ئاکامدا، له کوتایی سالداهه میسان گه راینه وه «زاهیدان» و پۆلی شه شم به نمره ی ده «۱۰» وه تیپه راند.

قوتابخانه له بۆم به ند و زیندان بوو. له م یه کساله ی دوایدا، رووداوێک قه وما که زامی موسیقا که می که م و زۆر سارپژ کرد تا کوو جی وشوین بو

زامیکی تازه بکریته وه. بابه گوره م - له لانی دایکه وه - (بابی دایکم) میرزا شریف خانی عیراقی کابرایه کی خوینده واری کتیب خوین بوو. بیت و هه له م نه کردیی سهرۆکی «ئیرانی» شیلات^۱ بوو و زمانی رووسی زۆر چاک دهزانی. کابرا له بهر خاتری دایکم - که کچی بوو - دهستی له ئیشی گرینگی خوی هه لگرت و هاته لای ئیمه تا کوو سهرپهرشتی کیژه دهر به دهره کهی و مناله کانی بکات. کابرایه کی به ته و او مهنا رازاوه و پهروه دهی سیسته می خانزاده کانی رووسیای کۆن، که له شوین و بارودۆخی رامیاری دهورهی «تیزار» - شای رووس دا پهروه ده بیوو. کتیبه کانی به ره گ و ریشهی گیانیه وه به سترابوونه وه. چهنده ها یه خدانی کتیب هه بوو و منیش دهستم کرد به خوینده نهی کتیبه کانی.

راست دوانزه سالان بووم و باش له یادمه یه کهم شتی که خویندمه وه کورته چیرۆکیک بوو به ناوی «چاوهش»، نووسه ره کهی «هانری بۆردۆ» و وه رگپه کهی له فه ره نسیه وه بۆ فارسی «پهرویز ناتل خانله ری» بوو و له بلاقۆکیکی گچکهی به ناوی «ئهفسانه» دا چاپ بیوو. ئه م بلاقۆ که هه میسه بۆ بابه گوره م دههاتو ئه م کورته چیرۆکه سی چوار لاپه ره ییه که هه ر له بهر کورت بوونه کهی بۆ خویندنه وه هه لبژێردرابوو، ئاگری متالی له منا داگرساند و بووه جیگری ئه و خه م و خورپه و ناهومیدیانیهی به هۆی موسیقاوه ئیخسیری بیووم. هه قالی ئه و سهرده م، مه ممه د مالکی بوو «که له وه پاش بربابره نه مدیته وه، به لام له وه به ئاگام که له مرپۆدا له سهرۆکه مله وره کانی دایره ی شه مه نده فه ره» گیرۆده ییه کی شیتانه مان سه باره ت به

¹ - دایره ی کاروباری راوه ماسی

یه کدی بوو و شهو و روژمان پیکهوه راده بووارد. چیرۆکی چاوهش
ئاگریکی وههای هاویشته ناو بارووتی گیانمهوه که شهو چیرۆکهه «به
خه یالی خۆم» کرده شانۆیه ک و شانۆنامه یه کم بو نووسی. هه ر به دهست
بریکمان بیتاقه «بلیت» نووسی و نرخه که شی بووه «هیممه تی خۆتان»،
چونکه ده مانزانی که س فلسیکمان ناداتی. له یادام دایه ته نیا که سیک که
پوولی دا، ئوستواریکی سوپایی بوو که له ژیر دهستی باو کمدای کاری
ده کرد، به لام ملک و ماشیکی زۆری له شاری «بیرجه ند» دا هه بوو، به
تایهت باغاتی زه عفهرانه که ی که له ناوچه ی «خوسووف» دا به ناوبانگ بوو.
ئه م پیاوه به دهست و دلبازی و سه خاوه ته وه له قهبال بیتاقه که مان دا پینج
تمه نی داینی که له وه یامدا سامانیکی شایانه بوو و چونکه نه مانده زانی
چی لیکه یین، بو ماوه یه کی زۆر لامان مابوو تا ونمان کرد. ده ی به م
چه شنه بوو که له ناکاودا ئه وینی گه وه ری موتالا کردن بووه جیگری
ئه وینی هیوا بردراوی مؤسیقا. ئه م ئه وینه ش شهو کاته ی له یه که م سالی دوا
ناوه ندیدا له گه ل کتیبی موتالی «لیکتوور» دا به ره و روو بووم گه یشته
ئاستی شیتایه تی. ده توت دهستم گه یاندبووه سه رچاوه ی جادووی هه موو
ئه وینه کان.

چیرۆکی «چاوهش» به زه یندا تیپه ر ده بوو و لیکتووری پر نه هینی له
به ر چاوم قوت ده بووه و به خۆم دهوت: «به بی گومان زۆر شت له م
کتیبه دا هه یه که «چاوهش» له ئاستیدا چه شنی دلۆپ له هه مبه ری زه ریادایه».
به لام له قوتابخانه دا، ئه وه یان دیر به دیر و و شه به وشه به ده رس پیده وتین.
ئاخه کوانی وزه؟ کوا تابشت و ئارا و قارا؟

دهمه ویست تهواوی به جاریک هه لئووشم. به لام چۆن؟ به یارمه تی «دیکشنه»^۱. دۆزینه وهی ئەم خاله که کتیبیک به ناوی دیکشنه پ هه یه و کیلی ئەم نه هینییه یه، دۆزینه وهی «ئاوی حه یات» بوو.

ئهمه راست بوو. به لام ئەو پووله ی که بکری کتیبیکی ئاوا گرانبایی پی بکردی، کوانی و له کوپیه؟ چ روژانیک که له پشت جامی کتیب فروشی راده وه ستام و ئەو ته نها دیکشنه ره فره نسی به فارسیه م سه یر ده کرد، دلی ده رفاندم و له جیهانی خه یالاتدا لاپه ره کانیم هه لده داوه و . .

چهند چه لان مه زنده که یم له کتیب فروش پرسیار کردبوو: بیست و چوار قران! (کوانی ئەم گشته پووله؟ ئەمه گه نجی قاروونی دهوی) هه ر لهو روژانه شدا بنه ماله دیسان کوچی کرد بو مه شههد، دیسان به بی باو کم. ئەو لهو کاته دا له قشوونه کانی سنووری ئیران و ئەفغانیادا بو مه ئموورایه تی نارد رابوو، ههروه ها له گه ل خوژیای دیکشنه ردا ده سووتام که داخه که ی چه شنی داخی مؤسیقا مزرو سووتینه ر بوو. یه که م مانگه کانی شاری مه شههد به خه می دیکشنه پ و خه می ده سته نگی بنه ماله وه تیپه ری، هه تا له ناکاودا - ئەو نه وه د تمه نه پووله ی باسم کرد گه یشته ده ستمان. بری له قه رزه کان درانه وه و سوغرا چهند جاریک روپی و گه راوه و له ئاکامدا هه ژده تمه ن ماوه که له نیوان قه رزه که ی باوه گه وره م و موخاریجه پیوستیه کانی بنه ماله دا دابه شکرا. بابه گه وره، ئەسکیناسه پینج تمه نیه که ی خو ی نایه نیوان کیفه باخه لیه که ی و کیفه که ی هاو یشته گیرفانی کوته که یه وه. جا ئەمجار به جوانی و زه ریفی هه ر وه کوو عاده تی

¹ - فره هه نگنامه - وشه نامه

هه میسه یی خوی بوو، به شانه ئاسینه گچکه کهی سه رقالی شانه کردنی سمیله ئەستووره کانی بوو. من له پشت شووشه کهوه ته ماشایه کی کۆته کهی بابه گهوره کرد - به رهخت ئاویره کهوه هه لواسر ابوو. هه لله رزینیکی پر له نه فرهت دایگرتم: ئاخ! بیت و دهست دریژ کهم، دیکشنه ره کهم وه چنگ ده کهوی! سالانیک دواتر نامیلکه یه کی گرینگم خوینده وه سه بارهت به تیور و پراکتیک. به لام ئەو رۆژه کاتیک کرده له دایکبوو، زانست هیشتا له قوناخی ده له مه ییدا بوو. له راستیدا ئەو برپاره ی هیشتا نه گیر ابوو، وه ها خیرا بووه کرده، که ئەو کاته ی ئەسکیناسه کهی بابه گهوره مم ده نایه گیر فانه وه، وا بزانه نه ک هه ر بوئه وه ی بیمه خاوه نی، برپارم نه دابوو، به لکوو هیشتا سه رقالی ئەوه بووم چۆنی بدزم؟ چۆنیه تی دژ کرده ی بنه ماله کهم له م کاره بی پیشینه یه دا هه لده سه نگاند و شهرم وشووره یی ئەم کاره هیشتا فکرم له وه ده کرده وه بلایی ئەم کاره وه ک ده لئین «دزی کردن» بی، بیتوو وایی، ئەم حوکه که ده لی: «هیلکان دز ده بیته هوشتر دز» بلایی له گه لیدا یه ک بی؟ ته نانهت وای بو ده چم له ئاخریدا هه ر به م هۆکاره وه توانیم خۆم ره زا بکه م و داگیر کردنی پوولی بابه گهوره سه لمینم، که به سه ر سوورمانه وه بینیم کار له کار ترازاوه! به بی گومان ئەمانه ئەفسانه سازی نین، ساخته و پاخته کردنی رووداوه یه کی گچکه نین: له یادمدایه باوه کوو له مه و بهر بینبووم ئەو پوولله ی بابه گهوره ده یهاویته کیفی باخه لی کۆته که یه وه، ئەسکیناسیکی پینج تمه نییه، ئەو کاته ی که وا بینیم و له بو مه بهستی داگیر کردن دهستم لیکه وت، تازه ئەو کاته لیم روون بووه که من ته نها نیوه ی ئەو پوولله م ده وی. ده یجا له حاندی ئەو نیوه یه دا که پیوستیم پی نه بوو، زور په روش بووم و ههستی

شهرمه زاری و بی ئه نواییم کرد. زور به وردی هه ر ئه و بیست و شهش قرانه م به دزی ده زانی که هه وجیم پپی نه بوو!
ده یجا پوول به ساناییه کی بی باوه رانه وه هاته گیرفانه وه، چما باسی شهرمه زاری و گومان و نه فرهت نه کهین، به گویره ی ئاو خواردنه وه، وه ها بی سه ره تا و سانا و کت و پر، که به راستی وه چنگ که وتنی دیکشنه ره که، که ئه و گشته خوزیا و حه سه ره ته م بو خواردبوو، باوه ر نه ده کرا.

کتیب فرۆشی «زه وار» له قاتی خواره وه ی بینای چوار نه هومی به ناوبانگی مه شهه د بوو. به پۆز و ئیفاده ی ملیارد پریکه وه که سه رقالی کرینی رۆلز رۆسی هه ره گرانی جیهان بی، دیکشنه ره که م کرپی. له شانی باخی گشتی نه ته وه ییدا کافیه کی گچکه ی لیبوو که لیموناد و پالووده و به سته نی ده فرۆشت. کاژیریک له وی دانیشتم و یه ک له دوای یه ک سی پالووده م خوارد. ئاخه ده بایه سه ری پاشماوه ی ئه و پوولم به گوئدا کردبایه، ده بایه شوینه واری تاوانه که بشورمه وه. به لام هیشتا دژواری گشتی و سه ره کی کاره که م بو وه ده رنه که وتبوو: سی پالووده، به هه موویه وه ده یکرده سی عه باسی. ئه مه که ی ده گاته بیست و شهش قران! له گه ل خواردنی هه ر پالووده یه ک و جاریکم کتیه که هه لداوه، یه که م که رهت سه یری وینه کانم کرد، له دواین که ره تدا که وتمه هه ولی ئه وه ی بزانه م به زبانی فه ره نسی به به سته نی ده لین چی؟ سه یره! ئاخه چونی بدۆزمه وه «ئه لبهت دیکشنه ره که فه ره نسی به فارسی بوو!» له بهر ئه وه ی نه ریت و یاسای ئالفابیتای وشه نامه م نه ده زانی هه ر وه کوو که ریکی له قوردا بچه قی، دامابووم. ئاخه چون ده کری بو دۆزینه وه ی واتای هه ر وشه یه ک ده وریک

کتیبه که هه لده مه وه: - بابه گه وره ی هه ژارم شهوی دواتر نه هینییه که ی بو کردمه وه و چۆنیه تی که لک و هر گرتن له فرههنگ و وشه نامه ی فیر کردم - پاشماوه ی پووله که م بهم خۆپایی و خیرایانه ته و او نه ده بوو. له و برپارانه ی که بۆم گرت چی لی بکه م، یه کیان ئەمه بوو: له شوینیک له ژیر گل و خۆلدا حه شاری ده م، به لام که لله ی زه لام هیشتنا هر له ژیر لیفه دا بوو، ته نها ئەو کاته ی که گه ی شتمه نیژیک مالی خۆمان ئەمه م بو دهر که وت: یانی به م دیکشنه ره وه برۆمه ژووره وه؟ ئەدی پرسیارم لینا که ن ئەمه ت له کوی بوو؟ بوومه سه هۆل! چهند که ره ت به ده وری گه ره کی «سه راو» دا گه رام و فیکرم کرده وه، عه قلم سه رهنده ری نه کرد. دلّه کوته ی ئەوه م بوو که به دیکشنه ره وه به کتیبه لیکتوووردا بچمه وه. به لام ته نها ریگای چاره سه ر کردنی ئەم کیشه یه، ریگه ی هه ره ناهومید که ره وه بوو: گه رانه وه بو کتیفرۆشی «زه وار» و تکا کردن له کابرای کتیفرۆش: (بی زه حمه ت ئەم کتیبه م تا سبه نیی به ئەمانه ت بو راگره، تا کوو له م ماوه یه دا فکریکی بو بکه مه وه) ته قریبه ن گه ییومه ته وه ئەو شوینه ی بیست شه قاوی بمینی بو چوار نه هۆمه که، له نا کاودا کیلی ئەم نه هینییه له ئاسمانه وه به ربۆوه بهر پیم . . .

بنه ماله ی دوکتۆر «ن» ته قریبه ن هاوسیمان بوون و کوره که یان - عه بدووللا خان - هاو قوتا بخانه ییم بوو، ئەلبه ت هاو قوتا بخانه یی، نه ک هاو پۆل. ئەم عه بدووللا خانه به راستی عاجباتی و سه یر بوو، ئەو شته ی وا لی نه ده کالاهه ئەمه بوو که قوتابی پۆلی سیی دوا ناوه ندی بیت. زیاتر شیایه ئەوه بوو گاراجدار یان ده لالی سه ودا و مامه له ی ملک و ماش بی. قه لافه تیکی ئەستوور و قه د و گیالیکی کورتیله و زگیکی تیکسمرای

بوو، زور سهیر چوار شانه بوو. چاوه خپله کانی که له پشت چاویلکه کانیدا له قاپ گیرابوو، بووه هوی ئهوهی کاتیک که بو یه کهم کهرپهت له ته مه نمدا رسم و وینهی «ژان پؤل سارتهر» م بینی، بهینیکی زور زهینم کولیهوه: (ئهم کابرایهم له کوی بینیوه؟) له یه کهم چاو پیکهوتندا ههستیکی سهیری له مرؤفدا پیکدینا: ههستیکی به راستی له مه چه توونتر بی که پیاو بتوانی ته مریکی لیدا (له چنگی رزگار بی). هه ر به ک هوکاره وه، قه لافه تی به چه شنی سه ره هوشتریک به سه ر زهینی مرؤفدا ده کهوت و ئه شکه نجهی ده کرد. رهنگه برپوا کردنه کهی بری دژوار بیت و بلیم: من نه هینی ئهم ههسته گه نه ئاساییه م سی سال دواتر بو ده ر کهوت، ئه ویش ته واوه ن به هه لکهوت. راست وه کوو (شازاده بیچکوله) له و کاته دا که ریوی باس و خواسی «مالیوون» ی بو ده کات، یانی ته قریبه ن له پاش مردنی سؤراب، تازه بو ی ده ر کهوت بوو که خاک و گل، مالی و دهسته مویان کردوو ه.

نه هینی عه بدوللاخان ئه مه بوو که ده توت بیچم و قه لافه تی به پیچه وانهی ته مه نی سوورابوو: له جیاتی ئه وهی قه لافه تی وه کوو ته مه نی له منالی را به ره و پیری برپوا، له پیرییه وه به ره و لای منالی ده گه راوه. له وه ده چوو سالان پیر بووبی و ئیستا خه ریکه به ره به ره ده بیته تازه لاویک. زردایکیکی سه رسام هینه ری بوو که دلی دوکتوری دزیبوو. جا له بهر ئه وهی عه بدوللاخان بوونه وه ریکی به راستی به درهزا و خوینتال بوو که مسقالیکی به دوو خه لوار ههنگوینه وه نه ده خورا، له مالیدا وه کوو کتیه کونی دوغای لیها تبوو، - نه ده کرا حه وای دن و نه ده کرا له گه لیدا هه لکه ن - ژووریکی بهر ده رگای حه وشه یان پیدا بوو هه تا هه ر گوویه ک

ده کا، له ویدا بیکا. پوول و مانگانه یه کی باشی له باوکی وهرده گرت، خوارده مه نی و جلوبه رگی دابین کرابوو، ئیدی کهس کاری به کاری نهو نه بوو. ده یجا عه بدوئاخان هموو کاریکی ده کرد. بیج له دهرس خویندن: جگهره ی ده کیشا، ئاره ق و شه رابی ده خوارد، وه کوو سه رقالبوونیککی هونه ری سی تاری ده ژه نی، تهویش چ ژه نینیک؟ موسولمان نه بیستی و کافر نه بیینی! وه لحاسل، عه بدوئاخان بووه کیلی جادووی نه هینی من و پیکه وه گه راینه وه، له کافه ی بهسته نی فرؤشدا دانیشتن، له بالای من داوای لیکدراوی پالووده و بهسته نی و شیرنی و کولووچه یه کی زوری کرد و ههر وه کوو ده یخوارد و ده یخوارده وه گوپی له شاکاره که ی من گرتبوو. پییم وت: حه تمه ن تا ئیستا زانیویانه که سیک پووله که ی بابه گه وره ی له گیرفانی ده رهیناوه. منیش دامامم ئه م دیکشنه ره زه لام و تهستووره چوون بهر مه وه ماله وه کهس پینه زانی و چونی که لک لیوه رگرم که سیک نه بیینی، له بهر ته وه ی

عه بدوئاخان به زاری پره وه وتی: حالیم، ئه ری حالیم. که وچکه که ی دانا، دیکشنه ره که ی هه لگرت، چند په ره ی هه لداوه، سه نگ و سووکی کرد و پرسی: بایی چه نده؟ کهر بووم و وتم: بیست و چوار قران. له سه ر سوورماندا فیتوویه کی لیدا و هه مدیس کتیه که ی له ناو ده ستیدا هه لسه نگاند. ئه لبت ئه م چه له وه کی شتیکی بایه خدار و گرانبایی. وتی: به ته مای له لای منی دانیی؟ ها؟ وایه؟

وتم: نا، نا. ئه و کاته که لکی چیه؟ ئه ئاوا! ده یتوانی ههر له کتیفرؤشیدا

بایه.

وتی: ئەه ده لپی چی؟ وتم: تۆ ئەوه نده زه حمهت بکیشه بیه
ماله که تان، من شهوی سوغرا ده نیرم و هه والت بۆ ده نیرم که ئەم
دیکشنه رهم یه ک دوو شهو به ئەمانه تی بده ری. . . له پاشان کاریک
ده که یین، مه سه له ن ده لیم: عه بدولاخان ئەمه ی به من به خشیوه. وتی: به لی،
فیکریکی باشه. به خاتر جه میه وه به ره و مال بووینه وه. به ته ما نه بووم
سه بارهت به پاشماوه ی پووله که که بهم خۆراییانه مه سره ف نه ده کرا
شتیک به عه بدولاخان بلیم. به لام له نیزیکی ماله وه ترسیکی سه یر چنگی
له گیانم وهردا. له ناکاو هه زار چه شنه فیکر و خه یال له که لله م دا سه ریان
هه لدا: چه نده ها چه شن و گویره رووداوه ی چاوپره وان نه کراو که بۆی
ده چوو بقه ومین و بینه هۆی ئاشکرا بوونی نه هینییه که م، یان ئاکامه که یان
ئه وه بوو که له ئەقل به دووره من ئەم پووله م له باخه لدا بی. به لام که
چاره سه ر کردنی گرفته که م له وه دا بینی که ئەم پووله بده مه
عه بدولاخان، قیزم له خۆم ده هاته وه. ده مزانی دایکم چه نده ی هه وجی به
شایی به شایی ئەم پووله بوو، ده مزانی کاریکی زۆر هه لله م کردوو و شان
و باهۆی من تابشتی راگرتنی ئەم باره قورسه یان نیه، له هه ر لایه کیشه وه
به ری بگرم ده روونم له هه لگرتنی ئەشکه نجه یه کی زیاتر رزگار
کردوو، له راستیدا ده مزانی ریگای گه رانه وه م نیه و له خۆرا په له قاژمه و
له خۆرا خۆم ماندوو ده که م. به جوولانه وه یه کی خیرا، ده ستم له گیرفانم
ده ره ینا و ئەو پووله ی ناو مشتتم که ئاره قه ی کردبوو، به ره و عه بدولاخان
گرت و هه ر ئەوه نده م توانی پیی بلیم: بۆ تۆ.

هه‌لوا بۆ ئه‌وانه‌ی زیندوون

پیشکش به هاورپیان: بیهرووژ ئه‌سراری و ره‌حیم عه‌بدولرّه‌حیم‌زاده

فیلمنامه‌یه‌ک له ژیر کاریگه‌ری دیمه‌نیکی خیرای رۆمانی «پاپه‌تییه‌کان»ی
زاهاریا ئیستانکوډا^۱

پیرسونانه‌کان^۲

حه‌سه‌نی - غولام - سمايله‌که‌چه‌ل - مه‌شه‌دی ئامینه - چوق ئه‌لف^۳
(باریکه‌له) - تاقمی مناله‌دیته‌تی کونه‌پوش - چهند ژنیکی تازییه‌بار

گۆرانییه‌ک له پانتایی فیلمه‌که‌دا:

(«ئای ئای، وای وای، وای له‌هه‌وزه‌که، مریشه‌که‌چوو ئاو بخواته‌وه،
که‌وته‌نیو هه‌وزه‌که، یه‌کی‌چوو ده‌ری بینته‌وه، تیکه‌وت و نقوومی ئاو
بوو، یه‌کی‌چوو بیکاته‌که‌باب، «با» به‌سه‌ر خۆله‌میشه‌که‌یدا تیپه‌ر بوو و...»
(

یه‌ک: شانۆ: سووچیکی مه‌یانی گوندیک

کات: پیش نیوه‌رۆ

که‌سیتییه‌کان: تاقمی منالی هه‌شت سالان تا دوانزه‌سالان سه‌رقالی
«گوێزین»ن.

¹ - نووسه‌ری نیوداری رۆمانیایی. شاملوو بۆ یه‌که‌م جار ئه‌م نووسه‌ره‌ی به‌فارسه‌کان ناساند و
رۆمانی سی‌به‌رگی «پاپه‌تییه‌کان»ی ئه‌وی وه‌رگیرا سه‌ر زبانی فارسی.

² - که‌سیتییه‌کان

³ - منال یان پیاوی زۆر له‌ر و لاواز و باریکه‌له

۱- وینه‌ی زۆر گه‌وه‌ری چه‌ند گوێزیک که له شانی یه‌ کدیدا له سه‌ر زه‌وی ریز کراون.

۲- ده‌ستی قه‌له‌شیوی منالیک گوێزیک له دۆخی مۆر هاویشتندا له سه‌ر عه‌رزی داناوه و به‌ گوشاری قامک و په‌نجه‌ مۆریک ده‌هاوی. کامیرا، به‌ شوین گوێزه‌ که‌دا ده‌روا تا ده‌گاته‌ گوێزه‌ کانی ریزی پیشه‌وه، تا ده‌یانته‌نگیوی و بلاویان ده‌کاته‌وه. له پاشان، کامیرا زۆر خیرا ده‌گه‌رپه‌ته‌وه دواوه و به‌ره‌و ژوور ده‌مانباته‌ دیمه‌نی مه‌یانی گونده‌وه و شوینی یاری مناله‌ کانمان بۆخویا ده‌کات.

فه‌وره‌ن له پاش ئه‌وه‌ی گوێزه‌ مۆر کراوه‌ که له گوێزه‌ کانی ریزی پیشه‌وه که‌وت، زه‌نازه‌نای منالان که‌ هه‌ر کامیان ده‌سپیکردنی سه‌ره‌تای یاری به‌ مافی خویان ده‌زانن، به‌رز ده‌بیته‌وه:

منالان: (تیکه‌ل و پیکه‌ل): من، من، من، نۆره‌ی منه، نۆره‌ی منه

۳- کامیرا هه‌روه‌ها درپژه‌ به‌ بزووتنه‌وه‌ی به‌ره‌و پاشه‌وه‌ ده‌دات. له پلان و کادریکی گه‌وره‌دا، منالان وه‌ده‌رده‌ که‌ون که به‌ سه‌روپۆتراکی ئالۆزاو و شیواو و خۆلایه‌وه‌ زه‌نازه‌نایانه و هه‌ر که‌س تیده‌کۆشی تا خۆی به‌ سه‌ر دیترا‌ندا داسه‌پینی.

گه‌شتی کامیرا هینده‌ ده‌خایه‌نی تا «حه‌سه‌نی» دپته‌ ناو «کادر»ه‌وه و به‌شیک‌ی گه‌وره‌ی شانۆ داده‌گری. راویستانی کامیرا

حه‌سه‌نی له به‌ر ده‌می پلاند، له نومایه‌کی گه‌وره‌دا، سه‌رباقی منالانیش هه‌روه‌ها له پانتاییه‌ که‌دا له هه‌للاو زه‌نادان.

سه‌رنجی حه‌سه‌نی به‌ره‌و یاریه‌ که‌ نیه. به‌لکوو به‌ تاسه‌و مه‌یله‌وه‌ هه‌موو نیگا و سه‌رنجی خۆی برپوه‌ته:

۴- وینهی درشتی شووله بی یه ک که به هالقه یه کی مارپیچی له سه ریوه بو خواری، پیسته که یان لی کردۆته وه.

ویپرای کیشانی کامیرا بو دواوه، «جهمال» کورپی خاوهن شووله که دپته ناو کادره وه. ئەو له دۆخیکدا له سه رزهوی دانیشتووه، هۆش و سه رنجی به ره و مناله کانه، به بی ئەوهی ئاگاداری ئیشی خوئی بیت، سه ریکی شووله که به ردهوام به عه رزیدا ده کوتی و دهم به پیکه نین سه یری منالان ده کات.

له گه ل راویستانی کامیرا، جهمال دهم به پیکه نین به ره و سه سه نی ئاور دهادته وه، هه تا شتیکی پی بلی، زاریشی ده کاته وه، به لام بوئی دهرده که وی:

۵- سه سه نی له شووله که ی ئەو خورد بوته وه و زۆر موشته ری و کرپار ئاسا لیده پروانی.

۶- زه رده خه نه ی جهمال بزر ده بی و چهند هیلیکی هیما و نیشانه ی به دفه ری و به دئه ندیشی له روخساریدا وه دهرده که وی:

هه ر وه کوو له ژیر چاورا ئاگاداری دژ کرده ی سه سه نی یه. شووله که ی به رز ده کاته و فووی لیده کا، به به شی له قۆلی دراوی کراسه که ی خاک و خوئی شووله که، ده سترپی و وا ده نوینی که خاوهن شتیکی زۆر بایه خداره و قه در و قیمة تیشی باش ده زانی، به لام بو چر که ساتی که مترخه می کردوو و شته گرانبایه که ی له خوئی زه وی داوه.

۷- سه سه نی که قینی له م بارودۆخه هه ستاوه، ده لپی له گه ل خویدا قسان ده کات:

سه سه نی: - جا سه یری که چ ئۆین و ئەدایه ک دهردینی!

هه‌لوا بۆ ئه‌وانه‌ی ۱۰۶ ----- و: حوسین شیربه‌گی

۸- جه‌مال به‌ قۆلی کراسه‌که‌ی و ئاوی زاری سه‌رقالی ساف‌ولووس کردن و ورشه‌دار کردنی شووله‌که‌یه:

جه‌مال (له‌سه‌ره‌خۆ): ده‌ی باشه ئه‌مه چه‌شنه شوولێکی تایبه‌ته، که هه‌ر به‌ چه‌ند ده‌قیقه و که‌ره‌تیک هه‌ر وه‌ کوو ئاگات لیه ده‌بی خزمه‌تی بکه‌ی!

۹- حه‌سه‌نی چاوه‌کانی چکۆله‌ ده‌کاته‌وه، دوو سووچی لیوی شوڤ ده‌کاته‌وه و چه‌ند هیلێک ده‌خاته‌ سه‌ر که‌پۆی:

حه‌سه‌نی: هه‌ی نۆک! شووله «بی»یه!

۱۰- جه‌مال بۆ گالته‌ کردن به‌ حه‌سه‌نی پیکه‌نینیکی قه‌ستینه‌ ده‌کات.

جه‌مال: هه‌ی هه‌ی! شووله «بی»یه؟ ده‌ی باشه! فه‌رموو تۆش برۆ و یه‌کی ئاوا ساز بکه، ئه‌ی له‌ سه‌ر چی راوه‌ستاوی؟ (له‌ گه‌ل خۆیدا درێژه به‌ قسه‌کانی ده‌دا): هه‌ی، شووله‌ بی!

حه‌سه‌نی: کورتي بېرینه‌وه، به‌ پینج گوێز ده‌مه‌وی، پینج گوێزی ساخ و کاکل سپی.

له‌ کادری پلانه‌کانی ۴ تا ۱۰ دا ده‌مه‌ته‌قه‌ی منالان گه‌یشتووه‌ته‌ ئه‌م ئاکامه‌ که‌ ده‌بی حه‌سه‌نی «مه‌»^۲ داکات. له‌م بیده‌نگیه‌دا - له‌ پاش پېشنیاری حه‌سه‌نی بۆ جه‌مال - که‌ له‌ نیوان ئه‌م دوانه‌ دایه، ده‌نگی منالان له‌ پانتایی پلانه‌که‌دا ده‌گاته‌ گوێ، تیکه‌ل و پیکه‌ل ده‌لین:

ده‌نگی منالان: حه‌سه‌نی «مه‌» داکا. زۆر چاکه‌، باشه، حه‌سه‌نی مه‌ داکات، حه‌سه‌نی داکات

¹ - به‌ کوردی ده‌لین، هه‌ی که‌ر، هه‌ی جۆ!

² - زاراوه‌ی میشین و گوێزینه. ئه‌و مه‌رمه‌ره‌ یان پووله‌ یان گوێزه‌ی دایده‌که‌ن.

ئەم دەستە واژە يە زۆر زوو قاوغ دە گری و منالان هەر وه کوو حەسە نی
حەسە نی دە کەن، پیکه وه به دەنگ و ئاواز دە یلینە وه . . . بە لام له پیش
ئە وه یدا هەموو منالان پیکه وه هاودەنگ بن، جەمال کە به تەوس و
توانجە وه سەیری حەسە نی دە کات، بیدەنگی نیوان خوی و حەسە نی
دەشکینی و دەلی:

جەمال: حاح! ویل خەرجی و دەست بلاوی مە کە حەسە نی، گوێزە کانت
داچینە شین بن . . . دەبنە هەزار گوێز

۱۱ پلانی گشتی

له دۆخیکدا منالان سەیری لای حەسە نی دە کەن، تیکرا به دەنگ و
ئاهەنگ دە چرن:

منالان: (له سەر کیشی فەعوولەن - فەعوولەن): حە - سە - نی - م - تە - دا -
کا، . . . حە - سە - نی - م - تە - دا - کا، . . . حە - سە - نی - دا - کا، . . .
حە - سە - نی - دا - کا . . .

۱۲ - حەسە نی دەم به پیکه نین هەلدەستی و بەرەو منالان دەچی و بو
دریژەدان به یاری، سەرقالی داکردنی گوێزە کانی خوی دەبی.
۱۳ - غولام (یە کێ له منالان) مل خوار و سەر شۆر، به نیگایە کی پر له
تامە زرۆیی یاریه وه، به هەنگاو هەلینانە وهی لەرزۆک و دوو دلە وه بەرەو
پیشه وه دی.

منالیکی پینج سالانە ی کزو لەرو لاوازه، چاوه کانی لیل و سوور
هەلگهراون و کە پۆشی باریک بوته وه، پالتۆ کۆنیکي درپاو و دریژی
له بەردایه کە ئاتە گە کە ی دە گاتە سەر خاک و خۆلی زهوی و قۆله کانی
دوو هیندە ی دەست و باسکی غولام دەبن.

- ۱۴- منالان وه‌ها سه‌رقالی یاری کردنی خۆیانن، ئاگاداری هیچ کوی نین.
- ۱۵- غولام له‌وپه‌ری لێقه‌وماوی و مه‌زلوومیدا به‌ ترس و دوو دلێیه‌وه هه‌نگاوێک دوانی دیکه‌ دێته‌ پیشی و به‌ دزیه‌وه مل ده‌ کیشی
- ۱۶- حه‌سه‌نی سه‌رقالی دامه‌زراندنی گوێزێکه‌ که‌ ده‌یه‌وی «مۆر» ی پی به‌هوی، له‌م کاره‌شدا ئه‌وپه‌ری ورده‌ کاری ده‌ کات و هه‌ر به‌م هۆیه‌وه:
- ۱۷- هه‌موو منالان له‌ بیده‌نگیه‌ کی ره‌هادا چاویان له‌ ده‌ستی حه‌سه‌نی یه‌ و که‌س نقه‌ و مرخه‌ی لیوه‌ نایه‌
- ۱۸- غولام به‌ ده‌نگیکه‌وه که‌ زیاتر خێسه‌خێسی دلته‌زینی سنگیه‌تی و زیاتر له‌ نالاندن ده‌چی، له‌ ناکاودا له‌و بیده‌نگیه‌ ره‌هایه‌دا به‌ پارانه‌وه و تکاوه ده‌لی: منیش گوێزین ده‌ که‌م!
- ۱۹- وێرایی بیستنی ده‌نگی ئه‌و، منالان به‌ خۆف و ترسه‌وه ده‌ کشینه‌وه و له‌ لایه‌ کدا کۆ ده‌بنه‌وه.
- یه‌ کێ له‌و منالانه‌: برۆ لاچۆ! تۆ سیلداری، ئازاره‌ باریکه‌ته‌، دوکتۆر و توویه شه‌ش مانگی دیکه‌ ده‌میری . . . برۆ سیلدار! برۆ له‌ به‌ر چاومان ون به‌!
- ۲۰- غولام گریانی دیتی، سه‌یریان ده‌ کا و به‌ روخساریدا دیاره‌ له‌وانه‌یه وه‌ گریان که‌وی.
- ۲۱- یه‌ کێ له‌ منالان ده‌لی له‌ ناکاودا بابه‌تیکي به‌ یاد که‌وتۆته‌وه، به‌ره‌و هه‌قاله‌ کانی ده‌ گه‌رپته‌وه و ده‌لی: کورپه‌ که‌: منالان! دایکم ده‌یوت هه‌ناسه‌ی غولام به‌ سه‌ر هه‌ر که‌سدا بنیشی، جه‌رگی کون کون ده‌ کا

¹ - زاراوه‌ی میشین و گوێزینه‌، ئه‌و مه‌رمه‌ره‌ی نیشانه‌ی بیده‌گرن و ده‌یه‌اون له‌ مته‌ی بده‌ن.

له کات و ساتدا هه موو منالان به هه را و هوریاوه راده کهن، رهنگه ئەم کاره یان زیاتر گزی «قوشمه گه ری» بی نه ک ترس و خوڤ.

۲۲- غولام بۆساتی دهر فیکره و به سه رسوورمانه وه سه یری را کردنی ئەوان ده کات، له پاشان له ناکاودا به ری دهر وونی خوئی بۆ راناگیری و هه ره وه کوو و پرای گریان، کوخه کوخیکی «مه رگه زی» یه تی، ده گه رپته وه و به و پالتو درپژه وه که ئاته گه که ی به سه ر زه وی و خاک و خوڤدا ده خشی، ناهومید و هیوا براوانه دوور ده که ویتته وه.

کات

دوو: کووچه باغی گوند. هه مان روژ و هه مان سه عات و هه ره ئەوان

۱- منالان به هه لبه ز و دابه ز ده گه نه ئەم شوینه

یه کی له منالان: ئیره باشه، نۆره ی حه سه نی بوو. (به حه سه نی ده لی):
گوپژه کانت داکه، یاللا!

۲- حه سه نی گوپژه کانی داده کا، مه ودا که به شه قاو ده پیوی. گوپژیکی دیکه ش بۆ «مۆر» هاویشتن داده نی، داده نیشی و ساز ده بی، له پردا کوپیک که له شانی حه سه نییه وه، به ره ورووی ئەو هه لته رووشکاوه، سه یری پشت سه ری حه سه نی ده کا، ده ستی خوئی داوینته سه ر ده ستی حه سه نی تا ده ست راگری، بری سه روپۆتراکی خوئی ده دزیتته وه تا له پشت حه سه نیدا خوئی حه شار دات. له م دوخه دا له سه ره خو به حه سه نی - که سه یر ماوه - ده لی:

کوپه که: ئەجه لت ها تو وه حه سه نی، باوکت - سمايله که چه ل - خه ریکه دی بۆئیره

ههڙوا بۆ ئهوانه‌ی ۱۱۰ ----- و: حوسین شیره‌گی

۳- سمايله كه چه‌ل له روانگه‌ی منالاندا به ديار ده كه‌وئ، زۆر به هه‌له‌داوان به‌ره‌و ئه‌وان دئ.

۴- مناله‌كاني ديكه‌ش كه بۆسه‌ير كردنى «مۆر» هاويشتنى حه‌سه‌نى له شانى يه‌كديدا هه‌لترووشكاون، ده‌گه‌رپنه‌وه و سه‌يرى سمايله‌كه‌چه‌ل ده‌كه‌ن.

يه‌كئ له منالان: وه‌ى وه‌ى وه‌ى! ئه‌و رۆژه باوكت ده‌يوت بئتوو بئينئ چه‌لئكى ديكه‌گويژين ده‌كه‌ى، كه‌ولت ده‌كا!

مناله‌كاني ديكه‌ زۆر قورس و مانوو راسته‌وه ده‌بن، دواين كه‌س هه‌ر وه‌كوو خه‌ريكه‌ هه‌لده‌ستئ له نيوان ديان و گه‌روويه‌وه ده‌لئ:

ئه‌و مناله‌ به‌ حه‌سه‌نى: گيژئ خوا! تا باوكت نه‌گه‌يشتۆته به‌ره‌وه ، بۆى ده‌رچۆ، راکه‌! راکه‌!

۵- حه‌سه‌نى، ناھوميدانه ته‌ماشائى ريگاكه‌ ده‌كات و چاوه‌روانه

حه‌سه‌نى: (هه‌ر له هه‌مان دۆخدا): كه‌لكئ چيه‌؟ باشت ده‌مبينئ!

۶- منالئكى ديكه‌ كه‌ له گويژه‌كان نيزيكتره‌ له دۆخئكدا كه‌ چاوى به‌ دزيه‌وه له سمايله‌كه‌چه‌له، به‌ هيمنى ده‌ست ده‌بات و به‌ زه‌برىك گويژه‌كان هه‌لده‌گرئ و هه‌ر وه‌كوو خه‌ريكه‌ ده‌يانهاويته‌ گيرفانى خۆيه‌وه، وه‌ك ئه‌وه‌ى چئ نه‌كردبئ له شوينه‌كه‌ى هه‌لده‌ستئ و له ژير ليورا ده‌لئ:

مناله‌كه‌: لانى كه‌م، ده‌با ئه‌مانه‌ نه‌بينئ كه‌ وه‌ك ئه‌و رۆژه بيانشكئينئ

۷- سمايله‌كه‌چه‌ل نيزيك ده‌بيته‌وه و ئاخري ده‌يانگاتئ

مناله‌كان: (ته‌قريبه‌ن هه‌موويان): سلاو، سلاو، سلاو

یه ک دوانیکیان (به ریایی و جامه لووسکییه وه): سلاو مامه سمایل، سلاو مامه گیان!

۸- حهسه نی بۆته مشکه تۆپوو (زۆر ترساوه)

۹- سمایله که چهل به رواله تیکی ئالۆز و خهفه تباره وه، له وه لامیاندا له ژیر لیورا شتیک دهلی که نابیستری و دوور ده که ویتته وه.

۱۰- منالان به سه رسوورمانه وه، هیدی هیدی له و دۆخه دینه ده ری. به لام له ناکاودا به هۆکاری بیستنی دهنگی سمایله که چهله وه، بۆ جاریکی دیکه ش هه ره مویان ده چنه وه دۆخه که ی پیشوو.

دهنگی سمایله که چهل: حهسه نی!

۱۱- سمایله که چهل راویستاوه، به چه شنیکی کاتی له نیوقه د به ره و ژوور، خوی به ره و پرووی منالان و ه رسووراندوو و به دهنگیکی میهره بانه وه که له گه ل رواله ته شیواوه که ی یه ک ناگریته وه، روو ده کاته حهسه نی و دریژه به قسه کانی ده دا:

سمایله که چهل: هه ر لیره به، له گه ل ئەم منالانه دا یاری بکه. جاری مه یه وه بۆ مالی . . . حالی بووی؟

۱۲- حهسه نی که هیشتا له دۆخی ترس و خۆفدایه، به سه رسوورمانه وه سه یری باوکی ده کات.

دهنگی سمایله که چهل: حالی بووی رۆله؟!

حهسه نی به زاری داچه قیوه وه، بۆ نیشاندانی حالیبوون، سه ریک راده وه شینی

۱۳- سمایله که چهل به ری ده که ویتته وه و له و سه ری کووچه باغدا له چاو بزر ده بی.

۱۴- سه‌رسوورپمانی مناله‌کانی دیکه‌ش له سه‌رسوورپمانی حه‌سه‌نی که‌متر نیه. منالان هه‌ر هه‌موویان سه‌ریان وه‌رسوورپاندوووه و هه‌ر کام به‌رواله‌تی پرسیار کردنه‌وه سه‌یری حه‌سه‌نی ده‌که‌ن. حه‌سه‌نی له‌ناکاودا سه‌ره‌وده‌ره‌ی کاری باوکی کردوووه. کۆم ده‌بیته‌وه و له‌خۆشیدا روخساری ده‌پشکوی، پلله و چه‌قه‌نه‌یه‌ک لیده‌دا و به‌ده‌نگیکی گالته‌ ئامیزه‌وه ده‌لی:

حه‌سه‌نی: منال! حالی بوون چ باسه‌؟

حه‌سه‌نی وه‌کوو مراوی ده‌ست ده‌کا به‌راکردن به‌ده‌وری ئه‌و شوین و مه‌یانه‌دا که‌ منالان بۆی ده‌ره‌خسینن. جووته‌ ده‌هاوی و چه‌قه‌نه‌ لیده‌دا و ده‌نگی مراوی ده‌ردیتی و له‌کو‌تاییدا راده‌وه‌ستی و به‌هه‌مان ده‌نگی گالته‌ ئامیزه‌وه ده‌لی:

حه‌سه‌نی: خوشکه‌ نه‌خۆشه‌که‌م مردوووه له‌ به‌ر ئه‌وه‌ بوو باوکم به‌دخولق و ئالۆزاو بوو، هه‌ر له‌ به‌ر ئه‌وه‌ش به‌ منی وت نه‌چمه‌وه مالی . . گیان! گیان! ئیدی هه‌موومان ده‌توانین زگیکی تیروپر هه‌لوا بخۆین. هه‌لوا! هه‌لوا! . . له‌ پاشان هه‌میشان ده‌ست ده‌کاته‌وه به‌ هه‌لبه‌ز و دابه‌ز.

۱۵- مناله‌کانی دیکه‌ش لاسای ده‌که‌نه‌وه و ده‌ست ده‌که‌ن به‌جووته‌ هاویشن و چه‌قه‌نه‌ لیدان و وه‌کوو مراوی ده‌ست ده‌که‌ن به‌رۆیشن.

کات

سی:

مه‌یانی حه‌وشه‌ ئاسای به‌رمالی سمايله‌ که‌چه‌ل؛ له‌ پیش ئه‌ویشدا کۆلانی به‌رامبه‌ر مالی سمايله‌ که‌چه‌ل. هه‌ر هه‌مان رۆژ، سه‌عاتیک له‌ پاش سیکانسی پیشوو.

مەیانى حەوشە ئاسای بەر مالى سمايله كەچەل، بە سۆنگەى دىوارىكى
نزمەوہ كە نیوہ تەواوہ، یان بە سۆنگەى تەیمانیکەوہ لە كۆلان جیا
دەبیتەوہ. لەم چەشنەى دوایشدا دیسانیش لە بەشیک لەمبەر و ئەوبەرى
دەرگای مالییان، تەیمان یان دیوارچەیه كى نەوى یان كیشاوہ.

شیوہنى ژنان كە تازیەبارى دەكەن، لە ناو ژوورەكانەوہ دەگاتە گوئى.
۱۶- لە مەیانى بەر دەم مالیدا، لە ناو پاتیلێكى^۱ گەورەدا كە لە سەر
كوچكاورىكى كاتى یان داناوہ هەلوا ساز دەكەن. سێكانس هەر لەم
مەنجەلە گەورەوہ دەست پێدەكا. «مەشەدى ئامینە» چارشێوہ كەى لە
نیوقەدى گری داوہ و بە كەوگىرىكى گەورەوہ سەرقالى ئەمبار و ئەوبار
كردنى ئاردى ناو مەنجەلە كەیه.

لە پشت سەرى ئەو، لەو سەرى پلانددا دیمەنى بینایەك بە دیارەوہیە و ژنان
بە چارشێوى رەشەوہ لە بەر هەیوانە سەرانسەریە كەیدا لە هاموشۆدان.
جاروبارە ژنانى دیکەش، دوو دوو و سى سى دینە حەسارەوہ و بە شانى
كوچكاورەكەدا تێدەپەرن و بەرەو ژوورەكان دەچن.

۱۷- حەسەنى لە كۆلانددا لە دۆخىكى سەرۆك ئاسادا لە سەر تەیمانەكە
دانیشتووە، لاقىكى بەرەو كۆلان شۆر كردۆتەوہ و لاقەكەى دیکەى
ئەستوون ئاسا لە سەر دیوارەكە داناوہ. سەرى شوولە تەپىكى ئەستوورى
كە بە دەستەوہیە، جاروبارە لە سەر نینۆكەكانى لاقى خۆى دەدا. «باشترە
بلىین لاسا كێرەوہى جەمال لە یەكەم سێكانسدا»

¹ - پاتیل : مەنجەلى زۆر گەورە

۱۸- له شانی دیوارچه یا ته‌یمان یا جو‌گه‌له ئاوی رووبه‌روودا سه‌رباقی منالانی هاوه‌لی حه‌سه‌نی به ریزه دانیشتون و نو‌که‌رئاسا، به ریز و حورمه‌ته‌وه له حه‌سه‌نی ده‌روانن. کامیرا وینه و دیمه‌نیکی کامل له رزگرته‌که‌یان نیشان ده‌دا، هه‌موویان به ئاشکراییی به بۆنی به‌له‌زه‌تی هه‌لوا وه‌خۆ که‌وتوون و به بی ئاراوقارا له سه‌ر جیگه‌ی خۆیان قوونه‌ جو‌له‌یانه. ئاخر که‌سی ناو ریزه‌که‌ بری خۆی هه‌لدینی تا له سه‌ر دیوارچه‌که‌وه ته‌ماشای حه‌ساری بکات، به‌لام ناتوانی

۱۹- یه‌که‌م که‌سی ناو ریزه‌که‌ (که‌ ده‌توانی له گه‌ل شو‌ر کردنه‌وه‌ی ملی بۆ راست یا بۆ چه‌پ راسته‌وخۆ ناو حه‌ساره‌که‌ بیینی) بۆ کاتی نیگای حه‌سه‌نی ده‌دزی و به په‌له ته‌ماشایه‌کی ناو حه‌ساره‌که‌ ده‌کات:

۲۰- ناوه‌وه‌ی حه‌ساری سمايله‌که‌چه‌ل له نیگای چه‌ند منالیکه‌وه. «مه‌شه‌دی ئامینه‌ شيله‌ی تری ده‌کاته مه‌نجه‌له‌که‌وه» (شيله‌ی تری به هۆکاری هه‌رزان بایی بوونه‌وه، له هه‌لوا سازکردندا له بری شه‌کر که‌لکی لێوه‌رده‌گرن)

۲۱- هه‌مان منالی پلانی ۱۹ (یه‌که‌م منالی ریزه‌که‌) له دۆخیکدا له به‌ر هه‌ستی ئاگرین ده‌سته‌کانی پیکدا ده‌مالی، له سه‌ره‌خۆ به‌لام وێرای که‌ف و کولیکی زۆر ده‌م به‌ گوپی منالی خوار خۆیه‌وه‌ ده‌نی و ده‌لی:

یه‌که‌م منالی ریزه‌که‌: مه‌شه‌دی ئامینه‌ شيله‌که‌ی کرده‌ مه‌نجه‌له‌که‌وه

زۆریشی تیکرد پیم وایه ئیدی زۆری نه‌ماوه هه‌لواکه‌ ئاماده‌بی.

۲۲- دووه‌م منال تفی ناو زاری قووت ده‌دا و ئه‌م کاره‌ له نیوان ئه‌و و سیه‌م که‌سێشدا دووپات ده‌بیته‌وه، گریمان قسه‌که‌ش نه‌وتریته‌وه.

۲۳- هر ئه م کاره له نیوان سه رباقی منالانی ناو ریزه که دا دوو پات و چند پات ده بیته وه . . . تا دوایین کهس

۲۴- دوایین کهس که زور وه جوش هاتوو، به ریایی و جامه لووسکیه وه ده لی:

دوایین کهسی ریزه که: منالان! ده لین چی له مه و دوا حه سه نی سه رو کی ئیمه بی؟

۲۵- یه کیکی دیکه له منالانی ریزه که، - له وه ده چی له دیتران به هیتر و ملهور تر بی، و پرای راویژیکی گالته جارانه دریژه به قسه کانی دوایین کهس ده دات:

کورپه ملهوره که: له جیی خوت دانیشه! . . . ئه ه . . . قه ل هات بلی قرق، وتی گوو گوو. ده لی ئیمه تا ئیستا که سیکی دیکه سه رو کمان بووه! سه رو ک هر حه سه نییه . . .

۲۶- جه مال هر وه کوو بزیه کی له سه ر لیوه، هه لده ستی و به ره و حه سه نی ده چی و و پرای قسه کردن، جاروباره له ژیر چاورا له سه ر ته یمانه که وه سه یری مه نجه له هه لوا که ده کات و ده لی:

جه مال: به لام . . . خو . . . حه سه نی هه رواش سه رو کمان بووه . . . ئاخه . . . چونی بلیم . . . ده مه وی بلیم منالان قه ت ئاوا کو نه بوونه ته وه که به تیگرایی بلین حه سه نی سه رو کمانه تا کوو منیش گوچانی «سه رو کایه تی» بده مه ده ستی.

به دوا ی ئه م قسه یه دا شو له بی یه رازا وه که به ره و حه سه نی راده گری. به لام له گه لکوو حه سه نی شو له که ده گری، نیگای جه مال به ره و لایه ک وه رده سووری و حه سه نیش سه ری به ره و لای نیگای ئه و وه رده سوورینی.

۲۷- غولام (ئه‌و مناله‌ی ئازاره باریکه‌یه‌تی) له گه‌ل «چووق ئه‌لف»ی برایدا چهند شه‌قاوی بمینی بۆ رزی منالان راویستاون. چووق ئه‌لف کورپیکی پانزه سالانه‌ی ده‌یلاغی کزولاوازی قاچ و قول باریک و درێژه، شه‌لواریکی زۆر بلیند و فشی له‌به‌ردایه. ئەم شه‌لواره له جیاتی «که‌مه‌ربه‌ند» ریسمانیکی به‌سه‌ردا به‌ستراوه و له پایدا رایگرتوووه، ده‌لنگه‌کانی ئەم شه‌لواره ده‌لیی فانوسی هه‌لواسراون، چووق ئه‌لف کۆتیکێ زۆر چلکن و سه‌رتاسه‌ر پینه دوورووی به‌سه‌ر ئەم شه‌لواره‌دا له‌به‌ر کردوووه و له ژیر ئەم کۆته‌دا کراسی له‌به‌ردا نیه. پۆتینی سه‌ربازی کۆن و له‌که‌لک که‌وتووی له‌پیدا‌یه و کلاوه کۆنیکێ شه‌پقه‌داری شه‌پقه‌شکاوی له‌سه‌ر کردوووه و شه‌پقه‌که‌ی تا سه‌ر گویچکه‌کانی داکیشاوه، به‌ر غه‌به‌به‌ی زۆر سه‌یر ده‌رپه‌ریوه. چووق ئه‌لف له‌م قه‌لافه‌ت و روا‌له‌ته‌دا ده‌ستی غولامی گرتوووه و هه‌ردووکیان چهند شه‌قاویکی بمینی بۆ رزی منالان راویستاون و له‌دۆخیکی ترس و له‌رزاویدا، زۆر تامه‌زرۆیانه؛ بۆنی هه‌لواکه هه‌لده‌مژن. قه‌ده‌ریک بیده‌نگی به‌سه‌ردا دی. له‌م بیده‌نگیه‌دا منالان سه‌یری چووق ئه‌لف ده‌که‌ن و ئه‌ویش هه‌روا سه‌یری ئه‌وان ده‌کات و بۆ ئه‌وه‌ی سه‌ره‌نده‌ری ئەم دۆخه‌ بکات، سه‌رنجی یه‌ک به‌یه‌کی منالان ده‌دا. نیگای چووق ئه‌لف بیده‌نگه، به‌لام نیگای مناله‌کانی دیکه‌ پرپه‌تی له‌نه‌فره‌ت و شه‌ر و بیزاری له‌و.

۲۸- هه‌سه‌نی نیگای له‌سه‌ر ئەم دوانه‌ ده‌گۆزیته‌وه، ده‌ست ده‌کا به‌پشکنین و سه‌رنجدان و هه‌لسه‌نگاندنی شووله‌بی یه‌که. له‌م دۆخه‌شدا ده‌لی:

حه سه نی: باوهر ناکه م، هر گیز مه شه دی ئامینه ئه وهنده هه لوا ساز کا به شی گشت خه لقی نیو دی بکات.

۲۹- چووق ئه لف به بی ئه وهی شلوی بیت، بهو دهنگه گروتازه بالغه وه دهست ده کا به مژوولیايش. دیاره چهنده ها جار ئه م قسانه ی مه شق و دهوره کردوته وه، به لام له گشتی ئه م هیس و به یسه دا، غولام هه ر وه کوو به لگ و په ره ی که پوی ده له رزی، له شانی برا که یه وه به تامه زرؤیه کی سه یه وه که قیزی هه موو که سی لیه لده ستی، چاوی بریوه ته مه نجه له هه لوا که. مه نجه له که ش له شوینی ئه ورا زور باشر دیاره، ته نانه ت کاتی برا که ی، خویشی و دهستی و ئه ویش بو ئه م لاو ئه ولا راده کی شی، دیسانیش چاو له سه ر مه نجه له هه لوا که ناگویرتته وه.

چووق ئه لف: حه سه نی، دوکتور وتوویه ئه م غولامه قسه ی له سه ر نیه و به بی سی و دوو هه تا شه ش مانگی دیکه ده مرئ... ئه ویش زور مه علووم نیه، ئه وهنده ت بینی زور زووتریش بوی ده رچوو...

بو سه لماندنی قسه ی خو ی، ئیخه و به روکی غولام ده گری و وه ک پووش و پلاش و په رپووش له عه رزی به رزی ده کات و دایده نیتته وه و غولامیش به بی سی و دوو بو ئه وه ی چاوی بیرتته مه نجه له هه لوا که ده چیتته پشت کاکی (جیگای پیشوی خو ی)

چووق ئه لف: بینیت؟ هه ر ئیسکانه پوو که کانی ماون... وه لحاسل من کارم به مانه نیه (هیما بو منالانی دیکه ده کات) به لام پیم وایی خو مان - من و تو - بتوانین سه ودا و مامله یه کی باشمان هه بی! تا هه ردوو کمان دوو واده ی تیرو ته سه ل هه لوا بخوین... ده زانی چیه؟ (ئاشیره بو غولام ده کات) هیچ کاتی که س له دونیادا نه یه توانیوه بو هه لوا خواردن ئاوا سکی

حارز بکات، تۆلهم هه‌لوایه‌ی خوشکت به‌شم بده، له جیاتیدا که غولام
مرد منیش له هه‌لوا ی غولام به‌شت دده‌م. هه‌ر کهس له سه‌ر مه‌رجی
خۆی نه‌بی دایکی جنده‌یه.

۳۰- غولام به‌و چاوانه‌یه‌وه که له جۆش و خورۆشی ئیشتیای هه‌لوا
خواردندا خیل بوون، بۆ کاتی چاو له مه‌نجه‌له که هه‌لده‌برئ و ئالۆز و
شیواو ته‌ماشای حه‌سه‌نی ده‌کات و تفی ناو زاری قووت دهدا.

۳۱- منالان تووره و درپندانه سه‌یری چووق ئەلف ده‌که‌ن، نیگه‌ران و
په‌رۆش سه‌یری حه‌سه‌نی ده‌که‌ن و وێپرای زۆرزانی، به‌فر و فیله‌وه،
لیکده‌روانن. له ناکاودا یه‌کی له منالان که رواله‌ت و قه‌لافه‌تیکی برسی‌تر
و شرودرتری هه‌یه و به‌ بی به‌زه‌تر له دیترا، بزووتنه‌وه‌یه‌کی توند و تیژ
ده‌کا، جیره و کره له دیانه‌کانی هه‌لده‌ستینی و چاو له چووق ئەلف
ده‌برئ و وێپرای راویژیک که له سه‌ره‌تاوه سه‌رکه‌وتنی تیدا به‌دی ده‌کرئ
به چووق ئەلف ده‌لی:

کورپه برسی و شرودره‌که: سیاچاره‌ی بی‌ئه‌نوا! ئیوه نانتان نیه سکتانی پی
تیر که‌ن . . . هه‌لواتان له کوی بوو؟ دایکتان رۆژنارۆژیک وینجه
ده‌کولینی ده‌تاندا تی بیکه‌نه ناو سکی به‌ چه‌قۆ دراوتانه‌وه، باسی هه‌لواش
ده‌که‌ی؟

کورپه هه‌ر وه‌کوو ئەم قسانه‌ ده‌کا، جار و بار سه‌یریکی حه‌سه‌نی ده‌کا و
بۆ نیشانه‌ی هاریکاری چاویکی لێداده‌گرئ.

منالیکی دیکه: وه‌ی وه‌ی! به‌س له به‌ر وینجه خواردنه هه‌ر کاتی چووق
ئەلف قسان ده‌کا وه‌کوو گا ده‌بۆرینی؟

۳۲۔ منالان ہموویان، زوریشیان بہ زوری لہ قاقایہ کی ساختہ چیانہ دہدہن۔ یہ ک دوویہ کیان وا دہنوینن کہ لہ بہر پیکہنین سکیان دیشی۔ (دہست بہ سکیانہوہ دہگرن و بہم لاولادا راست و خوار دہبنہوہ!)
منالیکی دیکہ: دادہی . . . ناکا دایکت بو خیراتی غولام بہ تہمابی ہلواہی
وینجہ ساز بکات؟

۳۳۔ منالان ہروہ کوو ٹہم توپ و تہشہرانہ دہہاون، جاروبار تہماشایہ کی «حہسہنی» ش دہ کھن تا کاریگہری قسہی خویمان بہ سہر ٹہودا بینن۔
۳۴۔ حہسہنی ہہر وا لہ سہر تہیمانہ کہوہ ویرای ہہر توپ و تہشہریکی
منالان، قاقایہ کی سہروکانہ دہ کیشی۔

۳۵۔ ویرای ٹاشیرہ بو کورہ شر ودرہ کہی پلانی ۳۱، ہموو منالان بہ
دوخیکی سامناکہوہ راستہوہ دہبن و تیکرا پیکہوہ دوخی شہر و ہیرش
کردن بہ خووہ دہگرن و بہ قہلفاہتی بیہزہ و درندہوہ ہیدی ہیدی بہرہو
چووق ٹہلف دہچنہ بہرہوہ۔

کورہ شر و درہ کہ دہنہریننی: یاللا راکہ تا پر شہپمان نہ کردووی! . . .
راکہ

منالیکی دیکہ: راکہو ہہلی، حووجی لہق لہق!

سیہم منال: تیہہلدہن!

چوارہم منال: چاک وہ گیرمان کہوتی، تیہہلدہن

پینجہم منال: بیگرن، نہہیلن دہرچی، تیہہلدہن!

۳۶۔ لہ تہواوی ٹہم کاتانہدا غولام بیج لہ مہنجہلہ کہ ٹاگای لہ ہیچ کوئی
دیکہ نیہ۔ بہلام چووق ٹہلف کہ دہزانی بارودوخ بہ زہرہریانہ ہروہ کوو
دہستی غولامی گرتوہ و ترساویشہ، ہروہ کوو منالان دینہ پیشہوہ؛ ٹہو

ده‌کشپته‌وه، تا‌کوو مه‌ودای نیوانیان را‌گری، به‌لام له پاشانه که بۆی
ده‌رده که‌وی به راستی منالان به ته‌مان لپیده‌ن، چاره‌ناچار هه‌ر وه‌کوو
غو‌لامیش به دوا‌ی خویدا راده‌کیشی را ده‌کات

۳۷- منالان که پینان مه‌سه‌له‌هت نیه له شوینی زگ له‌وه‌راندنه که دوور
که‌ونه‌وه، به‌س هه‌ر قنیات به‌وه ده‌که‌ن، هه‌ر که‌س چه‌ند به‌ردیکیان
تی‌گری.

۳۸- چووق ئەلف له کاتی هه‌لاتندا غو‌لامیش به دوا‌ی خویدا راده‌کیشی و
کاتی به‌رده‌کانی ویده‌که‌وی، تپده‌کۆشی سه‌ری چه‌شار دات، به‌لام هه‌ر
له‌و کاتانه‌دا به‌ردیک له سه‌ری ده‌که‌وی، راده‌وستی، چاوه‌کانی ریشکه و
پیشکه ده‌که‌ن و له ئاکامدا به سه‌ر زه‌ویدا پان ده‌بپته‌وه.

۳۹- منالان به‌ره‌به‌ره ده‌ست له به‌رده‌فر که ده‌کیشنه‌وه، ته‌نانه‌ت له دوا‌یین
کاتدا که منالیک ده‌یه‌هوی به‌ردیکی دیکه‌شیان تی‌گری، منالیکی دیکه‌یان
که مه‌ترسیه‌که‌ی لی‌حالی بووه، ده‌ستی ده‌گری و ناهیلی.

ئه‌وه‌تانی هه‌مویان سه‌یری یه‌کدی ده‌که‌ن و گو‌ییان له نالاندنی چووق
ئه‌لفه و له گه‌ل نالاندنی چووق ئەلف‌دا هه‌ر که‌س تپده‌کۆشی خو‌ی له
پشت یه‌کی دیکه‌دا چه‌شار دات.

۴۰- غو‌لام که له شانی چووق ئەلف راو‌یستاوه، له گه‌ل‌کوو بارودۆخی
تازه‌ی منالان ده‌بینی، له نا‌کاودا رووداوه‌که‌ی بۆ ده‌رده‌که‌وی و به
ده‌نگیکی ئاو‌پته‌ی خپسه‌خپسی سنگی و به‌کۆخه‌کۆخیکی کوشنده‌وه به‌ر
ده‌بپته‌گریان، به سه‌ر قۆلی پالتۆ‌که‌ی چاوی ده‌سترپ.

۴۱- له ریزی منالاندا له سه‌ر ئه‌وه‌ی هه‌ر که‌س زیاتر بکشپته‌ دواوه و خو‌ی
له پشت دیتران به‌هوی کێ به‌ر کیه!

۴۲- حهسه نی که له سهر دیوارچه که وه سهیری چوق ئه لف ده کا، راست ده بیته وه، یه ک دوو جار ان سهیری ئه و و منالان ده کات و ئاخری برپیک دیته پیشه وه و به گومان و بی برواییه وه ده لی:

حسه نی: (به دهنگیکی نزمه وه): منالان، له ژیر سهری چوق ئه لف دا به قه را ده ریایه ک خوین رژاوه!

۴۳- منالان بارودوخه که چی دی بو راوهستان به باش نازانن و له ناکاودا هه موویان پیکه وه راده کهن

له به ستینی ته واوی ئه م پلانه دا، شیوه ن و گریانی غولام به دهنگیکی ئاویتته ی مهر گه وه له دهره وه ی کادردا ده گاته گوئ

۴۴- حهسه نی که بیده نگه و سهری سوورماوه، سهیری راکردنی منالان ده کات، له پاش هه لاتنی ئه وان، دیسانه که وپرای سهر نجدانیکی زیاتر، له سهر دیوارچه که دیته خواری و به گومانه وه به ره و چوق ئه لف ده پروا، له سهر سهری راده وهستی و یه ک دوو که پرت به شووله نه خشینراوه که له پشتی ده کوتی و هه رای ده کاتی:

حسه نی: چوق ئه لف مناله کان هه لاتن، رایان کرد و رویشتن، ده لیم هه موویان رویشتن

۴۵- غولام ههروه کوو قولی پالتوکه ی له سهر چاویکی داناوه، به چاوه که ی دیکه ی به سهر و سهر سوورمانه وه، به چاوه نوارییه وه ته ماشای حهسه نی ده کات و کوتایی به گریانه که ی دینی.

۴۶- چوق ئه لف له سهره خو چاوه کانی ده کاته وه، بزه یه ک دیته سهر لیوه بپهنگ و بی خوینه کانی، به حاله حال راسته وه ده بی و هه وه کوو .

- ۴۷- حەسەنى چاوى برپوه‌ته
- ۴۸- حەوزە خوینە‌كه‌ى پشت سەرى چووق ئەلف،
- ۴۹- چووق ئەلف هیدی و هیمن پیدە‌لى:
- چووق ئەلف: چاکم دەرپەراندن . . . وانیه؟ باشه . . . ئیستا . . . بۆئەو
سەودایه‌ى وتم . . . ئاماده‌ى؟
- ۵۰- غولام دیسانه‌كه‌ى مل ده‌ کیشی و له‌ كه‌لینه دیواریکه‌وه سەیری
حەساری ده‌ کات و تفى ناو زاری قووت ده‌دا.
- ۵۱- حەسەنیش سەیری ئەو ده‌ کات.
- ۵۲- له‌ حەساریدا له‌ شانى مه‌ نجه‌له‌ كه‌دا مه‌ شه‌ده‌ى ئامینه سەرقالی هه‌لوا
تیکردن له‌ ده‌وریه‌ کانه و به‌ دارچینی هاردراره‌ ده‌ یاننه‌ خشینى.
- ۵۳- حەسەنى به‌ بی‌ ئیختیار به‌ ره‌و چووق ئەلف وه‌رده‌ سوورپى و سەیری
ده‌ کات و هه‌ر وا به‌ سه‌رسوورپاوییه‌وه به‌ بی‌ ئەوه‌ى باش بزانی چى
ده‌ کات، سەرى به‌ نیشانه‌ى سه‌لماندى قسه‌ کانی چووق ئەلف
را ده‌ وه‌ شینى.
- ۵۴- ئەو بزیه‌ى به‌ سه‌ر لیوه‌ کانی چووق ئەلفه‌وه بوو، بۆ ساتى گه‌ش ده‌بى
و له‌ هه‌مان کاتدا بزر ده‌بیته‌وه. ناهومیدى و ماته‌مین روخساری داده‌ گرن.
دستی به‌ پشته‌ سه‌ریدا دینى و به‌ ره‌و رووی خو‌ی رایده‌ گری و سەیری
ده‌ کات
- ۵۵- ده‌ستی له‌ خویندا نقووم بووه
- ۵۶- له‌ دۆخیکدا تیده‌ کۆشى و بنوینى كه‌ رووداویکی گرینگ نه‌قه‌وماوه.
بزیه‌كى تال دیته‌ سه‌ر لیوی و ده‌لى:

چوق ئەلف: بەلام . . . قسەى خۆمان بى . . . زۆر پىسيان لىدام . . . زۆر
پىس . . .

ئاخىكى بلند و دريژ دە كيشى و بە سەر عەرزىدا پان دەبىتتەوہ.
۵۷- حەسەنى بە چاوى دەرپەريوہوہ چاوى تىپرپوہ، دەنگى مەشھەدى
ئامىنە (لە دەرەوہى كادرەوہ)

دەنگى مەشھەدى ئامىنە: حەسەنى! وەرە ھەلوا بەرە بو ھاوالە كانت!
۵۸- غولام بە سەر سوورپماوييەوہ وەردەسوورپ، تەماشاي حەسەنى
دە كات. چاوەروانى ئەوہيە بزانى دەچى يان نا؟

گۆرانى كۆتايى:

بەردىك بەربۆوہ و سى كۆتر ھەلفرى

چەقەل گەيشتنى، يە كيانى ھەلدرى

لە ناكاو بووہ قەوغا

لە سەر خواردنه كەى بووہ ھەللا

چەقەل بە يە كدىدا ھەلزنى

سنگى يە كدىيان ھەلدرى

